

Revision af voldgiftsloven

Voldgiftsinstituttet

Revision af voldgiftsloven

Voldgiftsinstituttets udvalg
om revision af voldgiftsloven

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2017

Voldgiftsinstituttet
Revision af voldgiftsloven

1. udgave, 1. oplag

© 2017 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Marianne Tingkov
Tryk: Ecograf, Højbjerg

Printed in Denmark 2017
ISBN 978-87-574-3808-6

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Forord

Voldgiftsinstituttet nedsatte i 2012 et udvalg, som har gennemgået voldgiftsloven fra 2005 for at sikre, at Danmark – godt 12 år efter vedtagelsen af den gældende voldgiftslov – fortsat har en moderne voldgiftslov, der tilgodeser erhvervslivets behov og lever op til de internationale voldgiftsstandarder. Hermed kan Danmark også fastholde mulighederne for at være et attraktivt sted at føre internationale voldgiftssager.

Udvalgets overvejelser, konklusioner og forslag til ændringer af voldgiftsloven fremgår af denne redegørelse.

Voldgiftsloven er baseret på UNCITRALs modellov, som i 2006 fik regler om foreløbige retsmidler udstedt af voldgiftsretten. Disse regler er nu gennemført i mange andre lande.

Udvalget mener, at det vil indebære betydelige fordele at gennemføre modellovens regler om foreløbige retsmidler, da der er et praktisk behov herfor, og da det er vigtigt, at Danmark bevarer sin status som »modellovsland«.

Af hensyn til voldgiftens effektivitet har udvalget også konkluderet, at det vil have betydelige fordele at indføre regler om udelukkelse og begrænsning af appel af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet i lighed med, hvad der gælder i såvel modelloven som i andre lande.

Udvalget foreslår desuden enkelte regler om bl.a. voldgiftssager med flere parter og sammenlægning af voldgiftssager, som der i praksis har vist sig at være behov for.

Det er Voldgiftsinstituttets håb, at redegørelsen og det medfølgende lovudkast snarest kan føre til en revision af voldgiftsloven.

København, den 1. januar 2017

Jesper Lett
Bestyrelsesformand
Voldgiftsinstituttet

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Kapitel 1. Voldgiftsinstituttets udvalg	11
1. Voldgiftsinstituttets udvalg om revision af voldgiftsloven	11
2. Udvalgets nedsættelse og kommissorium	12
3. Udvalgets sammensætning	13
4. Udvalgets arbejde	13
Kapitel 2. Sammenfatning	15
1. Sammenfatning	15
2. Voldgift og foreløbige retsmidler	15
2.1. Overordnede hensyn til voldgift	16
2.2. Voldgiftens effektivitet	16
2.3. Procesøkonomiske hensyn	17
2.4. International voldgift og internationale retssager	17
3. Voldgift og udelukkelse og begrænsning af appel	18
3.1. Domstolenes saglige kompetence	18
3.2. Udelukkelse og begrænsning af appel	19
3.2.1. Appel og § 5-sagerne	19
3.2.2. Appel og ugyldighedssøgsmål samt indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse	20
3.2.3. Konklusion	22
4. Andre voldgiftsretlige emner	23
5. Lovudkastets konsekvenser, herunder i forhold til EU-retten	23
Kapitel 3. Voldgiftsloven	25
1. Voldgiftslovens formål	25
2. Modellovens baggrund	26

Kapitel 4. Domstolene og foreløbige retsmidler	29
1. Domstolene og foreløbige retsmidler	29
2. Forbud og påbud	29
3. Arrest	32
4. Bevissikring ved krænkelse af immaterielle rettigheder	34
5. Internationale retssager og foreløbige retsmidler	36
Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler	37
1. Voldgift og foreløbige retsmidler	37
2. Gældende ret om voldgift og foreløbige retsmidler samt pålæg	38
3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg	40
3.1. Foreløbige retsmidler	41
3.2. Foreløbige pålæg	42
3.3. Fælles regler	43
3.4. Anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler	44
3.4.1. Hovedreglen om anerkendelse og fuldbyrdelse	44
3.4.2. Undtagelser til anerkendelse og fuldbyrdelse	44
3.4.3. Fakultative nægtelsesgrunde	45
3.4.4. Obligatoriske nægtelsesgrunde	46
3.4.5. Grundlæggende principper	47
3.5. Domstolenes foreløbige retsmidler	47
4. Udvalgets overvejelser om voldgift og foreløbige retsmidler	48
4.1. Overordnede hensyn til voldgift	49
4.2. Voldgiftens effektivitet	50
4.3. Procesøkonomiske hensyn	51
4.4. International voldgift og internationale retssager	51
5. Konklusion	53
Kapitel 6. Voldgift og appel	55
1. Voldgift og appel	55
2. Domstolene og appel	55
2.1. Anke af domme	55
2.2. Kære af kendelser	58
3. Voldgift og domstolenes voldgiftsafgørelser	59
3.1. Modelloven	60
3.2. Voldgiftsloven	61
3.3. Fremmed ret	62
4. Udvalgets overvejelser om saglig kompetence og om udelukkelse og begrænsning af appel	63
4.1. Saglig kompetence for § 5-sagerne	63

4.2. Saglig kompetence for ugyldighedssøgsmål og indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse	64
4.3. Udvalgets konklusion om domstolenes saglige kompetence	65
4.4. Udelukkelse og begrænsning af appel	65
4.4.1. Appel og § 5-sagerne	66
4.4.2. Appel og ugyldighedssøgsmål samt indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse	67
4.5. Udvalgets konklusion om udelukkelse og begrænsning af appel	70
Kapitel 7. Andre voldgiftsretlige emner	71
1. Andre voldgiftsretlige emner	71
2. Udpegning af voldgiftsdommere i sager med flere parter	71
3. Sammenlægning af voldgiftssager	73
4. Voldgiftslovens § 26 om sagkyndige	74
5. Tre dommere ved ugyldighedssøgsmål og indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse	75
6. Dokumenter på engelsk	76
Kapitel 8. Udkast til lov om ændring af voldgiftsloven	79
Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser	87
Til § 1, stk. 4	87
Til § 2, stk. 2	87
Til § 2, stk. 3	87
Til § 5	89
Til § 11 a	90
Til § 17	92
Til § 17 a	96
Til § 17 b	97
Til § 17 c	99
Til § 17 d	100
Til § 17 e	101
Til § 17 f	102
Til § 17 g	103
Til § 17 h	104
Til § 17 i	105
Generelle forhold	105
Fakultative nægtelsesgrunde	106
Indispositive nægtelsesgrunde	108

Indholdsfortegnelse

Grundlæggende principper	110
Appelbegrænsning	110
Til § 17 j	111
Til § 17 k	113
Til § 19, stk. 3	114
Til § 26	115
Til § 37, stk. 1 og stk. 4	115
Til § 39, stk. 3	116
Bilag	117
Bilag 1. Sammenligning	117
Bilag 2. Modellovens regler om foreløbige retsmidler	127

KAPITEL 1

Voldgiftsinstituttets udvalg

1. Voldgiftsinstituttets udvalg om revision af voldgiftsloven

Voldgiftsinstituttet er en selvejende institution, som blev stiftet i 1981 af Det Danske Advokatsamfund, Dansk Ingeniørforening, Den Danske Dommerforening, Håndværksrådet og Ingeniørsammenslutningen.

Dansk Byggeri, IT-Brancheforeningen, Dansk Industri, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Danmarks Rederiforening, Dansk Erhverv, Dansk Forening for Voldgift og Danske Advokater er senere indtrådt i kredsen af organisationer bag Voldgiftsinstituttet.

Voldgiftsinstituttets formål er at virke for voldgift efter de af bestyrelsen vedtagne regler herom ved voldgiftsretter, der godkendes af Voldgiftsinstituttet for den enkelte sag.

Voldgiftsinstituttet deltager i sagens natur aktivt i den retspolitiske udvikling på voldgiftsområdet for at dansk ret om voldgift er så effektivt som muligt samtidig med at grundlæggende retssikkerhedsmæssige hensyn varetages.

Instituttet vil med denne redegørelse om revision af voldgiftsloven, som er udarbejdet af instituttets udvalg herom, gerne bidrage til at dansk ret om voldgift fortsat lever op til erhvervslivets ønsker og de internationale standarder for voldgift.

Udvalget lægger i redegørelsen op til en revision af voldgiftsloven og foreslår at indføre moderne regler, der giver voldgiftsretter mulighed for at udstede foreløbige retsmidler, der om nødvendigt kan tvangsfuldbyrdes af domstolene. Endvidere foreslår udvalget at begrænse adgangen til appel i sager om voldgift, bl.a. i sager om tilsidesættelse af voldgiftskendelser. Endelig foreslår udvalget enkelte regler af mere praktisk karakter, bl.a. om voldgiftssager med flere parter og sammenlægning af voldgiftssager.

Redegørelsen er udarbejdet samtidig med, at en lignende redegørelse er lavet i Sverige, hvor den svenske regering i februar 2014 nedsatte et udvalg, der skulle komme med en udredning om den svenske voldgiftslov fra 1999.

Kapitel 1. Voldgiftsinstituttets udvalg

Udredningen, Översyn av lagen om skiljeförfarande, SOU 2015:37, förelå i april 2015. Et lovforslag på grundlag af den forventes – som det ser ud nu – at foreligge i løbet af 2017.

2. Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Voldgiftsinstituttet nedsatte den 30. november 2012 et udvalg om revision af voldgiftsloven. Udvalget fik i opdrag at udarbejde en redegørelse om revision af voldgiftsloven og udarbejde et udkast til nye og/eller reviderede bestemmelser i voldgiftsloven.

Det blev endvidere bestemt, at redegørelsen skal overgives til justitsministeren sammen med udvalgets anbefaling om at iværksætte et lovgivningsinitiativ.

Udvalget fik følgende kommissorium (sammendrag):

»Udvalget har til opgave at foretage en revision af voldgiftsloven for i givet fald at rette henvendelse til justitsministeren med forslag til ændringer.

Baggrunden for initiativet er, at instituttet ønsker, at Danmark til stadighed har en moderne voldgiftslov, der lever op til erhvervslivets behov og de internationale voldgiftsstandarder. Hermed kan Danmark også fastholde mulighederne for at være et attraktivt sted at føre internationale voldgiftssager.

Det er i den forbindelse væsentligt, at Danmark bevarer sin status som »modelovsland«, dvs. at den danske voldgiftslov fortsat i væsentlig grad er baseret på UNCITRALs modellov, som blev revideret i 2006 og fik regler om foreløbige retsmidler udstedt af voldgiftsretten.

Et væsentligt emne, som udvalget derfor skal arbejde med, er at overveje behovet for og i givet fald indholdet af en ordning, hvorefter voldgiftsrettens afgørelser om at anordne foreløbige retsmidler kan fuldbyrdes ved de almindelige domstole.

Herudover kan udvalget efter nærmere vurdering inddrage andre spørgsmål, der kan bidrage til en modernisering og forbedring af voldgiftsloven, herunder bl.a.:

1. Hvorvidt der er behov for bestemmelser om sammenlægning af sager og inddragelse af flere parter?
2. Hvorvidt der er behov for særlige bestemmelser om udpegning af voldgiftsdommere i sager, hvor der optræder henholdsvis flere klagere og/eller indklagede?
3. Hvorvidt der er behov for præcisering af voldgiftslovens adgang (§ 26, stk. 2) til at anvende egne ekspertvidner?
4. I hvilket omfang voldgiftsprocessen kan gøres hurtigere og billigere, navnlig i forhold til domstolenes prøvelse af voldgiftskendelsens gyldighed, voldgiftsrettens kompetence, voldgiftsdommeres habilitet og honorering?«

3. Udvalgets sammensætning

Voldgiftsinstituttets udvalg om revision af voldgiftsloven består af:

- Advokat Jesper Lett, formand for Voldgiftsinstituttet
- Advokat Jørgen Holst, indstillet af Advokatrådet
- Advokat Aage Krogh, indstillet af Danske Advokater
- Advokat Ole Spiermann, indstillet af Voldgiftsforeningen
- Advokat Georg Lett, indstillet af ICC Danmark
- Advokat Julie Arnth Jørgensen, indstillet af Young Arbitrators Copenhagen (YAC)
- Advokat Claus Søgaard-Christensen
- Advokat Håkon Djurhuus
- Advokat Mathias Steinø
- Forhenværende højesteretspræsident Torben Melchior
- Generalsekretær for Voldgiftsinstituttet Steffen Pihlblad
- Professor Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen
- Professor, institutleder Peter Arnt Nielsen (formand for udvalget)

Jesper Lett, Claus Søgaard-Christensen, Håkon Djurhuus, Mathias Steinø, Torben Melchior, Steffen Pihlblad, Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen og Peter Arnt Nielsen er udpeget af Voldgiftsinstituttet.

4. Udvalgets arbejde

Udvalget holdt sit første møde den 21. oktober 2013 og det sidste møde den 31. maj 2016.

Udvalget har afholdt i alt 12 møder.

Til brug for publicering af redegørelsen har udvalget modtaget økonomisk støtte fra Voldgiftsinstituttet og Juridisk Institut, CBS.

Redegørelsen indeholder i kapitel 1 nærmere om baggrunden for den, mens kapitel 2 er en sammenfatning af redegørelsen. I kapitel 3 redegøres der for baggrunden for voldgiftsloven fra 2005. Herefter følger i kapitel 4 en beskrivelse af dansk ret om domstolene og foreløbige retsmidler. Kapitel 5 indeholder en redegørelse for dansk ret om voldgift og foreløbige retsmidler samt for modellovens regler fra 2006. Endvidere indeholder kapitel 5 udvalgets overvejelser om voldgift og foreløbige retsmidler. I kapitel 6 redegøres der for dansk ret om domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet og appel heraf samt udvalgets overvejelser om dette spørgsmål. Kapitel 7 indeholder

Kapitel 1. Voldgiftsinstituttets udvalg

udvalgets overvejelser om enkelte andre voldgiftsretlige emner, hvor udvalget foreslår ny lovgivning.

På baggrund af kapitlerne 5-7 følger i kapitel 8 udvalgets udkast til lovforslag om ændring af voldgiftsloven. Bemærkningerne til lovudkastets enkelte bestemmelser findes i kapitel 9. Redegørelsen indeholder i bilag 1 en oversigt over de foreslåede ændringer sammenholdt med den gældende voldgiftslov. I bilag 2 gengives modellovens regler fra 2006 om foreløbige retsmidler.

KAPITEL 2

Sammenfatning

1. Sammenfatning

Udvalget har foretaget en gennemgang af voldgiftsloven fra 2005 med det formål at sikre, at Danmark til stadighed har en moderne voldgiftslov, der lever op til erhvervslivets behov og de internationale voldgiftsstandarder, samtidig med at retssikkerheden bevares. Hermed kan Danmark også fastholde mulighederne for at være et attraktivt sted at føre internationale voldgiftssager.

Udvalget har lagt stor vægt på, at Danmark bevarer sin status som »modelovsland«, dvs. at den danske voldgiftslov fortsat i væsentlig grad er baseret på UNCITRALs modellov, som blev revideret i 2006 og da fik regler om foreløbige retsmidler udstedt af voldgiftsretten.

Udvalget har fundet, at der er et betydeligt behov for i dansk ret at gennemføre modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg, der har vundet stor udbredelse, jf. afsnit 2.

Udvalget har også konkluderet, at det vil have betydelige fordele at indføre regler i voldgiftsloven om udelukkelse og begrænsning af appel af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet i lighed med, hvad der gælder i andre lande, jf. afsnit 3.

Endelig foreslår udvalget, at der foretages nogle yderligere ændringer af voldgiftsloven på områder, hvor der er et praktisk behov herfor, jf. afsnit 4.

2. Voldgift og foreløbige retsmidler

Det er over 10 år siden, at voldgiftsloven blev vedtaget og Danmark blev et modelovsland. Samtidig er der forløbet 10 år, siden modellovens nye regler om bl.a. foreløbige retsmidler blev færdiggjort.

I den mellemliggende periode har flere lande tilsluttet sig modellovens regler om foreløbige retsmidler. Hertil kommer, at de fleste internationale

Kapitel 2. Sammenfatning

voldgiftsinstitutioner, herunder Voldgiftsinstituttet i Danmark, har indført regler, der giver voldgiftsretten kompetence til at udstede foreløbige retsmidler med forbillede i modellovens regler herom. Endelig er der indført regler om voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i UNCITRALs Arbitration Rules 2010, der næsten er identiske med modellovens regler herom.

Endvidere taler nogle overordnede hensyn for at gennemføre modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret, jf. nærmere afsnit 2.1. Det er navnlig hensynet til voldgiftens effektivitet, jf. afsnit 2.2, procesøkonomiske hensyn, jf. afsnit 2.3, og mere principielle overvejelser om international voldgift og internationale retssager, jf. afsnit 2.4.

På den baggrund anbefaler udvalget, at Danmark indfører modellovens regler om foreløbige retsmidler.

2.1. Overordnede hensyn til voldgift

Voldgiftsloven fra 2005 bygger på to overordnede hensyn. For det første skulle loven sikre retssikkerheden i voldgift, således at loven tager stilling til alle væsentlige aspekter af voldgift. For det andet skulle loven bidrage til, at Danmark blev et mere attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv. Det var derfor vigtigt, at voldgiftsloven blev udformet med udgangspunkt i modelloven.

Begge disse forhold taler efter udvalgets vurdering med stor styrke for at indføre modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret. Den blotte implementering af modellovens regler om foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg bidrager i sig selv til at gøre Danmark mere attraktivt som hjemsted for internationale voldgiftssager. Gennemførelsen af modellovens regler skaber således den for international voldgift så væsentlige konformitet med de internationale standarder på området.

Udvalget finder, at modellovens detaljerede regler om foreløbige retsmidler er udarbejdet i overensstemmelse med retssikkerhedsmæssige principper, således at domstolene kan være trygge ved at anerkende og fuldbyrde voldgiftsrettens foreløbige retsmidler. Det skyldes navnlig, at voldgiftssagens parter har lige adgang til at anmode voldgiftsretten om iværksættelse af foreløbige retsmidler og lige adgang til at fremføre deres sag for voldgiftsretten, før det foreløbige retsmiddel iværksættes.

2.2. Voldgiftens effektivitet

Efter udvalgets vurdering taler hensynet til voldgiftens effektivitet også for gennemførelse af modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret. Retssager, herunder om foreløbige retsmidler, tager tid, og det sker ikke sjæl-

dent, at en part ønsker at sikre sine interesser ved at anmode voldgiftsretten om at iværksætte et foreløbigt retsmiddel.

Et af hovedhensynene bag voldgift er, at parter skal have adgang til voldgift som et ligeværdigt og effektivt alternativ til domstolene. Princippet ligger også bag det forhold, at voldgiftskendelser tvangsfuldbyrdes efter retsplejens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. voldgiftslovens § 38. Hensynet kommer endvidere til udtryk i voldgiftslovens § 8, stk. 1, hvorefter domstolene som hovedregel og efter påstand skal afvise en retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift.

I forlængelse heraf er det efter udvalgets opfattelse hensigtsmæssigt og i overensstemmelse med princippet om voldgiftens effektivitet og dermed ligestillingen mellem voldgift og domstole, at voldgiftsretter – i lighed med domstole – skal have kompetence til at udstede foreløbige retsmidler. Det samme er tilfældet, såfremt voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler – ligesom det er tilfældet for domstolenes kendelser om foreløbige retsmidler – kan tvangsfuldbyrdes.

2.3. Procesøkonomiske hensyn

Procesøkonomiske hensyn tilsiger efter udvalgets vurdering, at modellovens regler om foreløbige retsmidler bør gennemføres i dansk ret. Efter gældende ret skal parter, der har aftalt at afgøre en tvist ved voldgift, gå til domstolene, såfremt der før eller under voldgiftssagen opstår behov for at iværksætte foreløbige retsmidler.

Dette medfører en arbejdsbelastning af domstolene, der kan være betydelig, f.eks. i store eller komplicerede arrest- eller forbudssager. Og i modsætning til voldgiftsretten, der, såfremt voldgiftssagen verserer, er godt inde i sagens fakta og jura, skal en domstol starte forfra i en sag om et foreløbigt retsmiddel. Dette forhold er også en ekstra belastning for parterne i tids- og omkostningsmæssig henseende.

Gennemførelse af modellovens regler om foreløbige retsmidler, hvorefter en voldgiftsret har kompetence til at udstede sådanne midler og hvorefter de kan tvangsfuldbyrdes, vil gøre det muligt for parterne at vælge mellem voldgiftsretten eller domstolene, når der skal iværksættes et foreløbigt retsmiddel. Vælger en part voldgiftsretten, sparer både domstolene og parterne tid og ressourcer.

2.4. International voldgift og internationale retssager

Endelig kan mere principielle overvejelser om forholdet mellem international voldgift og internationale retssager tale for at gennemføre modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret.

Kapitel 2. Sammenfatning

En sammenligning af retsstillingen i international voldgift og internationale retssager viser, at Danmark på domstolsområdet gennem EU-samarbejdet har et stærkt udbygget samarbejde, da både domme og foreløbige retsmidler anerkendes og fuldbyrdes. Derimod er det globale samarbejde for retssager endnu ikke nået langt, jf. nærmere kap. 4.6.

Også på voldgiftsområdet er Danmark godt med, fordi udenlandske voldgiftskendelser anerkendes og fuldbyrdes her i landet uden krav om gensidighed, jf. kap. 4.6. Det er efter udvalgets vurdering hensigtsmæssigt at gennemføre modellovens regler om voldgiftsrettens foreløbige retsmidler og anerkendelse og fuldbyrdelse heraf. Hermed vil reguleringen af voldgiftsområdet, der har afsæt i et globalt samarbejde, komme på niveau med EU-samarbejdet på domstolsområdet.

3. Voldgift og udelukkelse og begrænsning af appel

Udvalget har overvejet, i hvilket omfang voldgiftsprocessen kan gøres hurtigere og billigere i relation til domstolenes behandling af sager om voldgift. Det har ført til en vurdering af mulighederne for at udelukke og begrænse appel i voldgiftsrelaterede retssager, dvs. sager efter voldgiftslovens § 5, sager om tilsidesættelse af voldgiftskendelser, jf. § 37, og sager om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser, jf. §§ 38 og 39, jf. ndf.

Udvalget har overvejet spørgsmålet om udelukkelse og begrænsning af appel sammen med spørgsmålet om domstolenes saglige kompetence i voldgiftsrelaterede sager, hvorfor sidstnævnte spørgsmål behandles først.

3.1. Domstolenes saglige kompetence

Udvalget har overvejet domstolenes saglige kompetence i forhold til voldgiftslovens § 5, dvs. afgørelser efter § 11, stk. 3 (udpegning af en voldgiftsdommer), § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftrettens honorar).

Udvalget har ligeledes overvejet spørgsmålet om domstolenes saglige kompetence i forhold til voldgiftslovens § 37 (ugyldighedssøgsmål) og § 39 (nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser).

Udvalget foreslår, at alle voldgiftsretlige sager udelukkende skal afgøres af Sø- og Handelsretten, der således får enekompetence på voldgiftsområdet. Det gælder således sager omfattet af voldgiftslovens § 5, sager om ugyldighed, jf. § 37, og sager, hvor der rejses indsigelse mod anerkendelse og fuld-

3. Voldgift og udelukkelse og begrænsning af appel

byrdelse af voldgiftskendelser, jf. voldgiftslovens § 39, stk. 3. Derimod skal fagedretterne fortsat stå for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelserne, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1.

Forslaget bygger på to hovedhensyn. For det første opnås en vis rationalisering. For det andet opbygges der erfaring med og indsigt i sådanne sager ved Sø- og Handelsretten.

3.2. Udelukkelse og begrænsning af appel

Ved vurdering af spørgsmålet om appelbegrænsning ved domstolene på voldgiftsområdet står efter udvalgets opfattelse to hovedhensyn over for hinanden: Voldgiftens autonomi og effektivitet på den ene side og domstolenes almindelige to-instans system på den anden side. Det er umiddelbart klart, at en manglende appeladgang i domstolssystemet ikke bryder med adgangen til en retfærdig rettergang.

Når domstolene beskæftiger sig med voldgift, efterprøver de ofte formelle forhold ved en afgørelse truffet af voldgiftsretten. Det gælder både § 5-sagerne, sager om ugyldighed af voldgiftskendelsen og sager om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse. Appelleres domstolens afgørelse om den kendelse, som voldgiftsretten har afsagt, vil spørgsmålet i realiteten blive prøvet af tre til fire instanser: Voldgiftsretten, byretten og landsretten samt eventuelt Højesteret. Selv om adgangen til appel skyldes retssikkerhedsmæssige hensyn, vil appel af en domstolsafgørelse om et spørgsmål, som voldgiftsretten har afgjort, i den konkrete sag svække voldgiftssystemets effektivitet. Hertil kommer, at en sådan mulighed også kan udnyttes af en part for at forsinke selve processen og/eller for at forhale anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

3.2.1. Appel og § 5-sagerne

Udvalget finder det naturligt at videreføre den gældende regel i voldgiftslovens § 5, stk. 4, hvorefter rettens afgørelser efter § 11, stk. 3, ikke kan kæres.

Med hensyn til rettens afgørelser efter voldgiftslovens § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), og § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), er det udvalgets opfattelse, at det er afgørende, at voldgift er effektivt, og at voldgiftsloven på disse punkter er i overensstemmelse med modelloven. Udvalget anbefaler derfor, at rettens afgørelser om disse spørgsmål ikke bør kunne appelleres.

For så vidt angår voldgiftslovens § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), finder udvalget det ubetænkeligt at afskære muligheden for appel af domstolens afgørelse om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen set i lyset af, at det foreslås, at spørgsmålet afgøres af Sø- og Handelsretten.

Kapitel 2. Sammenfatning

Efter voldgiftslovens § 34, stk. 3, kan voldgiftsrettens honorar indbringes særskilt for domstolene. Udvalget finder det ligeledes ubetænkeligt at afskære appel af domstolens prøvelse af voldgiftsrettens honorar, når spørgsmålet afgøres af Sø- og Handelsretten. Det skyldes også, at voldgiftsretten – eller eventuelt en af parterne valgt voldgiftsinstitution – i voldgiftskendelsen har fastsat honoraret som 1. instans, hvorfor Sø- og Handelsrettens prøvelse heraf sker som 2. instans.

På den baggrund anbefaler udvalget samlet, at domstolenes afgørelser efter voldgiftslovens § 11, stk. 3 (udpegning af en voldgiftsdommer), § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftens honorar), ikke skal kunne appelleres.

Efter voldgiftslovens § 16, stk. 3, kan voldgiftsretten træffe særskilt afgørelse om spørgsmål om sin kompetence eller kan afgøre spørgsmålet i voldgiftskendelsen om sagens realitet. Træffes der særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, kan hver af parterne inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen anmode domstolene om at afgøre spørgsmålet. Mens anmodningen behandles af domstolene, kan voldgiftsretten fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse, jf. § 16, stk. 3, 3. pkt.

For så vidt angår § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence), er der efter modelloven ikke appeladgang vedrørende dette spørgsmål. Der er i udvalget opnået enighed om at foreslå en ordning, hvorefter appel kan ske i særlige tilfælde. Udvalget anbefaler således, at Sø- og Handelsrettens kendelse om voldgiftsrettens kompetence kan kæres, men kun til Højesteret og kun, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Udvalget foreslår, at det er Højesteret, der af egen drift skal tage stilling til, om betingelserne for kære til Højesteret er opfyldt.

Når udvalget anbefaler, at rettens afgørelse efter § 16, stk. 3, 2. pkt., i modsætning til de øvrige afgørelser i § 5-sagerne kan kæres, skyldes det, at spørgsmålet om voldgiftsrettens kompetence har særlig betydning i forhold til både ugyldighed og nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Overskridelse af voldgiftsrettens kompetence kan således medføre, at kendelsen erklæres ugyldig eller ikke kan anerkendes og fuldbyrdes, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, litra c, og § 39, stk. 1, litra c.

3.2.2. Appel og ugyldighedsspørgsmål samt indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse

Efter gældende ret anlægges en retssag om ugyldighed af en voldgiftskendelse ved byretten efter retsplejelovens almindelige regler om stedlig kompeten-

3. Voldgift og udelukkelse og begrænsning af appel

ce, jf. retsplejelovens kap. 22. Byrettens dom om ugyldighed kan som hovedregel ankes til landsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1. Landsrettens afgørelse kan ikke indbringes for Højesteret, medmindre Procesbevillingsnævnet finder, at sagen er af principiel karakter og meddeler tilladelse til prøvelse i 3. instans, jf. retsplejelovens § 371, stk. 1.

Anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse indgives til fogedretten efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1.

Byrettens kendelse i en sag om tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kan som hovedregel kæres til landsretten. Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres til Højesteret, men Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Udvalget finder, at disse to »systemer« for hhv. ugyldighedssøgsmål og anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse gør det for let for en part at gøre uforholdsmæssigt stor skade på voldgiftens effektivitet.

For ugyldighedssøgsmåls vedkommende kan kendelsen risikere at skulle blive vurderet af byretten, landsretten og Højesteret, hvilket giver sagsøger særdeles gode muligheder for igennem flere år at forsinke en evt. tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

For nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse giver systemet ligeledes den part, som har tabt voldgiftssagen, mulighed for at få prøvet sine indsigelser i op til tre instanser med tilsvarende mulighed for at forsinke en evt. tvangsfuldbyrdelse i op til flere år.

Udvalget finder, at det også her er afgørende, at voldgift er effektiv. Hertil kommer, at voldgiftsretter er forpligtede til at afsige en kendelse, der er gyldig og kan tvangsfuldbyrdes, hvorfor det i en voldgiftskendelse implicit er lagt til grund, at kendelsen lever op til disse krav.

Udvalget anbefaler derfor at begrænse domstolsprøvelsen både af domme om ugyldighed og af kendelser om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Udvalget foreslår, at rettens (dvs. Sø- og Handelsrettens) afgørelse om ugyldighed kun skal kunne indbringes for Højesteret og kun, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Tilsvarende gælder i øvrigt for de af Sø- og Handelsrettens domme, der kan ankes til Højesteret, jf. retsplejelovens § 368, stk. 3, 1. pkt.

Efter gældende ret er det Højesteret, der af egen drift påser, at betingelserne for anke af Sø- og Handelsrettens dom til Højesteret er opfyldt, jf. retsplejelovens § 368, stk. 6. Udvalget foreslår, at dette også skal gælde for anke af

Kapitel 2. Sammenfatning

Sø- og Handelsrettens dom om ugyldighed af en voldgiftskendelse, og at de regler, der i øvrigt gælder herom i retsplejelovens kap. 36, som altovervejende hovedregel også skal gælde for den foreslåede ordning.

Efter disse regler kan en af Sø- og Handelsretten afsagt dom, der ankes til Højesteret, men afvises af Højesteret, indbringes for landsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 6. Udvalget foreslår af hensyn til voldgiftens effektivitet, at dette ikke skal gælde for domme om en voldgiftskendelses ugyldighed. Afviser Højesteret således at prøve Sø- og Handelsrettens dom, er denne dom endelig.

Efter den gældende ordning i dansk ret indgives en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en dansk eller udenlandsk voldgiftskendelse til fogedretten, jf. retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Udvalget foreslår ikke ændringer heri. Det vil således fortsat være fogedretterne, der skal stå for tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Udvalget foreslår, at en sag, hvor der rejses indsigelse mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, skal henvises til Sø- og Handelsretten, og at Sø- og Handelsrettens kendelse ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret.

Forslaget medfører for det første, at indsigelser mod tvangsfuldbyrdelsen skal behandles af Sø- og Handelsretten i stedet for af fogedretten. Fremsættes der ikke indsigelser mod anerkendelsen og fuldbyrdelsen, fortsætter sagen i fogedretten. For det andet medfører forslaget, at Sø- og Handelsrettens kendelse om indsigelserne mod anerkendelse og fuldbyrdelse kun kan kæres til Højesteret, ikke til landsretten. For det tredje medfører forslaget, at der kun kan kæres til Højesteret, hvis sagen drejer sig om spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at dette er tilfældet. Afviser Højesteret kæren, kan der ikke kæres til landsretten, hvorfor Sø- og Handelsrettens kendelse i så fald er endelig.

3.2.3. Konklusion

Udvalget anbefaler, at rettens (Sø- og Handelsrettens) afgørelse i § 5-sagerne ikke skal kunne appelleres bortset fra en kendelse om voldgiftsrettens kompetence, jf. voldgiftslovens § 16, stk. 3, 2. pkt. En sådan kendelse kan kun kæres til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Udvalget anbefaler også, at domme om ugyldighed af en voldgiftskendelse kun kan ankes til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller har væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans.

Endelig anbefaler udvalget, at rettens (Sø- og Handelsrettens) kendelse om indsigelser mod anerkendelse og tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kun kan kæres til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Forslaget hviler på hovedhensynene om voldgiftens autonomi og effektivitet samt domstolenes almindelige to-instanssystem.

Såfremt Sø- og Handelsretten får enekompetence til at behandle sager om voldgift, dvs. både § 5-sagerne, sager om ugyldighed og sager om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse, har det også den fordel, at man kan indskrænke appeladgangen uden at bryde med det almindelige domstolssystem.

4. Andre voldgiftsretlige emner

Udvalget foreslår, at voldgiftslovens § 11 suppleres med en regel om udpegning af voldgiftsdommere i sager med flere parter, jf. kap. 7.2. Forslaget er i tråd med et lignende svensk forslag.

Udvalget foreslår også, at voldgiftslovens § 19 suppleres med en regel om sammenlægning af flere voldgiftssager, jf. kap. 7.3. Også dette forslag er på linje med et lignende svensk forslag.

Endvidere foreslår udvalget, at voldgiftslovens § 26 om sagkyndige præciseres, så det klarere fremgår, at også parterne og ikke kun voldgiftsretten kan antage en eller flere sagkyndige eksperter, jf. kap. 7.4.

I forbindelse med, at udvalget anbefaler, at Sø- og Handelsretten skal have enekompetence til at behandle ugyldighedssøgsmål og sager, hvor der fremsættes indsigelser mod anerkendelse og fuldbyrdelse, foreslår udvalget, at det overvejes at indføre en regel, hvorefter Sø- og Handelsretten i sådanne sager skal sættes med tre juridiske dommere, jf. kap. 7.5.

Endelig foreslår udvalget, at det overvejes, hvorvidt det skal være muligt at fremlægge dokumenter på engelsk i sager om ugyldighed af voldgiftskendelser og i sager, hvor der fremsættes indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, jf. kap. 7.6. Forslaget bygger på tids- og omkostningsmæssige overvejelser og er inspireret af lignende overvejelser i Sverige.

5. Lovudkastets konsekvenser, herunder i forhold til EU-retten

Lovudkastet har hverken økonomiske eller administrative konsekvenser for stat, regioner, kommuner, erhvervslivet eller borgerne.

Kapitel 2. Sammenfatning

For domstolene vil lovudkastet betyde, at domstolene aflastes, når parter, der har aftalt voldgift, indgiver anmodning om foreløbige retsmidler til voldgiftsretten i stedet for en domstol. Endvidere vil udelukkelse og begrænsningen af appel medføre, at Sø- og Handelsretten vil aflaste byretterne og i et vist omfang Højesteret.

Lovudkastet vurderes ikke umiddelbart at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Lovudkastet kan imidlertid have visse afledte, positive økonomiske konsekvenser for erhvervslivet, fordi det med lovudkastet sikres, at Danmark fortsat fremstår som et attraktivt land at føre voldgiftssager i.

Lovudkastet har ikke miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

KAPITEL 3

Voldgiftsloven

1. Voldgiftslovens formål

Formålet med reformen af voldgiftsloven, der blev vedtaget i 2005, var at gennemføre en modernisering af voldgiftsloven fra 1972, der var udformet som en »minimumslov«. Voldgiftsloven fra 2005 regulerer som udgangspunkt alle væsentlige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med voldgift. Det gælder f.eks. anerkendelse af voldgiftsaftaler, voldgiftsrettens sammensætning, kompetence og sagsbehandling, voldgiftskendelsen og afslutning af voldgiftssagen, sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse, tilsidesættelse af voldgiftskendelsen (ugyldighed) og anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Voldgiftsloven fra 2005 skulle, ud over at styrke retssikkerheden i voldgift, bidrage til, at Danmark blev et mere attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv. Det var derfor vigtigt, at voldgiftsloven blev udarbejdet i overensstemmelse med internationale standarder.

Loven blev på denne baggrund udformet med udgangspunkt i FN's Kommission for International Handelsrets (UNCITRALs) modellov om international handelsvoldgift af 11. december 1985 (modelloven), der har dannet grundlag for national lovgivning om voldgift i 103 stater eller delstater, herunder Norge, Storbritannien, Tyskland, Hong Kong og Singapore.

Udvalget har på baggrund af kommissoriet foretaget en gennemgang af voldgiftsloven ud fra det formål, at Danmark til stadighed har en moderne voldgiftslov, der lever op til erhvervslivets behov og de internationale voldgiftsstandarder. Hermed kan Danmark også fastholde mulighederne for at være et attraktivt sted at føre internationale voldgiftssager.

Udvalget har navnlig lagt vægt på, at Danmark bevarer sin status som »modellovsland«, dvs. at den danske voldgiftslov fortsat i væsentlig grad er baseret på UNCITRALs modellov, som blev revideret i 2006 og fik regler om foreløbige retsmidler udstedt af voldgiftsretten.

Kapitel 3. Voldgiftsloven

Udvalget har fundet, at der er et betydeligt behov for, at modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg gennemføres i dansk ret, jf. nærmere kap. 4.

Udvalget har også konkluderet, at det vil være en meget stor fordel, hvis der indføres regler i voldgiftsloven om udelukkelse og begrænsning af appel af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet. I den forbindelse foreslår udvalget også, at Sø- og Handelsretten som hovedregel får enekompetence til at behandle voldgiftsrelaterede sager, jf. i det hele kap. 6.

Udvalget bemærker, at international voldgift er et område i hastig udvikling. Udvalget foreslår derfor, at der foretages nogle yderligere ændringer af voldgiftsloven på områder, hvor der efter udvalgets opfattelse er et aktuelt og praktisk behov herfor, jf. kap. 7.

2. Modellovens baggrund

Formålet med modelloven er at bidrage til en ensartet lovgivning om voldgift i forskellige lande, så de retlige rammer for den internationale handel styrkes. Loven er udtryk for fælles principper på voldgiftsområdet. Hensigten med modelloven er at sikre voldgift som en effektiv måde at afgøre tvister på under iagttagelse af de fornødne retssikkerhedsgarantier.

Modelloven er ment som en skabelon for love om international voldgift, som kan anvendes helt eller delvis ved udformningen af de enkelte staters nationale lovgivning. Modelloven stiller ikke selv krav om, på hvilken måde den eventuelt skal indføres, eller om den skal udfyldes med mere detaljerede regler. I praksis er der imidlertid opstillet visse krav til gennemførelsen, for at man kan anse en national lov for at bygge på modelloven. For at opnå en sådan status som »modellovland« kræves, at man i national lovgivning har benyttet modelloven som grundlag, at størstedelen af bestemmelserne i modelloven er medtaget, og at den nationale lov ikke indeholder bestemmelser, som er uforenelige med moderne international voldgiftspraksis.

Modelloven er udarbejdet efter et langvarigt internationalt arbejde og har været genstand for grundige overvejelser. Den er på relativ kort tid slået igennem i en lang række stater.

Voldgiftsloven fra 2005 har på denne baggrund bidraget til, at Danmark fremstår som et attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv. Antallet af internationale voldgiftssager ved Voldgiftsinstituttet har således været stigende siden 2005. Medvirkende til denne udvikling har uden tvivl været, at voldgiftsloven lever op til de internationale standarder i UNCITRALs modellov. Hertil kommer, at parter fra andre retsområder gi-

2. Modellovens baggrund

vetvis lettere accepterer voldgift i en fremmed stat, hvis den nationale lovgivning om voldgift er i overensstemmelse med modelloven.

Modelloven regulerer voldgift fra voldgiftsaftalens indgåelse over etablering af voldgiftsretten og dens sagsbehandling til eventuel ugyldighed og tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Enkelte vigtige spørgsmål er ikke behandlet i modelloven, herunder hvilke tvister der kan afgøres ved voldgift og sagsomkostninger. I 2006 fik modelloven regler om voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige retsmidler og påbud samt regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler afsagt af voldgiftsretten.

KAPITEL 4

Domstolene og foreløbige retsmidler

1. Domstolene og foreløbige retsmidler

I dette kapitel skitseres reglerne for domstolenes udstedelse af foreløbige retsmidler, da det kan tjene som baggrundsviden, når spørgsmålet om voldgift og foreløbige retsmidler behandles.

Retsplejelovens kap. 40, 56 og 57 a indeholder regler om domstolenes foreløbige retsmidler. En dansk domstol har kompetence til at udstede forbud og påbud, foretage arrest og sikre bevis i sager om krænkelse af immaterialrettigheder. Hertil kommer retsplejelovens kap. 57, der indeholder regler om fogedrettens bistand til opretholdelse af forbud og påbud, der ikke gennemgås nærmere her.

2. Forbud og påbud

Retsplejelovens kap. 40 indeholder regler om forbud og påbud. Ifølge retsplejelovens § 411, stk. 1, kan retten i en civil sag efter anmodning ved et forbud eller påbud bestemme, at private og repræsentanter for stat, region og kommune i disses egenskab af parter i private retsforhold midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger.

Er formålet med en sådan anmodning at opnå sikkerhed for fyldestgørelse af et pengekrav, skal anmodningen indgives og behandles efter reglerne i kap. 56 om arrest, jf. § 411, stk. 2. Hvis formålet er at sikre bevis for en krænkelse af immaterialrettigheder, skal anmodningen indgives og behandles efter reglerne om bevissikring i kap. 57 a, jf. § 411, stk. 3.

Anmodning om meddelelse af forbud eller påbud indgives til en ret, der har saglig og stedlig kompetence, jf. § 412, stk. 1. Hvis tvisten om den rettighed, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet, skal afgøres ved voldgift eller en udenlandsk domstol, indgives anmodning om meddelelse af

forbud eller påbud til en ret, som ville have haft saglig og stedlig kompetence, jf. § 412, stk. 2.

Retsplejelovens § 413 fastsætter betingelserne for meddelelse om forbud eller påbud. Den part, der anmoder om meddelelse af forbuddet eller påbuddet, skal godtgøre eller sandsynliggøre at 1) parten har den ret, der søges beskyttet ved forbuddet eller påbuddet, 2) modpartens adfærd nødvendiggør, at der meddeles forbud eller påbud, og 3) partens mulighed for at opnå sin ret vil forspildes, hvis parten henvises til at afvente tvistens retlige afgørelse.

På den anden side kan et forbud eller påbud ikke meddeles, når lovens almindelige regler om straf og erstatning og eventuelt en af modparten tilbudt sikkerhed yder parten tilstrækkeligt værn, jf. retsplejelovens § 414, stk. 1. Retten kan nægte at meddele forbud eller påbud, hvis det vil påføre modparten skade eller ulempe, der står i åbenbart misforhold til partens interesse i meddelelse af forbuddet eller påbuddet, jf. retsplejelovens § 414, stk. 2.

Retten kan bestemme, at en part som betingelse for meddelelse af forbud eller påbud skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres modparten ved forbuddet eller påbuddet. Retten bestemmer sikkerhedens art og størrelse, jf. retsplejelovens § 415, stk. 1 og 2.

Parterne kan, når tvisten er opstået, aftale, at forbud og påbud kan meddeles uden sikkerhedsstillelse, jf. § 415, stk. 4. I sager mellem erhvervsdrivende om forhold, der vedrører parternes erhverv, kan en sådan aftale også indgås, før tvisten er opstået. Retten kan efter anmodning undtagelsesvis se bort fra en aftale herom mellem erhvervsdrivende.

Fogedretten behandler en anmodning om meddelelse af forbud eller påbud i et retsmøde, hvor den fornødne bevisførelse finder sted. Retten kan afskære en bevisførelse, som findes uforenelig med hensynet til forretningens fremme, jf. retsplejelovens § 417, stk. 1. Herefter indkalder retten rekvirenten til mødet, jf. stk. 2. Retten underretter så vidt muligt også modparten om tid og sted for mødet. Underretning kan dog undlades, hvis retten finder det ubetænkeligt at afholde mødet uden forudgående meddelelse til modparten, eller hvis det må antages, at formålet med forbuddet eller påbuddet vil forspildes, hvis modparten underrettes, jf. stk. 3.

Retten skal efter § 422 vejlede den, som forbuddet eller påbuddet retter sig imod, om retsvirkningerne af afgørelsen, herunder at overtrædelse af forbuddet eller påbuddet kan medføre strafansvar, jf. § 430.

Samtidig med at retten meddeler forbud eller påbud, kan den efter anmodning fra den part, der har anmodet om meddelelse af forbuddet eller påbuddet, træffe afgørelse om at beslaglægge rørligt gods, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det vil blive anvendt til overtrædelse af forbuddet eller påbuddet, jf. § 423, stk. 1. Retten kan i stedet henvise spørgsmålet til særskilt

behandling ved fogedretten efter reglerne i kap. 57, hvis den finder, at spørgsmålet om beslaglæggelse bør behandles særskilt.

Er der ikke allerede anlagt retssag om den rettighed, der påstås krænket, ved en dansk eller udenlandsk domstol eller en voldgiftsret, skal den, der har anmodet om meddelelse af forbud eller påbud, inden to uger efter at afgørelsen om at meddele forbud eller påbud er endelig, anlægge eller indlede en sådan sag. Det samme gælder, når forbud eller påbud er afværget ved sikkerhedsstillelse. Disse krav kan dog fraviges ved parternes aftale, men først, når der er truffet endelig afgørelse om at meddele forbud eller påbud, jf. retsplejelovens § 425.

Ifølge retsplejelovens § 426, stk. 1, gælder et forbud eller påbud, indtil det ophæves efter stk. 2 eller 3 eller bortfalder efter stk. 4.

Efter § 426, stk. 2, kan et forbud eller påbud ophæves helt eller delvist, hvis 1) betingelserne for rettens meddelelse af forbud eller påbud ikke længe er opfyldt, 2) den part, der har opnået forbuddet eller påbuddet, utilbørligt forholder sagen, eller 3) sag efter § 425 ikke anlægges eller indledes rettidigt, hæves eller afvises.

Ifølge § 426, stk. 3, kan et forbud eller påbud i en sag, hvor sagen om den rettighed, der påstås krænket, skal afgøres ved udenlandsk domstol eller ved voldgift, endvidere ophæves, når afgørelsen i sagen om den rettighed, der påstås krænket, er endelig.

Byrettens afgørelser om forbud og påbud, herunder om ophævelse af forbud eller påbud, træffes ved kendelse, jf. retsplejelovens § 427, stk. 1. Kendelsen kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kap. 53, og kære har ikke opsættende virkning for afgørelsen om forbud eller påbud.

Retsplejelovens § 428, stk. 1, fasttæller, at den, som har opnået et forbud eller påbud på grundlag af en rettighed, som viser sig ikke at bestå, skal betale modparten erstatning for tab og godtgørelse for tort. Det samme gælder, når forbuddet eller påbuddet bortfalder eller ophæves på grund af efterfølgende omstændigheder, såfremt det må antages, at rettigheden ikke bestod.

Viser rettighedshaverens ret sig alene at bestå i et mindre omfang, skal rettighedshaveren betale modparten erstatning for det tab, der følger af, at forbuddet eller påbuddet har haft for stor udstrækning, jf. § 428, stk. 2. Er forbuddet eller påbuddet ulovligt af andre grunde, skal rettighedshaveren betale modparten erstatning for tab og godtgørelse for tort, såfremt rettighedshaveren burde have undladt at begære forbud eller påbud, jf. stk. 3.

Retsplejelovens § 430 fastsætter et strafansvar for den, der forsætligt overtræder et forbud eller påbud. Sker dette, kan den pågældende idømmes straf af bøde eller fængsel indtil fire måneder og i forbindelse hermed dømmes til at betale erstatning. En sådan straffesag anlægges af den part, der har opnået

forbuddet eller påbuddet. Strafansvaret gælder også den, der forsætligt yder den, som et forbud eller påbud retter sig imod, bistand til at overtræde forbuddet eller påbuddet, jf. § 430 stk. 1 og 2. Spørgsmålet om idømmelse af straf eller erstatning kan udsættes, indtil sagen om den rettighed, der påstås krænket, er afgjort, jf. stk. 3.

3. Arrest

Retsplejelovens kap. 56 indeholder regler om arrest. Efter § 627, kan fogedretten foretage arrest til sikkerhed for pengekrav, når 1) der ikke kan foretages udlæg for fordringen, og 2) det må antages, at muligheden for senere at opnå dækning ellers vil blive væsentligt forringet. Der kan ikke foretages arrest, når det må antages, at fordringen ikke består, jf. § 628.

Fogedretten kan inden arrestforretning påbegyndes eller arrest foretages, bestemme, at fordringshaveren som betingelse for arrest skal stille sikkerhed for den skade og ulempe, som kan påføres skyldneren ved arresten, jf. retsplejelovens § 629.

Arrest kan afværges eller ophæves, såfremt skyldneren stiller en efter fogedrettens skøn tilstrækkelig sikkerhed for fordringshaverens fordring med tillæg af såvel forfaldne som anslåede renter samt sandsynlige omkostninger i forbindelse med arrestforretningen, arrestsagen og sagen vedrørende fordringen, jf. § 630, stk. 1, og fogedretten opfordrer skyldneren til at afværge arresten ved betaling eller sikkerhedsstillelse, jf. § 630.

Arresten kan kun foretages i så stor en del af skyldnerens formue, som efter fogedrettens skøn er nødvendig til dækning af fordringen med tillæg af forfaldne og anslåede renter og sandsynlige omkostninger i forbindelse med arrestforretningen, arrestsagen og sagen vedrørende fordringen, jf. § 632, stk. 1. Fogedretten erklærer de arresterede aktiver for belagt med arrest og vejleder skyldneren om arrestens retsvirkninger, herunder at råden over aktiverne i strid med fordringshaverens ret kan medføre strafansvar.

Fogedretten kan bestemme, at arresteret løsøre skal fratages skyldneren, når det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentligt forringet. Løsøret opbevares på fordringshaverens bekostning af fogedretten eller af den, fogedretten bemyndiger dertil. Ved arrest i rede penge tages beløbet i forvaring af fogedretten, jf. § 633.

Senest en uge efter arresten skal fordringshaveren anlægge retssag om den fordring, for hvilken arrest er gjort, medmindre skyldneren under eller efter arrestforretningen frafalder forfølgning. Under denne sag skal fordringshave-

ren endvidere nedlægge særskilt påstand om stadfæstelse af arresten, jf. retsplejelovens § 634, stk. 1.

Fordringshaverens pligt til at anlægge retssag bortfalder, såfremt skyldneren, efter at arrest er foretaget, kommer under konkurs eller dør, og dødsboet tages under offentlig skiftebehandling uden gældsansvar for arvingerne, jf. retsplejelovens § 635, stk. 1.

Fordringshaverens sikkerhedsstillelse i anledning af arresten frigives, såfremt der er forløbet tre måneder efter arrestens foretagelse eller arrestsagens ophævelse, og der ikke fra boets side er anlagt retssag om erstatning, jf. § 635, stk. 2.

Under arrestsagen påkendes det, om arresten er lovligt gjort. Skyldneren kan under arrestsagen fremsætte alle indsigelser vedrørende arrestens lovlighed. Behandles spørgsmålet om den pågældende fordring særskilt, skal indsigelser mod fordringens rigtighed dog fremsættes under denne sag, jf. retsplejelovens § 636.

Arresten kan ophæves ved dommen i arrestsagen eller ved dommen vedrørende fordringen. Arresten bortfalder, når ankefristen er udløbet, medmindre anke er iværksat eller andet er bestemt i dommen, jf. § 637.

Arresten kan kræves ophævet af fogedretten, såfremt fordringshaveren undlader at anlægge arrestsag eller sag vedrørende fordringen inden de i § 634 nævnte frister, eller såfremt nogen af disse sager afvises eller hæves, jf. § 638, stk. 1. Arresten kan også ophæves helt eller delvist på grund af omstændigheder, som er indtruffet efter arrestens foretagelse, jf. stk. 2. Forinden arresten ophæves, skal fogedretten så vidt muligt give fordringshaveren lejlighed til at udtale sig, jf. stk. 3.

Om erstatning og tort bestemmer retsplejelovens § 639, stk. 1, at den, som har opnået arrest på grundlag af en fordring, som viser sig ikke at bestå, skal betale skyldneren erstatning for tab og tort. Det samme gælder, når arresten bortfalder eller ophæves på grund af efterfølgende omstændigheder, såfremt det må antages, at fordringen ikke bestod.

Viser fordringshaverens fordring sig alene at bestå for et mindre beløb, skal fordringshaveren betale skyldneren erstatning for det tab, der følger af, at arresten har haft for stor udstrækning, jf. § 639, stk. 2.

Er arresten ulovlig af andre grunde, skal fordringshaveren betale skyldneren erstatning for tab og tort, såfremt fordringshaveren burde have undladt at begære arrest, jf. § 639, stk. 3.

Ophæves arresten under kære, kan der ved afgørelsen i kæresagen tillægges skyldneren erstatning efter reglerne i § 639, stk. 1-3.

Fogedrettens afgørelse kan påkæres efter reglerne i kap. 53. Kære har ikke opsættende virkning, jf. retsplejelovens § 640.

4. Bevissikring ved krænkelse af immaterielle rettigheder

Retsplejelovens kap. 57 a indeholder regler om bevissikring ved krænkelse af immaterielle rettigheder.

Efter retsplejelovens § 653, kan fogedretten efter anmodning fra rettighedshaveren træffe bestemmelse om, at der hos en anden (rekvisitus) skal foretages en undersøgelse med henblik på at sikre bevis for krænkelsen eller overtrædelsen og dennes omfang, hvis det sandsynliggøres, at rekvisitus har begået eller vil begå en sådan krænkelse, og der er grund til at antage, at bevis for krænkelsen eller overtrædelsen og dennes omfang kan findes i de lokaler, der ønskes undersøgt.

Bevissikringen kan kun foretages for de i § 653, stk. 2, anførte rettigheder. Der er navnlig tale om krænkelse af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder, mønstre, design, herunder EU-design, varemærker, herunder EU-varemærker, fællesmærker, virksomhedernes navne, patenter, brugsmodeller samt overtrædelse af markedsføringslovens § 1 ved ulovlig produkt efterligning.

Undersøgelsen kan omfatte alt materiale, som må antages at være af betydning med henblik på at konstatere, om og i hvilket omfang krænkelse eller overtrædelser har fundet sted, herunder genstande bestemt for salg, maskiner og andet produktionsudstyr, bogføringsmateriale, fakturaer, ordresedler, reklamemateriale og andre dokumenter, oplysninger på edb-anlæg, edb-programmer og elektroniske lagringsmidler, jf. § 653, stk. 3.

Fogedretten afslår helt eller delvist en anmodning om undersøgelse, hvis det under hensyn til privatlivets fred, erhvervshemmeligheder eller i øvrigt må antages, at undersøgelsen vil påføre rekvisitus skade eller ulempe, som står i misforhold til rettighedshaverens interesse i undersøgelsens gennemførelse, jf. § 653, stk. 4. I øvrigt må en undersøgelse ikke omfatte materiale, der indeholder oplysninger om forhold, som rekvisitus i medfør af retsplejelovens § 169, § 170 eller § 172 ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. stk. 5.

Efter retsplejelovens § 653 a, indgives anmodningen om undersøgelse til fogedretten i den retskreds, i hvilken rekvisitus har hjemting, jf. §§ 235-240, eller i hvilken de lokaler, der skal være genstand for undersøgelse, er beliggende.

Herefter fastsætter fogedretten tid og sted for forretningen og giver meddelelse herom til rekvisenten og rekvisitus. Forudgående underretning af rekvisitus kan undlades, såfremt underretning må antages at medføre risiko for, at genstande, dokumenter, oplysninger på edb-anlæg eller andet, som er omfattet af anmodningen om undersøgelse, fjernes, tilintetgøres eller ændres, jf. § 653 a, stk. 2.

4. *Bevissikring ved krænkelse af immaterielle rettigheder*

Rekvisitus skal, selv om denne ikke har modtaget forudgående underretning om forretningen, have adgang til at udtale sig, før fogedretten træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen om undersøgelse skal tages til følge, jf. § 653 a, stk. 3.

En afgørelse om gennemførelse af undersøgelse er betinget af, at rekvirenten stiller sikkerhed for den skade eller ulempe, som rekvisitus kan blive påført, medmindre fogedretten undtagelsesvis bestemmer andet. Fogedretten bestemmer sikkerhedens art og størrelse, jf. § 653 a, stk. 6.

Fogedrettens afgørelser træffes ved kendelse og kan kæres efter reglerne i kap. 53, jf. § 653 a, stk. 8. En bevisførelse, som findes uforenelig med hensyn til forretningens fremme, kan afskæres, jf. § 653 a, stk. 9.

Efter retsplejelovens § 653 b gennemføres en undersøgelse ved fogedrettens foranstaltning. I det omfang det må anses for nødvendigt med henblik på sikring af bevis, kan fogedretten beslaglægge genstande eller dokumenter, ligesom fogedretten eller den, retten bemyndiger hertil, kan tage fotografier, optage film samt fremstille kopier af dokumenter, oplysninger på edb-anlæg, edb-programmer og andet materiale.

Rekvirenten eller dennes repræsentant har på de betingelser, fogedretten måtte fastsætte, ret til at være til stede under undersøgelsen, men alene med henblik på at bistå fogedretten med oplysninger, identifikation af produkter og lignende. Fogedretten kan dog bestemme, at rekvirenten eller dennes repræsentant ikke må være til stede, jf. § 653 b, stk. 3.

I det omfang det må anses for nødvendigt for at gennemføre undersøgelsen, kan fogedretten skaffe sig adgang til rekvisiti lokaler og gemmer. Fogedretten kan med henblik herpå anvende den nødvendige magt. Politiet yder efter anmodning fogedretten bistand hertil, jf. § 653 b, stk. 6.

Ifølge retsplejelovens § 653 c, stk. 1, skal rekvirenten inden fire uger efter modtagelsen af fogedrettens meddelelse om, at undersøgelsen er afsluttet, anlægge retssag vedrørende de krænkelse eller overtrædelser, som begrundede anmodningen om undersøgelse, medmindre rekvisitus frafalder forfølgning. Har rekvisitus ikke frafaldet forfølgning, og anlægges retssag ikke rettidigt, skal fogedretten og rekvirenten efter anmodning fra rekvisitus tilbagelevere beslaglagte genstande og dokumenter, fremstillede kopier og andet bevismateriale hidrørende fra undersøgelsen, og det under undersøgelsen fremkomne kan ikke anvendes som bevis for krænkelse eller overtrædelser. Dette gælder også, hvis en afgørelse om undersøgelse ophæves.

Viser det sig, at den af rekvirenten påberåbte ret ikke består eller ikke kan gøres gældende af rekvirenten, har rekvisitus krav på erstatning for tab og tort. Det samme gælder, såfremt det ikke godtgøres, at rekvisitus har gjort sig

skyldig i krænkelse eller overtrædelser omfattet af anmodningen om undersøgelse, jf. § 653 c, stk. 3.

5. Internationale retssager og foreløbige retsmidler

Danmark anerkender og fuldbyrder domme fra andre EU-lande i civile sager i medfør af Domsforordningen, jf. dennes art. 36 og art. 39. Der er fastsat enkelte undtagelser til anerkendelse og fuldbyrdelse i art. 45, bl.a. ordre public.

Domsforordningen omfatter også foreløbige retsmidler, jf. forordningens art. 35. Ifølge denne regel kan der over for en medlemsstats retslige myndigheder anmodes om iværksættelse af foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning. Det gælder også, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af forordningen er kompetent til at påkende sagens realitet.

EU-Domstolens retspraksis om Domsforordningen har vist, at de nationale domstole kan tiltage sig kompetence til at udstede et foreløbigt retsmiddel, hvis de har kompetence efter forordningens regler. De kan imidlertid også gøre dette efter de nationale kompetenceregler under visse betingelser, bl.a. at sagen har en vis tilknytning til forumstaten.

Domsforordningen omfatter også anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler, jf. art. 2, litra a. De undtagelser, der gælder for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af en dom, gælder også for foreløbige retsmidler. Hertil kommer ifølge EU-Domstolens retspraksis, at et foreløbigt retsmiddel kan nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis det er meddelt, uden at den, som det er rettet imod, har haft mulighed for at forsvare sig, jf. også art. 2, litra a, in fine.

Med Danmarks deltagelse i Domsforordningen har de danske domstole siden 1986 opnået erfaring med anerkendelse og fuldbyrdelse af domme og foreløbige retsmidler fra de andre EU-lande.

Retsplejelovens § 223 a regulerer anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser fra domstole mv. og bemyndiger justitsministeren til at fastsætte bestemmelser herom, når anerkendelsen ikke vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden. Det er almindeligt antaget, at sådanne regler kun kan udstedes under forudsætning af gensidighed. Heri ligger, at Danmark kun bør anerkende domme fra et land, som til gengæld anerkender danske domme. Justitsministeren har ikke fastsat generelle regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af civile afgørelser fra udenlandske domstole i lande uden for EU, men der er fastsat regler på en række specialområder.

Voldgift og foreløbige retsmidler

1. Voldgift og foreløbige retsmidler

I sin oprindelige form fra 1985 regulerede modelloven ikke voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg samt tvangsfuldbyrdelse af sådanne retsmidler og retsskridt. 1985-udgaven af modelloven havde alene en regel om voldgiftsrettens kompetence til at pålægge en part at foretage foreløbige skridt. Voldgiftsretten kunne i forbindelse hermed pålægge en part at stille passende sikkerhed.

UNCITRAL etablerede i 2000 en international arbejdsgruppe, der bl.a. skulle udarbejde regler om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Efter flere års arbejde vedtog UNCITRAL den 4. december 2006 nye regler til modelloven herom.

De nye regler i modelloven om foreløbige retsmidler har på kort tid vundet en vis udbredelse. Siden 2006 har således 26 stater eller delstater gennemført modelloven i deres nationale lovgivning på en sådan måde, at de indgår i UNCITRALs liste over »2006-modellovs-lande«. Der er bl.a. tale om Belgien, Holland, Irland, Litauen, Slovenien, Hong Kong, Florida og syv delstater i Australien.

Der er også lande, der ikke er på UNCITRALs liste over »2006-modellovslande«, som ikke desto mindre i deres voldgiftslove har regler, der giver voldgiftsretten kompetence til at udstede foreløbige retsmidler. Dette er f.eks. tilfældet for England, jf. the Arbitration Act 1996, section 38 og 39, og Tyskland, jf. Zivilprozessordnung, § 1041. Både England og Tyskland er i øvrigt modellovslande.

Hertil kommer, at de fleste internationale voldgiftsinstitutioner giver voldgiftsretten mulighed for at udstede foreløbige retsmidler.

Dette er f.eks. muligt ved Voldgiftsinstituttet i Danmark, jf. dets 2013-Regler for behandling af voldgiftssager, § 21, The International Chamber of Commerce's Court of Arbitration, jf. ICC Arbitration Rules 2012, art. 28, stk. 1, The London Court of International Arbitration, jf. LCIA Arbitration Rules

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

1998, art. 25, og The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, jf. SCC Arbitration Rules 2010, art. 32, The Singapore International Arbitration Centre, jf. SIAC Arbitration Rules 2013, art. 26, og The Hong Kong International Arbitration Centre, jf. HKIAC Arbitration Rules 2013, art. 23. De fleste af disse bestemmelser er bygget over modellovens 2006-regler om foreløbige retsmidler.

Endelig indeholder UNCITRALs Arbitration Rules 2010, der er udarbejdet med henblik på ad hoc-voldgift, detaljerede regler om voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige retsmidler, jf. nærmere art. 26. Bestemmelsen gengiver i det væsentlige modellovens art. 17, 17 a, 17 d, 17 e, 17 f, 17 g om foreløbige retsmidler.

I sagens natur indeholder UNCITRALs Arbitration Rules ikke regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler, cf. modellovens art. 17 h og 17 i, eller om domstolenes foreløbige retsmidler, cf. modellovens art. 17 j, da sådanne regler hører hjemme i national lovgivning. Regelsættet indeholder heller ikke regler om foreløbige pålæg, cf. modellovens art. 17 b og 17 c.

Svensk ret indeholder heller ikke regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler. I 2014 blev der i Sverige nedsat et udvalg om revision af voldgiftsloven, som skulle komme med anbefalinger om, hvordan Sverige kan fastholde og udbygge sin status som et internationalt anerkendt voldgiftsland. Det fremgår af udredningen, at man ikke anbefaler at gennemføre regler om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler, hvilket imidlertid skyldes det særlige svenske tvangsfuldbyrdelsessystem, jf. Översyn av lagen om skiljeförfarande, 2015, s. 105:

»Utredningen anser att man för svensk del inte för närvarande bör införa generella bestämmelser om rätt för skiljenämnden att meddela verkställbara beslut om interimistiska åtgärder. Ett särskilt skäl för detta är att Sverige – till skillnad från de flesta andra europeiska länder – inte har en ordning som innebär att domstol fattar beslut om exekutiva åtgärder. I modellagen räknar man uppenbarligen med att det ska ankomma på domstol att förordna om verkställighet.«

2. Gældende ret om voldgift og foreløbige retsmidler samt pålæg

Foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg er i mindre omfang reguleret i voldgiftsloven for voldgifts vedkommende og i retsplejeloven for retssagers vedkommende. Hertil kommer regler i Domsforordningen for internationale retssager, jf. kap. 4.6.

2. Gældende ret om voldgift og foreløbige retsmidler samt pålæg

Voldgiftsloven indeholder ikke regler, der udtrykkeligt giver voldgiftsretten kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler, eller regler, der giver domstolene mulighed for at anerkende og fuldbyrde et af en voldgiftsret iværksat foreløbigt retsmiddel.

Uanset den manglende udtrykkelige hjemmel i voldgiftsloven om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte et foreløbigt retsmiddel, kan parterne ved aftale tillægge en voldgiftsret en sådan kompetence, f.eks. ved at aftale, at reglerne fra et voldgiftsinstitut skal finde anvendelse. Imidlertid kan et sådant retsmiddel ikke anerkendes og fuldbyrdes af domstolene i Danmark.

En voldgiftsret kan efter voldgiftslovens § 17 efter anmodning fra en part pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Voldgiftsretten kan i forbindelse hermed pålægge en part at stille passende sikkerhed. Bestemmelsen, der svarer til 1985-modellovens art. 17, kan fraviges ved aftale.

Bestemmelsen giver voldgiftsretten mulighed for efter anmodning fra en part at pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Det er overladt til voldgiftsrettens skøn at vurdere, om det er nødvendigt at pålægge en part at foretage foreløbige skridt, og i givet fald hvilke.

Bestemmelsen indeholder ikke særlige begrænsninger i, hvilke foreløbige skridt en part kan pålægges at tage. En part kan imidlertid kun pålægges at foretage skridt, der både formelt og reelt er foreløbige.

Jakob Juul og Peter Fauerholdt Thommesen, *Voldgiftsret*, 2. udg. 2007, s. 220, antager, at § 17 formentlig giver voldgiftsretten hjemmel til at udstede foreløbige retsmidler i form af arrest, forbud og bevissikring under de betingelser, som retsplejeloven stiller, i hvert fald hvor voldgiftsrettens medlemmer er fra Danmark. Omvendt finder forfatterne, at pålæg af foreløbige skridt imod en part uden at give denne anledning til at udtale sig må anses for udelukket.

Niels Schiersing, *Voldgiftsloven*, 2016, s. 283 f., anfører, at det er en klar svaghed ved voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsskridt, at disse i modsætning til foreløbige retsmidler anordnet af domstolene ikke kan tvangsfuldbyrdes. Endvidere anføres det, at den af Jakob Juul og Peter Fauerholdt Thommesen ovf. anførte opfattelse hverken har støtte i ordlyden af modellen eller voldgiftslovens § 17, endsige motiverne til disse bestemmelser, da det forhold, at voldgiftsdommerne er fra Danmark, ikke er et validt argument for at antage identitet mellem de foreløbige retsskridt, der står til rådighed for en voldgiftsret, respektive domstolene.

I forbindelse med en beslutning om foreløbige skridt kan voldgiftsretten pålægge en part at stille passende sikkerhed, jf. § 17, 2. pkt. Voldgiftsretten

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

fastsætter sikkerhedens art og størrelse. Voldgiftsretten kan betinge iværksættelsen af et foreløbigt skridt af, at sikkerheden er stillet.

Den part, der har anmodet om foreløbige skridt, kan omvendt blive erstatningsansvarlig for tab, som foretagelsen af det foreløbige skridt har medført, hvis parten ikke får medhold i sit krav ved sagens endelige afgørelse.

Voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige skridt kan ikke tvangsfuldbyrdes. Hvilke retsvirkninger, der i øvrigt er forbundet med en eventuel manglende efterlevelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige skridt, beror på parternes aftale. Der kan eventuelt blive tale om erstatningsansvar.

Forholdet mellem voldgift og domstolenes mulighed for at iværksætte foreløbige retsmidler er reguleret ved voldgiftslovens § 9. Denne regel bestemmer, at domstolene efter anmodning fra en part kan iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift. Dette gælder, uanset om voldgiftssagen er indledt eller ej.

Reglen anvendes, hvad enten voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet, eller det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted, jf. voldgiftslovens § 1, stk. 2. § 9 kan ikke fraviges ved aftale.

Uanset at en tvist skal afgøres ved voldgift, kan en part således gennem domstolene få foretaget arrest eller nedlagt forbud eller foretaget bevissikring efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven for at få disse retsskridt foretaget, er opfyldt. En part kan endvidere få gennemført tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens regler herom, når betingelserne efter retsplejeloven herfor er opfyldt. Dette gælder, uanset om der er tale om udlæg, tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav, overtagelse til brugeligt pant eller gennemtvinding ved umiddelbar fogedforretning.

3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg

UNCITRAL vedtog i 2006 modellovens kap. IV A, der indeholder 11 regler om foreløbige retsmidler og pålæg i voldgift. Reglerne er gengivet i bilag 2. Der er tale om en forholdsvis grundig regulering, og de 11 bestemmelser tager stilling til alle væsentlige tvivlsspørgsmål af principiel og praktisk karakter. Endvidere er reglerne udarbejdet med fokus på retssikkerhed under processen og under tvangsfuldbyrdelsen, da reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler er bygget over New York-konventionens og modellovens regler herom. De centrale elementer i de nye regler er dels, at voldgiftsretten kan udstede foreløbige retsmidler og pålæg, dels at voldgifts-

3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg

rettens foreløbige retsmidler kan anerkendes og tvangsfuldbyrdes af domstolene.

Modellovens kap. IV A, afsnit 1, indeholder regler om voldgiftsrettens foreløbige retsmidler, mens afsnit 2 har regler om voldgiftsrettens foreløbige pålæg. I afsnit 3 opstilles fælles regler for foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Afsnit 4 indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler, mens afsnit 5 indeholder en regel om domstolens foreløbige retsmidler.

Baggrunden for modellovens regler om foreløbige retsmidler er beskrevet i UNCITRALs bemærkninger til modelloven, s. 24:

»The extensive revision of article 17 on interim measures was considered necessary in light of the fact that such measures are increasingly relied upon in the practice of international commercial arbitration. The revision also includes an enforcement regime for such measures in recognition of the fact that the effectiveness of arbitration frequently depends upon the possibility of enforcing interim measures. The new provisions are contained in a new chapter of the Model Law on interim measures and preliminary orders (chapter IV A).«

Modellovens kap. IV A indeholder ikke regler om *litis pendens* i forhold til foreløbige retsmidler, dvs. den situation, hvor både en voldgiftsret og en domstol bliver anmodet om at udstede et foreløbigt retsmiddel i den samme tvist mellem sagens parter. Spørgsmålet er derfor overladt til national ret, såfremt lovgiver vil regulere denne situation.

3.1. Foreløbige retsmidler

Modellovens art. 17 og 17 a regulerer voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler og betingelserne herfor. Begrebet »foreløbigt retsmiddel« er defineret i art. 17.

Modelloven definerer et foreløbigt retsmiddel som en midlertidig afgørelse afsagt som kendelse eller i anden form forud for den voldgiftskendelse, der endeligt afgør tvisten, jf. art. 17, stk. 2.

Ved det foreløbige retsmiddel kan voldgiftsretten pålægge en part at fastholde eller genoprette en given tilstand, indtil voldgiftssagen er afgjort; foretage en handling, der ville forhindre, eller undlade at foretage en handling, som er egnet til at forårsage aktuel eller overhængende skade eller påvirke voldgiftssagens forløb; eller sikre aktiver, som kan tjene som genstand for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Det foreløbige retsmiddel kan også være rettet mod at bevare beviser, som kan være relevante og væsentlige for afgørelse af voldgiftssagen, jf. i det hele art. 17, stk. 2, litra a-d.

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

Efter modellovens art. 17, stk. 1, kan voldgiftsretten på en parts begæring iværksætte foreløbige retsmidler, medmindre parterne har aftalt andet. Det foreløbige retsmiddel kan kun iværksættes efter at den, som det er rettet imod, har haft mulighed for kontradiktion.

Modellovens art. 17 a, stk. 1, fastsætter betingelserne for iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel. Den part, der anmoder voldgiftsretten om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, skal godtgøre, at den skade, der påføres ham, hvis anmodningen afvises, ikke på passende måde kan kompenseres ved en kendelse, der tilkender ham erstatning, og at denne skade væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som det foreløbige retsmiddel er rettet imod, hvis det iværksættes.

Parten, der anmoder om det foreløbige retsmiddel, skal også godtgøre, at der er rimelig mulighed for, at hans krav er berettiget. Voldgiftsrettens afgørelse af dette spørgsmål er ikke bindende for voldgiftsretten ved senere afgørelser. Skal det foreløbige retsmiddel sikre bevis, gælder disse to betingelser kun i det omfang, voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt.

3.2. Foreløbige pålæg

Voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige pålæg og betingelserne herfor er fastsat i art. 17 b og 17 c, der i modsætning til art. 17 ikke indeholder en definition af et »foreløbigt pålæg«. Art. 17 c fastsætter nogle processuelle regler for foreløbige pålæg.

Efter art. 17 b, stk. 1, kan voldgiftsretten på en parts begæring iværksætte et foreløbigt pålæg forud for et foreløbigt retsmiddel for at sikre, at formålet med det foreløbige retsmiddel ikke forspildes. Voldgiftsrettens kompetence hertil kan dog afskæres eller begrænses ved parternes aftale. Pålægget kan iværksættes uden at den, mod hvem det er rettet, får meddelelse om begæringen om pålægget.

Voldgiftsretten kan iværksætte det foreløbige pålæg, såfremt den finder, at en meddelelse om anmodningen om det foreløbige retsmiddel forud for dets foretagelse til den part, som det er rettet imod, vil indebære, at formålet med retsmidlet forspildes, jf. art. 17 b, stk. 2.

Endvidere skal betingelserne i art. 17 a være opfyldt, for at et foreløbigt pålæg kan meddeles. I så fald er den skade, der skal bedømmes efter § 17 a, stk. 1, litra a, den skade, der kan forventes at indtræde afhængigt af, om pålægget meddeles eller ej, jf. art. 17 b, stk. 3.

Umiddelbart efter at voldgiftsretten har truffet afgørelse om en anmodning om at pålægge et foreløbigt pålæg, skal den underrette parterne om anmodningen om det foreløbige retsmiddel, anmodningen om det foreløbige pålæg, det foreløbige pålæg, hvis det er givet, og al anden kommunikation, herunder

3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg

en angivelse af indholdet af mundtlig kommunikation, mellem en part og voldgiftsretten i forbindelse hermed, jf. art. 17 c, stk. 1.

Samtidig med underretningen skal voldgiftsretten give enhver part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, mulighed for at fremføre sin sag snarest muligt, jf. art. 17 c, stk. 2.

Herefter skal voldgiftsretten omgående træffe afgørelse om indsigelser mod det foreløbige pålæg, jf. art. 17 c, stk. 3.

Et foreløbigt pålæg er tidsbegrænset og ophører 20 dage efter udstedelsen, jf. art. 17 c, stk. 4. Voldgiftsretten kan dog ved en ny afgørelse iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der tiltræder eller ændrer det foreløbige pålæg, efter at den part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, er blevet informeret herom og har haft lejlighed til at fremføre sin sag.

Et foreløbigt pålæg er bindende for parterne, men det er ikke en voldgiftskendelse, hvorfor det ikke kan tvangsfuldbyrdes af domstolene, jf. art. 17 c, stk. 5.

3.3. Fælles regler

Modellovens kap. IV A indeholder i afsnit 3 fælles regler for foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. De fælles regler angår ændring, suspension eller ophør af et retsmiddel eller pålæg, sikkerhedsstillelse, fremlæggelse af oplysninger, omkostninger og erstatningsansvar.

Efter art. 17 d, kan voldgiftsretten på en parts anmodning træffe afgørelse om ændring, suspension eller ophør af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, som den har meddelt. Voldgiftsretten kan også gøre dette af egen drift i særlige tilfælde, hvis parterne er underrettet herom forud for afgørelsen.

Voldgiftsretten kan pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, at stille passende sikkerhed. Det kan den også pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, at gøre, medmindre voldgiftsretten finder dette uhensigtsmæssigt eller unødvendigt, jf. art. 17 e.

Ifølge art. 17 f, stk. 1, kan voldgiftsretten kræve, at en part omgående redegør for væsentlige ændringer af de forhold, som lå til grund for anmodningen om det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg eller iværksættelsen heraf.

En part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, skal over for voldgiftsretten redegøre for alle forhold, der kan være relevante for voldgiftsrettens afgørelse af, om pålægget skal meddeles eller ej. Denne forpligtelse gælder indtil det tidspunkt, hvor den part, mod hvem pålægget er rettet,

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

har haft mulighed for at fremføre sin sag. Efter dette tidspunkt gælder stk. 1, jf. art. 17 f, stk. 2.

Om parternes erstatningspligt fastsætter art. 17 g, at den part, som anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som retsmidlet eller pålægget forårsager, såfremt voldgiftsretten senere bestemmer, at der efter forholdene ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget. Voldgiftsretten kan tilkende sådanne omkostninger og erstatning på ethvert tidspunkt under voldgiftssagen.

3.4. Anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler

Anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler er reguleret i art. 17 h og 17 i. Reglerne er udformet med udgangspunkt i modellovens art. 35 og 36 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Art. 17 h og 17 i omfatter ikke foreløbige pålæg, da disse kun binder parterne og ikke kan tvangsfuldbyrdes, jf. art. 17 c, stk. 5.

3.4.1. Hovedreglen om anerkendelse og fuldbyrdelse

Hovedreglen er fastsat i art. 17 h, stk. 1, hvorefter et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret har bindende virkning og kan, medmindre andet er bestemt af voldgiftsretten, efter anmodning tvangsfuldbyrdes af den kompetente ret uanset i hvilket land, retsmidlet var iværksat. Undtagelser hertil er fastsat i art. 17 i.

Domstolen i det land, hvor der anmodes om anerkendelse eller fuldbyrdelse, kan, hvis den finder det hensigtsmæssigt, pålægge rekvirenten at stille passende sikkerhed, såfremt voldgiftsretten ikke allerede har truffet bestemmelse herom. Det kan domstolen også, hvor den finder, at sikkerhedsstillelse er nødvendigt for at beskytte tredjemands rettigheder, jf. art. 17 h, stk. 3.

Den part, som anmoder om eller har fået anerkendt eller tvangsfuldbyrdet et foreløbigt retsmiddel, skal omgående underrette domstolen om ethvert opmærksomhed, eller enhver suspension eller ændring af det foreløbige retsmiddel, jf. art. 17 h, stk. 2.

3.4.2. Undtagelser til anerkendelse og fuldbyrdelse

Undtagelserne til anerkendelse og fuldbyrdelse af et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel er fastsat i art. 17 i. Bestemmelsen indeholder ni nægtelsesgrunde, hvoraf de seks svarer til modellovens art. 35, da art. 17 i henviser til art. 35, stk. 1, nr. 1, litra 1, a-d, og til art. 35, stk. 1, nr. 2, litra a og b. Af de resterende tre nægtelsesgrunde er to af dem udformet med særligt

3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg

henblik på foreløbige retsmidler, mens den tredje er en variant af modellovens art. 35, stk. 1, nr. 1, litra e.

Art. 17 i indeholder en udtømmende angivelse af nægtelsesgrundene.

I øvrigt er nægtelsesgrundene inddelt i seks grunde, der kun prøves af retten efter en parts begæring (art. 17 i, stk. 1, nr. 1), og tre grunde, der prøves af retten af egen drift (art. 17 i, stk. 1, nr. 2). Samme struktur er anvendt i modellovens art. 35 om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Anvendelse af de seks fakultative nægtelsesgrunde i art. 17 i, stk. 1, nr. 1, forudsætter, at den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel påberåbes, anmoder om det og godtgør, at den nægtelsesgrund, der påberåbes, er opfyldt.

3.4.3. *Fakultative nægtelsesgrunde*

Ifølge modellovens art. 17 i, stk. 1, nr. 1, litra a, kan anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel nægtes, hvis dette er berettiget i henhold til art. 35, stk. 1, nr. 1, litra a-d.

Art. 35, stk. 1, nr. 1, fastslår, at en voldgiftskendelse – og dermed et foreløbigt retsmiddel udstedt af voldgiftsretten – kan nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse i fire tilfælde.

Det sker for det første, hvis en af parterne i voldgiftsaftalen manglede retlig handleevne efter loven i det land, hvori denne havde bopæl ved aftalens indgåelse, eller at voldgiftsaftalen er ugyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af en sådan vedtagelse efter loven i det land, hvor voldgiftskendelsen er afsagt.

For det andet kan et foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel påberåbes, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag.

For det tredje kan et foreløbigt retsmiddel nægtes tvangsfuldbyrdelse, hvis det foreløbige retsmiddel behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen.

For det fjerde kan et foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, såfremt voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med loven i det land, hvor voldgiften fandt sted.

Ud over at henvise til de fire nægtelsesgrunde i modellovens art. 35, stk. 1, nr. 1, litra a-d, indeholder art. 17 i, stk. 1, nr. 1 som nævnt to selvstændige nægtelsesgrunde udformet med fokus på foreløbige retsmidlers særlige karakter. Disse to regler findes i stk. 1, nr. 1, litra b og c.

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

Ifølge art. 17 i, stk. 1, nr. 1, litra b, kan et af voldgiftsretten udstedt foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis der ikke er stillet sikkerhed for det foreløbige retsmiddel i overensstemmelse med voldgiftsrettens afgørelse herom.

Ifølge art. 17 i, stk. 1, nr. 1, litra c, kan et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis det foreløbige retsmiddel er bragt til ophørt eller suspenderet af voldgiftsretten eller, hvor dette følger af loven, af en domstol i det land, hvor voldgiften finder sted eller i henhold til loven i den stat, efter hvis lov det foreløbige retsmiddel var meddelt.

Denne nægtelsesgrund svarer med de nødvendige tilpasninger til modellovens art. 35, stk. 1, nr. 1, litra e, hvorefter en voldgiftskendelse kan nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis den endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en domstol i det land, hvor den er afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt.

3.4.4. Obligatoriske nægtelsesgrunde

Modellovens art. 17 i, stk. 1, nr. 2, indeholder de obligatoriske nægtelsesgrunde i litra a og b. Disse er kendetegnet ved, at en domstol af egen drift skal tage stilling til, om de foreligger i forbindelse med en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af et af en voldgiftsret udstedt foreløbigt retsmiddel.

Bestemmelsen indeholder tre nægtelsesgrunde. Den første nægtelsesgrund i litra a er rettet mod eventuelle manglende muligheder, domstolen har for at tvangsfuldbyrde det foreløbige retsmiddel henset til indholdet og de tilsigtede retsvirkninger af retsmidlet. De to andre nægtelsesgrunde, jf. litra b, fastsætter, at anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel skal ske, når nægtelse er berettiget i henhold til modellovens art. 36, stk. 1, nr. 2, litra a og b, der gælder for nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Ifølge art. 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, skal anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel nægtes, hvis det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med rettens kompetence. Dette gælder dog ikke, hvis retten mener, at retsmidlet i det nødvendige omfang og uden at ændre retsmidlets indhold kan omformuleres og dermed komme i overensstemmelse med rettens kompetence.

Modellovens art. 17 i, stk. 1, nr. 2, litra b, bestemmer, at retten skal nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, hvis en af grundene i art. 36, stk. 1, nr. 2, litra a eller b, er til stede.

3. Modellovens regler om foreløbige retsmidler og pålæg

Heri ligger for det første, at retten skal nægte at anerkende og fuldbyrde det foreløbige retsmiddel, hvis tvisten efter anerkendelsesstatens ret efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, dvs. hvis tvisten ikke er arbitrabel, jf. art. 36, stk. 1, nr. 2, litra a.

For det andet skal retten nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel, hvis anerkendelse eller fuldbyrdelsen vil være åbenbart uforenelig med anerkendelsesstatens retsorden, dvs. ordre public.

3.4.5. Grundlæggende principper

Art. 17 i, stk. 2, fastsætter, at enhver afgørelse, som retten træffer i henhold til stk. 1, kun har retsvirkning i forhold til anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Retten i det land, hvori der anmodes om anerkendelse og fuldbyrdelse, må ikke ved afgørelsen heraf efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet.

Bestemmelsen knæsetter to grundlæggende principper for anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler.

For det første har den afgørelse, som retten træffer i forhold anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel, kun retsvirkning i forhold til netop anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Afgørelsen af dette spørgsmål må således ikke have retsvirkninger for anerkendelse og fuldbyrdelse af den voldgiftskendelse, der til sin tid afgør tvisten mellem parterne.

For det andet må den ret, der skal tage stilling til anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, ved afgørelsen heraf ikke efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet. Heri ligger, at den anerkendende ret ikke må undersøge, om voldgiftsrettens foreløbige retsmiddel var udstedt med rette.

3.5. Domstolenes foreløbige retsmidler

Modellovens art. 17 j regulerer domstolenes foreløbige retsmidler. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med modellovens art. 9, hvorefter domstolene efter anmodning fra en part kan iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift.

Ifølge art. 17 j, har domstolene samme kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag, uanset om voldgiften finder sted i domstolslandet eller i udlandet, som de har i forbindelse med en retssag. Domstolene skal udøve denne kompetence i overensstemmelse med dens nationale regler og tage de særlige forhold i international voldgift i betragtning.

4. Udvalgets overvejelser om voldgift og foreløbige retsmidler

Med vedtagelsen af voldgiftsloven i 2005 blev Danmark et »modellovsland«. Voldgiftsloven bygger i sagens natur på modelloven fra 1985.

I forbindelse med udarbejdelsen i 2004 af forslaget til voldgiftsloven fra 2005 blev det på grundlag af et forslag fra Advokatrådet overvejet, hvorvidt loven skulle indeholde regler dels om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler, dels om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler.

Retsplejerådet fandt imidlertid, at Advokatrådets forslag om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler rejste en række tvivlsspørgsmål af væsentlig principiel og praktisk betydning, som ville forudsætte mere dybtgående og tidskrævende overvejelser. Retsplejerådet påpegede især, at forslaget ville kunne hidføre en retstilstand, hvor et forbud kunne nedlægges i videre omfang, end retsplejeloven giver mulighed for, og hvor overtrædelse af et sådant forbud ville være strafbart. Dette kunne fremstå således, at parterne dermed ved aftale kunne indføre et strafansvar på voldgiftsområdet. Retsplejerådet anbefalede derfor, at voldgiftsloven ikke skulle indeholde regler om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler, jf. lovforslag nr. L 127, Folketinget 2004-05, pkt. 5.13.2.

Justitsministeriet kom til samme konklusion som Retsplejerådet og fandt derfor ikke grundlag for at foretage sådanne nærmere overvejelser om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler. Justitsministeriet lagde også vægt på, at forhandlingerne i UNCITRAL om modelloven og foreløbige retsmidler endnu ikke var afsluttede på dette tidspunkt, jf. lovforslag nr. L 127, Folketinget 2004-05, pkt. 5.13.3.

Udvalget finder, at Retsplejerådets indsigelse synes at hvile på den forudsætning, at beskyttelsesobjektet for strafansvaret er det enkelte retsmiddel, hvilket næppe er helt rammende. Beskyttelsesobjektet er nærmere det forhold, at rettens foreløbige retsmidler – uanset indhold og karakter – skal respekteres.

Hertil kommer efter udvalgets opfattelse, at strafansvar for overtrædelse af et foreløbigt retsmiddel på voldgiftsområdet næppe er betænkeligt, fordi parterne efter lovudkastets § 17, stk. 1, kan aftale, at voldgiftsretten *ikke* skal have kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler.

Udvalget finder under alle omstændigheder, at et afgørende aspekt er at opnå ligestilling mellem domstole og voldgiftsretter. Dette taler i høj grad for at indføre det samme strafansvar, der gælder på domstolsområdet, på voldgiftsområdet i forhold til forsætlig overtrædelse og forsætlig medvirken til overtrædelse af et foreløbigt retsmiddel. I modsat fald ville man komme i den

4. Udvalgets overvejelser om voldgift og foreløbige retsmidler

uhensigtsmæssige situation, at overtrædelsen er strafbar, når en domstol har iværksat det foreløbige retsmiddel, men ikke, når det er iværksat af en voldgiftsret.

Efter udvalgets opfattelse skal Retsplejerådets daværende betæneligheder fra 2004 ses i lyset af Advokatrådets forslag fra 2003, der bestod af blot to bestemmelser og var lavet på et tidspunkt, hvor arbejdet i UNCITRAL med udarbejdelsen af modellovens kap. IV A ikke var afsluttet.

I modsætning hertil indeholder modellovens kap. IV A fra 2006 om foreløbige retsmidler og pålæg 11 bestemmelser, der efter udvalgets vurdering tager stilling til alle væsentlige tvivlsspørgsmål af principiel og praktisk karakter. Endvidere er reglerne udarbejdet med fokus på retssikkerhed under processen og under tvangsfuldbyrdelsen, da reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler er modelleret over New York-konventionens regler og modellovens almindelige regler herom.

Det er nu knap 12 år siden, at voldgiftsloven blev vedtaget og Danmark blev et modellovsland. Samtidig er der forløbet mere end 10 år, siden modellovens nye regler om bl.a. foreløbige retsmidler blev færdiggjort.

I den mellemliggende periode har flere lande tilsluttet sig modellovens regler om foreløbige retsmidler. Hertil kommer, at de fleste internationale voldgiftsinstitutioner, herunder Voldgiftsinstituttet i Danmark, har indført regler, der giver voldgiftsretten kompetence til at udstede foreløbige retsmidler med forbillende i modellovens regler herom. Endelig er der indført regler om voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i UNCITRALs Arbitration Rules 2010, der næsten er identiske med modellovens regler herom.

På den baggrund anbefales det, at Danmark indfører modellovens nye regler om foreløbige retsmidler.

Ud over den internationale udvikling på området de seneste 10 år, jf. afsnit 1, taler nogle overordnede hensyn herfor. Det er navnlig hensynet til voldgiftens effektivitet, procesøkonomiske hensyn og mere principielle overvejelser om international voldgift og internationale retssager.

4.1. Overordnede hensyn til voldgift

Voldgiftsloven bygger på to overordnede hensyn. For det første skal loven bidrage til, at Danmark bliver et mere attraktivt forum for international voldgift til gavn for dansk erhvervsliv. For det andet skal loven sikre retssikkerheden i voldgift, således at loven tager stilling til alle væsentlige aspekter af voldgift. Det var derfor vigtigt, at voldgiftsloven blev udformet med udgangspunkt i modelloven.

Begge disse forhold taler også for at indføre modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret.

Modellovens detaljerede regler om foreløbige retsmidler er udarbejdet i overensstemmelse med retssikkerhedsmæssige principper, således at domstolene kan være trygge ved at anerkende og fuldbyrde voldgiftsrettens foreløbige retsmidler. Det skyldes navnlig, at voldgiftssagens parter har lige adgang til at anmode voldgiftsretten om iværksættelse af foreløbige retsmidler og lige adgang til at fremføre deres sag for voldgiftsretten før det foreløbige retsmiddel iværksættes.

Danmarks status som et attraktivt forum for international voldgift vil endvidere blive fastholdt og udbygget ved gennemførelse af modellovens regler om foreløbige retsmidler.

Dette skyldes, at den blotte implementering af modellovens regler om foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg i sig selv bidrager til at gøre Danmark mere attraktivt som hjemsted for internationale voldgiftssager. Gennemførelsen af modellovens regler skaber således den for internationale voldgift afgørende konformitet med de internationale standarder på området.

4.2. Voldgiftens effektivitet

Hensynet til voldgiftens effektivitet taler for gennemførelse af modellovens regler om foreløbige retsmidler i dansk ret. Retssager, herunder om foreløbige retsmidler, tager tid, og det sker ikke sjældent i internationale sager, at en part ønsker at sikre sine interesser ved at anmode voldgiftsretten om at iværksætte et foreløbigt retsmiddel.

Et af hovedhensynene bag voldgift er, at parter skal have adgang til voldgift som et ligeværdigt og effektivt alternativ til domstolene. Dette hensyn er det bærende princip bag mange af voldgiftslovens regler. Det er f.eks. tilfældet med voldgiftslovens § 4, hvorefter domstolene ingen kompetence har i tvister, der skal afgøres ved voldgift, medmindre det er hjemlet i voldgiftsloven.

Hensynet kommer endvidere til udtryk i voldgiftslovens § 8, stk. 1, hvorefter domstolene som hovedregel og efter påstand skal afvise en retssag om tvister, der efter aftale mellem parterne, skal afgøres ved voldgift. Er tvisten allerede indbragt for en voldgiftsret, kan domstolene for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt tvisten hører under voldgiftsrettens kompetence, kun tage stilling til, om tvisten efter sin art kan afgøres ved voldgift. Endvidere følger det af § 8, stk. 2, at voldgiftsretten kan indledes og fortsættes, selv om der er anlagt retssag ved domstolene.

4. Udvalgets overvejelser om voldgift og foreløbige retsmidler

Princippet ligger også bag det forhold, at voldgiftskendelser tvangsfuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1.

I forlængelse heraf er det hensigtsmæssigt og i overensstemmelse med princippet om voldgiftens effektivitet og dermed ligestillingen mellem voldgift og domstole, at voldgiftsretter – i lighed med domstole – skal have kompetence til at udstede foreløbige retsmidler.

Det samme er tilfældet, såfremt voldgiftsrettens afgørelser om foreløbige retsmidler – ligesom det er tilfældet for domstolenes kendelser om foreløbige retsmidler – kan tvangsfuldbyrdes.

4.3. Procesøkonomiske hensyn

Procesøkonomiske hensyn tilsiger, at modellovens regler om foreløbige retsmidler skal gennemføres i dansk ret.

Efter gældende ret skal parter, der har aftalt at afgøre en tvist mellem dem ved voldgift, gå til domstolene, såfremt der før eller under voldgiftssagen opstår behov for at iværksætte foreløbige retsmidler.

Dette medfører en arbejdsbelastning af domstolene, der efter omstændighederne kan være væsentlig, f.eks. i store eller komplicerede arrest- eller forbudssager. Og i modsætning til voldgiftsretten, der, såfremt voldgiftssagen verserer, er godt inde i sagens fakta og jura, skal en domstol starte forfra i en sag om et foreløbigt retsmiddel. Dette forhold er også en ekstra belastning for parterne i tids- og omkostningsmæssig henseende.

Gennemførelse af modellovens regler om foreløbige retsmidler, hvorefter en voldgiftsret har kompetence til at udstede sådanne midler og hvorefter de kan tvangsfuldbyrdes, vil gøre det muligt for parterne at vælge mellem voldgiftsretten eller domstolene, når der skal iværksættes et foreløbigt retsmiddel. Vælger en part voldgiftsretten, sparer både domstolene og parterne ressourcer.

4.4. International voldgift og internationale retssager

Endelig kan mere principielle overvejelser om forholdet mellem international voldgift og internationale retssager tale for at gennemføre modellovens regler om udstedelse samt anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler i dansk ret.

Det følger af voldgiftslovens § 38, stk. 1, at udenlandske voldgiftskendelser anerkendes og fuldbyrdes her i landet efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Dette gælder, selv om voldgiftskendelsen kommer fra et land, der modsat Danmark ikke er med i New York-konventionen om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Kapitel 5. Voldgift og foreløbige retsmidler

Anerkendelse og fuldbyrdelse af domme fra andre lande er i Danmark reguleret dels af Domsforordningen, dels af retsplejelovens § 223 a.

Danmark anerkender og fuldbyrder domme i civile sager fra andre EU-lande i medfør af Domsforordningen, jf. dennes art. 36 og art. 39. Der er fastsat enkelte undtagelser til anerkendelse og fuldbyrdelse i art. 45, bl.a. ordre public.

Domsforordningen omfatter også foreløbige retsmidler, jf. forordningens art. 35. Ifølge denne regel kan der over for en medlemsstats retslige myndigheder anmodes om iværksættelse af foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning. Det gælder også, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af forordningen er kompetent til at påkende sagens realitet.

EU-Domstolens retspraksis om Domsforordningen har vist, at de nationale domstole kan tiltage sig kompetence til at udstede et foreløbigt retsmiddel, hvis de har kompetence efter forordningens regler. De kan imidlertid også gøre dette efter de nationale kompetenceregler under visse betingelser, bl.a. at sagen har en vis tilknytning til forumstaten.

Domsforordningen omfatter også anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler, jf. art. 2, litra a. De undtagelser, der gælder for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af en dom, gælder også for foreløbige retsmidler. Hertil kommer ifølge EU-Domstolens retspraksis, at et foreløbigt retsmiddel kan nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis det er meddelt, uden at den, som det er rettet imod, har haft mulighed for at forsvare sig, jf. art. 2, litra a.

Med Danmarks deltagelse i Domsforordningen har de danske domstole siden 1986 opnået erfaring med anerkendelse og fuldbyrdelse af domme og foreløbige retsmidler fra de andre EU-lande.

Retsplejelovens § 223 a regulerer anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser fra domstole mv. og bemyndiger justitsministeren til at fastsætte bestemmelser herom, når anerkendelsen ikke vil være åbenbart uforeneligt med landets retsorden. Det er almindeligt antaget, at sådanne regler kun kan udstedes under forudsætning af gensidighed. Heri ligger, at Danmark kun bør anerkende domme fra et land, som til gengæld anerkender danske domme. Justitsministeren har ikke fastsat generelle regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af civile afgørelser fra udenlandske domstole i lande uden for EU, men der er fastsat regler på en række specialområder.

En sammenligning af retsstillingen i international voldgift og internationale retssager viser således, at Danmark på domstolsområdet gennem EU-samarbejdet har et stærkt udbygget samarbejde, da både domme og foreløbige retsmidler anerkendes og fuldbyrdes. Derimod er det globale samarbejde for retssager endnu ikke nået langt.

Også på voldgiftsområdet er Danmark godt med, fordi udenlandske voldgiftskendelser anerkendes og fuldbyrdes her i landet uden krav om gensidighed. Det er hensigtsmæssigt at gennemføre modellovens regler om voldgiftsrettens foreløbige retsmidler og anerkendelse og fuldbyrdelse heraf. Hermed vil reguleringen af voldgiftsområdet, der har afsæt i et globalt samarbejde, komme på niveau med EU-samarbejdet på domstolsområdet.

5. Konklusion

På baggrund af navnlig udviklingen i international voldgift samt de overordnede hensyn til voldgift, hensynet til voldgiftens effektivitet og procesøkonomiske hensyn foreslås voldgiftsloven ændret med henblik på at gennemføre modellovens regler i kap. IV A om foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg i dansk ret.

Voldgift og appel

1. Voldgift og appel

Udvalget har i overensstemmelse med dets kommissorium overvejet, i hvilket omfang voldgiftsprocessen kan gøres hurtigere og billigere i forhold til domstolenes behandling af sager om voldgift. Det har ført til en vurdering af mulighederne for at udelukke og begrænse appel i voldgiftsrelaterede retssager, dvs. sager efter voldgiftslovens § 5, sager om tilsidesættelse af voldgiftskendelsens, jf. § 37, og sager om tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelse, jf. §§ 38 og 39.

Udvalget har overvejet spørgsmålet om udelukkelse og begrænsning af appel sammen med spørgsmålet om domstolenes saglige kompetence i voldgiftsrelaterede sager.

Indledningsvist følger en gennemgang af de almindelige regler i dansk civilproces om appel af domstolenes afgørelser.

2. Domstolene og appel

I dansk civilretspleje gælder der som altovervejende hovedregel et toinstansprincip, som går ud på, at parter har ret til at få prøvet deres sag i to instanser, men til gengæld også kun ved to instanser.

2.1. Anke af domme

I almindelighed er byretten 1. instans, jf. retsplejelovens § 224, og dens domme kan frit appelleres til landsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1.

Efter retsplejelovens § 368 a, kan landsretten dog afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Kapitel 6. Voldgift og appel

Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor, jf. retsplejelovens § 391, stk. 4.

Landsrettens dom i en ankesag kan ikke appelleres.

Byretten kan efter anmodning fra en part henvise en sag til behandling ved landsret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1.

Dommen i de sager, der starter i landsretten, dvs. sager, hvor sagen henvises fra byretten til landsretten efter retsplejelovens § 226, stk. 1, kan appelleres til Højesteret, jf. retsplejelovens § 368, stk. 3.

Er en sag af principiel karakter, vil landsrettens dom i en sag, som landsretten behandler som appelinstans, kunne indbringes for Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 371, stk. 1.

Sø- og Handelsretten er en specialdomstol, der som 1. instans behandler sager inden for bestemte retsområder, jf. nærmere retsplejelovens § 225, stk. 1 og 2. Sø- og Handelsretten kan ikke henvise en sag til landsretten, jf. retsplejelovens § 226 modsætningsvist, da den inden for sit område er en specialdomstol, der er ligeså kvalificeret til at behandle principielle sager som landsretterne, og da Sø- og Handelsrettens domme i principielle sager i vidt omfang kan appelleres direkte til Højesteret.

Sø- og Handelsretten behandler således sager om EU-varemærker, jf. varemærkelovens § 43 a, og sager om EU-design, jf. designlovens § 42, jf. retsplejelovens § 225, stk. 1.

Medmindre parterne har aftalt andet, behandler Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 225, stk. 2, også 1) internationale sager, hvor fagkundskab til internationale erhvervsforhold har væsentlig betydning, 2) sager mellem erhvervsdrivende, hvor fagkundskab til sø-, land-, luft- og jernbanetransport har væsentlig betydning, 3) sager, hvor Forbrugerombudsmanden er part og anvendelsen af lov om markedsføring, lov om finansiell virksomhed eller lov om betalingstjenester og elektroniske penge har væsentlig betydning, 4) sager, hvor anvendelsen af varemærkeloven, fællesmærkeloven, designloven, patentloven, lov om brugsmønstre, lov om beskyttelse af halvlederprodukters udformning (topografi), plantenyhedsloven eller ophavsretslovens regulering af rettigheder til brugskunst eller edb-programmer har væsentlig betydning, 5) sager, hvor anvendelsen af konkurrenceloven har væsentlig betydning, og 6) sager mellem erhvervsdrivende, hvor anvendelse af lov om markedsføring har væsentlig betydning.

Uanset § 225 skal retssager, der er omfattet af aftale af 19. februar 2013 om en fælles patentdomstol, dog anlægges ved Den fælles Patentdomstol.

Byretten kan efter anmodning fra en part henvise en sag vedrørende ansættelsesforhold mellem arbejdsgivere og deres ansatte til behandling ved Sø- og Handelsretten, hvis sagen er af principiel karakter og fagkundskab til arbejdsmarkedsforhold har væsentlig betydning, jf. retsplejelovens § 227, stk. 1.

Endvidere kan byretten under de samme betingelser efter anmodning fra en part henvise en sag om ophavsret, som ikke er omfattet af § 225, stk. 2, nr. 4, til Sø- og Handelsretten, dvs. hvis sagen er af principiel karakter og fagkundskab til erhvervsforhold har væsentlig betydning.

Domme afsagt af Sø- og Handelsretten kan ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans, jf. retsplejelovens § 368, stk. 3, 1. pkt. Anke sker til landsretten, hvis sagen ikke opfylder disse betingelser, eller hvis parterne foretrækker det.

Sager af principiel karakter er navnlig sager, der vedrører lovfortolkning, eller som i øvrigt angår et principielt retligt spørgsmål. Sager, hvis afgørelse hovedsagelig beror på en konkret bevismæssig vurdering eller på en skøns-mæssig afvejning af en række momenter, hvor denne afvejning er uden videre-rækkende betydning, er ikke principielle.

Hvorvidt sagen har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller en væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt er en skønsp-ræget vurdering, hvor det navnlig må indgå, om sagen efter sin karakter er egnet til at sikre, at domstolsreformens mål vedrørende Højesterets rolle kan sikres.

Det almindelige kriterium for at henvise en sag fra byretten til landsretten, jf. retsplejelovens § 226 – at sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt – er i § 368, stk. 4, for sager fra Sø- og Handelsretten suppleret med en mulighed for anke til Højesteret, når der foreligger »andre særlige grunde« hertil. Inden for Sø- og Handelsrettens særlige sags-område kan det f.eks. være tilfældet på grund af sagens internationale karakter, der kan tale for, at sagen skal afgøres af Højesteret som 2. instans.

Højesteret påser af egen drift, at betingelserne for anke af Sø- og Handelsrettens dom til Højesteret er opfyldt, jf. retsplejelovens § 368, stk. 6.

Anke af en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsretten sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i retspleje-lovens kap. 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

2.2. Kære af kendelser

Byrettens kendelser og beslutninger kan i almindelighed kæres til landsretten, jf. retsplejelovens § 389, stk. 1.

Der er dog fastsat en række begrænsninger i adgangen til at kære. F.eks. kan kendelser om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., ikke kæres, jf. § 389, stk. 2. Heller ikke kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan kæres, medmindre Procesbevillingsnævnet giver tilladelse hertil, fordi kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans, jf. § 389 a.

Når der er afsagt dom i en sag, kan afgørelser, der er truffet under sagen, ikke kæres af en part, og retten kan ophæve en allerede iværksat kære, såfremt det spørgsmål, afgørelsen angår, kan inddrages under en senere anke af sagen, jf. § 390.

Ifølge retsplejelovens § 392, stk. 1, kan kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes, eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådantilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. En kendelse om afvisning af byrettens henvisning af sagen til landsretten, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392, stk. 2.

I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes, eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådantilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kap. 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 1.

I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 2. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have

været anlagt efter reglerne i kap. 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

3. Voldgift og domstolenes voldgiftsavgørelser

Voldgift er også i Danmark anerkendt som et retssikkerhedsmæssigt fulgyldigt alternativ til domstolsbehandling. Det gælder, selv om voldgiftsrettens kendelse ikke kan appelleres. Voldgiftskendelser tvangsfuldbyrdes således efter retsplejelovens regler for tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1.

Domstolene yder bistand til voldgiftsretter, f.eks. til etablering af voldgiftsretten, til at bringe en voldgiftsdommers hverv til ophør og til bevisoptagelse. Domstolene har også en vis kontrolfunktion, da de kan prøve voldgiftsretternes afgørelser om en voldgiftsdommers habilitet, voldgiftsrettens kompetence og voldgiftsrettens honorar. Domstolene kan også tage stilling til, om en voldgiftskendelse er ugyldig. Endelig tager domstolene som nævnt stilling til anerkendelse og tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser efter de samme regler, der gælder for domme.

Når domstolene træder i funktion på denne måde, kan deres afgørelser appelleres efter retsplejelovens almindelige regler herom. En afgørelse om udpegning af en voldgiftsdommer kan dog ikke appelleres.

Modelloven afskærer appel af domstolenes afgørelser på en række områder, jf. afsnit 3.1. Det grundlæggende princip er her bl.a., at voldgift skal være effektivt, og at en part ikke skal kunne forhale en voldgiftssag ved at indbringe spørgsmål for domstolene og appellere domstolens afgørelser. Det samme synspunkt synes at ligge bag voldgiftslovens § 11, stk. 3, hvorefter rettens udpegning af en voldgiftsdommer ikke kan kæres.

Voldgiftsrettens afgørelser, der indbringes for domstolene, kan sidestilles med en afgørelse i 1. instans. Domstolens afgørelse af et spørgsmål, som voldgiftsretten allerede har taget stilling til, kan på denne baggrund anses for en appelafgørelse.

En række lande har i de seneste år ændret deres lovgivninger om domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet for at gøre voldgift mere effektivt. Både modelloven og udviklingen i øvrigt går i retning af at begrænse eller afskære appel af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet.

F.eks. har Østrig, der er et modellovsland og et fremtrædende voldgiftsland, i 2014 bestemt, at ugyldighedsspørgsmål, der tidligere kunne prøves i tre instanser, kun kan anlægges for Højesteret. Dermed er der indført et én-in-

Kapitel 6. Voldgift og appel

stansprincip for domstolene i disse sager. Schweiz, der tiltrækker mange internationale voldgiftssager, har for nylig indført en lignende ordning.

Disse særregler fra den almindelige retspleje er indført for yderligere at fremme landenes fremtrædende rolle inden for voldgift og for at tiltrække endnu flere voldgiftssager til landene.

Holland, der også er et modellovland, har i 2015 ændret reglerne for ugyldighedssøgsmål og tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser således, at disse sager behandles i landsretten som første instans. Mens der i sager om tvangsfuldbyrdelse ikke kan ankes til Hoge Raad, er der i sager om ugyldighed mulighed for appel til Højesteret. I erhvervmæssige sager kan parterne imidlertid ved aftale udelukke denne appeladgang.

I 2014 blev der i Sverige nedsat et udvalg om revision af voldgiftsloven, som skulle komme med anbefalinger om, hvordan Sverige kan fastholde og udbygge sin status som et internationalt anerkendt voldgiftsland. Anbefalingerne omtales i afsnit 3.3.

3.1. Modelloven

Modelloven afskærer appel af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet for så vidt angår udnævnelse af voldgiftsdommere (art. 11, stk. 5), voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed (art. 13, stk. 3), ophør af voldgiftsdommerhvervet (art. 14, stk. 1) og voldgiftsrettens kompetence (art. 16, stk. 3).

Modelloven indeholder ikke regler om appeladgangen vedrørende domstolenes afgørelser om ugyldighed eller om appel af domstolenes afgørelser om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Modelloven har heller ikke regler om appel af domstolenes afgørelser om voldgiftsrettens honorar, da modelloven ikke regulerer spørgsmål om voldgiftsrettens honorar. Endelig har modelloven i sagens natur ikke regler om forelæggelse for EU-Domstolen.

Den forklarende Note til modelloven begrundet appeludelukkelsen for så vidt angår udnævnelse af voldgiftsdommere (art. 11, stk. 5), voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed (art. 13, stk. 3), samt ophør af voldgiftsdommerhvervet (art. 14, stk. 1) således (s. 30):

»24. Where under any procedure, agreed upon by the parties or based upon the suppletive rules of the Model Law, difficulties arise in the process of appointment, challenge or termination of the mandate of an arbitrator, articles 11, 13 and 14 provide for assistance by courts or other competent authorities designated by the enacting State. In view of the urgency of matters relating to the composition of the arbitral tribunal or its ability to function, and in order to reduce the risk and effect of

3. Voldgift og domstolenes voldgiftsavgørelser

any dilatory tactics, short time-periods are set and decisions rendered by courts or other authorities on such matters are not appealable.«

For så vidt angår voldgiftsrettens kompetence (art. 16, stk. 3) er appeludelukelsen begrundet på denne måde (s. 30):

»26. The competence of the arbitral tribunal to rule on its own jurisdiction (i.e. on the foundation, content and extent of its mandate and power) is, of course, subject to court control. Where the arbitral tribunal rules as a preliminary question that it has jurisdiction, article 16 (3) allows for immediate court control in order to avoid waste of time and money. However, three procedural safeguards are added to reduce the risk and effect of dilatory tactics: short time-period for resort to court (30 days), court decision not appealable, and discretion of the arbitral tribunal to continue the proceedings and make an award while the matter is pending before the court. In those cases where the arbitral tribunal decides to combine its decision on jurisdiction with an award on the merits, judicial review on the question of jurisdiction is available in setting aside proceedings under article 34 or in enforcement proceedings under article 36.«

3.2. Voldgiftsloven

Efter voldgiftslovens § 5, stk. 4, kan domstolenes afgørelser efter voldgiftslovens § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet) og § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftsrettens honorar) kæres efter reglerne i retsplejelovens kap. 37.

Domstolenes afgørelser om udnævnelse af en voldgiftsdommer, jf. § 11, stk. 3, kan dog ikke kæres.

Domstolenes afgørelser om ugyldighed, jf. voldgiftslovens § 37, og nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse, jf. § 39, kan appelleres efter retsplejelovens almindelige regler for hhv. anke og kære, jf. retsplejelovens kap. 36 og 37.

I bemærkningerne til voldgiftslovens § 5 om forholdet mellem domstolene og voldgift hedder det:

»Bestemmelsen adskiller sig endvidere fra modelloven ved at give mulighed for appel af domstolenes afgørelser om en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet, om ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv samt i forbindelse med en særskilt prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence.«

Kapitel 6. Voldgift og appel

Baggrunden for at afskære appel af domstolenes afgørelser om udnævnelse af en voldgiftsdommer er ikke nærmere omtalt i bemærkningerne til voldgiftslovens § 5 og § 11, stk. 3.

Om de øvrige bestemmelser (appelmulighed for afgørelser om en voldgiftsdommers uafhængighed og upartiskhed, ophør af en voldgiftsdommers hverv og kompetenceafgørelser) hedder det enslydende i bemærkningerne til de pågældende regler i voldgiftsloven:

»I modsætning til, hvad der gælder efter modellovens art. 13, stk. 3/art. 14, stk. 1, 2. pkt./art. 16, stk. 3, kan domstolenes afgørelser om, hvorvidt en indsigelse mod en voldgiftsdommer skal tages til følge/en voldgiftsdommers hverv skal ophøre/at voldgiftsretten har kompetence, appelleres i det omfang, retsplejelovens almindelige regler giver mulighed herfor, jf. § 5, stk. 4.«

3.3. Fremmed ret

Norge er et modellovsland. Norges voldgiftslov fra 2004 bygger på modelloven.

Den norske voldgiftslov afskærer kære af domstolenes afgørelser på voldgiftsområdet for så vidt angår udnævnelse af voldgiftsdommere, jf. lovens § 13, stk. 4, en voldgiftsdommers uafhængighed og upartiskhed, jf. § 15, stk. 2, og ophør af voldgiftsdommerhvervet, jf. § 16, stk. 1. Derimod kan en afgørelse om voldgiftsrettens kompetence, jf. den norske voldgiftslovs § 18, stk. 4, appelleres. Dette er også tilfældet for domme om ugyldighed og afgørelser om anerkendelse og fuldbyrdelse.

Sverige anvendte ligeledes modelloven i forbindelse med udarbejdelsen af dets voldgiftslov fra 1999, men i modsætning til Norge er Sverige ikke optaget på UNCITRALs liste over modellovslande. Dette skyldes, at Sverige indførte en del afvigelser fra modelloven.

Ifølge den svenske voldgiftslovs § 44, stk. 3, kan tingsrettens afgørelse om udpegning af en voldgiftsdommer og ophør af voldgiftsdommerhvervet ikke påklages. Det samme er tilfældet for afgørelser om upartiskhed og uafhængighed for voldgiftsdommere, jf. den svenske voldgiftslovs § 44, stk. 3, jf. § 10, stk. 3.

Den svenske voldgiftslov indeholder ikke en regel svarende til voldgiftslovens § 16, stk. 3, 2. pkt., hvorefter parterne kan indbringe en særskilt afgørelse fra voldgiftsretten om, at den har kompetence, for domstolene. En part, der efter svensk ret vil bestride voldgiftsrettens afgørelse om at den har kompetence, må derfor anlægge et almindeligt anerkendelsessøgsmål for retten i 1. instans med påstand om, at voldgiftsretten savner kompetence, da voldgiftsrettens afgørelse af kompetencespørgsmålet ikke er bindende for parterne, jf. den svenske voldgiftslovs § 2.

4. Udvalgets overvejelser om saglig kompetence

Domstolenes (Hovrättens) afgørelse om voldgiftskendelsens ugyldighed, herunder på grund af kompetenceoverskridelse, jf. den svenske lovs §§ 33, 34 og 36, jf. § 43, kan ikke appelleres, medmindre Hovrätten tillader dette af hensyn til retsudviklingen. I givet fald skal spørgsmålet prøves af Högsta Domstolen.

Det svenske udvalg om revision af voldgiftsloven, som afsluttede sit arbejde i 2015, anbefaler, at ugyldighedssøgsmål, der anlægges ved landsretterne (Hovrätten), skal koncentreres ved Svea Hovrätt, og at denne ret skal have enekompetence til at behandle sådanne sager. Det skyldes især, at denne domstol i forvejen behandler langt størstedelen af ugyldighedssøgsmål i Sverige og således har opbygget en vis erfaring med og indsigt i sådanne sager.

Endvidere anbefaler det svenske udvalg at begrænse adgangen til appel til Högsta Domstolen, således at appellen kan begrænses til principielle spørgsmål, der har betydning for retsudviklingen. Endelig anbefaler det svenske udvalg, at parterne ved aftale kan forkorte tre-måneders fristen for anlæg af ugyldighedssøgsmål.

4. Udvalgets overvejelser om saglig kompetence og om udelukkelse og begrænsning af appel

Udvalget har overvejet spørgsmålet om domstolenes saglige kompetence i forhold til voldgift sammen med spørgsmålet om udelukkelse og begrænsning af appel.

Den saglige kompetence er overvejet i forhold til voldgiftslovens § 5, dvs. afgørelser efter § 11, stk. 3 (udpegning af en voldgiftsdommer), § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftens honorar).

Udvalget har ligeledes overvejet spørgsmålet om domstolenes saglige kompetence i forhold til voldgiftslovens § 37 (ugyldighedssøgsmål) og § 39 (nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser).

4.1. Saglig kompetence for § 5-sagerne

Retssager om afgørelser efter § 11, stk. 3 (udpegning af en voldgiftsdommer), § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftens honorar) anlægges efter den gældende voldgiftslov ved den by-

ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt. Er der ikke efter dansk lovgivning værneting her i landet, indgives anmodningen på det sted, hvor den, der indgiver anmodningen (rekvirenten), har hjemting, eller, såfremt rekvirenten ikke har hjemting her i landet, i København.

Udvalget har overvejet at henlægge § 5-sagerne til landsretten, men anbefaler at henlægge dem til Sø- og Handelsretten. Begrundelsen er at opnå en vis rationalisering og opbygge erfaring med og indsigt i sådanne sager ved Sø- og Handelsretten. Hertil kommer, at sådanne sager ofte er internationale erhvervs-sager, som Sø- og Handelsretten i forvejen har saglig kompetence til at behandle, hvis fagkundskab til internationale erhvervsforhold har væsentlig betydning, jf. retsplejelovens § 225, stk. 2.

Udvalget foreslår endvidere, at i det omfang Sø- og Handelsrettens afgørelser skal kunne appelleres, jf. afsnit 4.4.1, kan det kun ske til Højesteret. Heri ligger, at der ikke kan ske appel af Sø- og Handelsrettens afgørelse til landsret.

4.2. Saglig kompetence for ugyldighedssøgsmål og indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse

Efter gældende ret anlægges en retssag om ugyldighed af en voldgiftskendelse ved byretten efter retsplejelovens almindelige regler om stedlig kompetence, jf. retsplejelovens kap. 22. Er der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt værneting for en sag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, i København, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 1, 2. pkt.

Anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse indgives til fogedretten efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1. Med forbehold af voldgiftslovens § 39 sker tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse i det hele efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Anmodningen om tvangsfuldbyrdelse skal således fremsættes og behandles efter reglerne i retsplejelovens kap. 46.

Udvalget anbefaler også her at henlægge domstolsprøvelsen til Sø- og Handelsretten. Det gælder både for ugyldighedssøgsmål og sager om indsigelser mod anerkendelse og fuldbyrdelse. Begrundelsen er, som ved § 5-sagerne, at opnå en vis rationalisering og opbygge erfaring med og indsigt i sådanne sager ved Sø- og Handelsretten. Udvalget foreslår ikke ændringer i den eksisterende ordning, hvorefter anmodning om anerkendelse og tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse indgives til fogedretten efter retsplejelovens kap. 46.

4.3. Udvalgets konklusion om domstolenes saglige kompetence

Udvalget foreslår samlet set, at alle voldgiftsretlige sager udelukkende skal afgøres af Sø- og Handelsretten, der således får enekompetence på voldgiftsområdet. Det gælder således sager omfattet af voldgiftslovens § 5, sager om ugyldighed, jf. § 37, og sager, hvor der rejses indsigelse mod anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, jf. voldgiftslovens § 39, stk. 3. Derimod skal fogedretterne fortsat stå for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelserne, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1.

Forslaget bygger på to hovedhensyn. For det første opnås en vis rationalisering. For det andet opbygges der erfaring med og indsigt i sådanne sager ved Sø- og Handelsretten.

4.4. Udelukkelse og begrænsning af appel

Ved vurdering af spørgsmålet om appelbegrænsning ved domstolene på voldgiftsområdet står to hovedhensyn over for hinanden: Voldgiftens autonomi og effektivitet på den ene side og domstolenes almindelige to-instans system på den anden side. Det er umiddelbart klart, at en manglende appeladgang i domstolssystemet ikke bryder med adgangen til en retfærdig rettergang.

I voldgift er en domstolsafgørelse en efterprøvelse af en afgørelse truffet af voldgiftsretten. Det gælder både § 5-sagerne, sager om ugyldighed af voldgiftskendelsen og sager om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse. Appelleres domstolens afgørelse om den afgørelse, som voldgiftsretten har truffet, vil spørgsmålet i realiteten blive prøvet af tre til fire instanser: Voldgiftsretten, byretten og landsretten samt eventuelt Højesteret. Selv om adgangen til appel skyldes retssikkerhedsmæssige hensyn, vil appel af en domstolsafgørelse om et spørgsmål, som voldgiftsretten har afgjort, i den konkrete sag svække voldgiftssystemets effektivitet. Hertil kommer, at en sådan mulighed også kan udnyttes af en part for at forsinke selve processen og/eller for at forhale anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Disse to hovedhensyn vurderes i det følgende ud fra det hensigtsmæssige i, at voldgiftsloven i videst muligt omfang bygger på modelloven og i øvrigt fastholder og udbygger Danmark som et attraktivt voldgiftsland på den ene side og det forhold, at der i dansk civilproces gælder et to-instansprincip.

Voldgiftsloven tillader appel af en domstolsafgørelse om voldgiftsretlige spørgsmål i videre omfang end vore nabolande og førende voldgiftslande.

Kapitel 6. Voldgift og appel

4.4.1. Appel og § 5-sagerne

Udvalget finder det naturligt at videreføre den gældende regel i voldgiftslovens § 5, stk. 4, hvorefter rettens afgørelser efter § 11, stk. 3 (udpegning af voldgiftsdommere), ikke kan kæres.

Med hensyn til rettens afgørelser efter voldgiftslovens § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed) og § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet) er det udvalgets opfattelse, at det er afgørende, at voldgift er effektivt, og at voldgiftsloven på disse punkter er i overensstemmelse med modelloven. Udvalget anbefaler derfor, at rettens afgørelser om disse spørgsmål ikke bør kunne appelleres.

For så vidt angår voldgiftslovens § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), finder udvalget det ubetænkeligt at afskære muligheden for appel af domstolens afgørelse om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen set i lyset af, at det foreslås at spørgsmålet afgøres af Sø- og Handelsretten, jf. afsnit 4.1.

Efter voldgiftslovens § 34, stk. 3, kan voldgiftsrettens honorar indbringes særskilt for domstolene. Udvalget finder det ligeledes ubetænkeligt at afskære appel af domstolens prøvelse af voldgiftsrettens honorar, når spørgsmålet afgøres af Sø- og Handelsretten, jf. afsnit 4.1. Det skyldes også, at voldgiftsretten – eller eventuelt en af parterne valgt voldgiftsinstitution – i voldgiftskendelsen har fastsat honoraret som 1. instans, hvorfor Sø- og Handelsrettens prøvelse heraf sker som 2. instans.

På den baggrund anbefaler udvalget samlet, at domstolenes afgørelser efter voldgiftslovens § 11, stk. 3 (udpegning af en voldgiftsdommer), § 13, stk. 3 (voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed), § 14, stk. 1, 2. pkt. (ophør af voldgiftsdommerhvervet), § 27, stk. 2 (forelæggelse for EU-Domstolen), og § 34, stk. 3 (voldgiftsrettens honorar) ikke skal kunne appelleres.

Efter voldgiftslovens § 16, stk. 3, kan voldgiftsretten træffe særskilt afgørelse om spørgsmål om sin kompetence eller kan afgøre spørgsmålet i voldgiftskendelsen om sagens realitet. Træffes der særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence, kan hver af parterne inden 30 dage efter at have modtaget meddelelse om afgørelsen, anmode domstolene om at afgøre spørgsmålet. Mens anmodningen behandles af domstolene, kan voldgiftsretten fortsætte behandlingen af voldgiftssagen og afsige voldgiftskendelse, jf. § 16, stk. 3, 3. pkt.

For så vidt angår § 16, stk. 3, 2. pkt. (voldgiftsrettens kompetence) er der efter modelloven heller ikke appeladgang vedrørende dette spørgsmål. I udvalget er der opnået enighed om at foreslå en ordning, hvorefter appel kan ske i særlige tilfælde.

4. Udvalgets overvejelser om saglig kompetence

Udvalget foreslår således, at Sø- og Handelsrettens kendelse om dette spørgsmål kan kæres, men kun til Højesteret og kun, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Udvalget foreslår, at det er Højesteret, der af egen drift skal tage stilling til, om betingelserne for kære til Højesteret er opfyldt.

Når udvalget anbefaler, at rettens afgørelse efter § 16, stk. 3, 2. pkt., i modsætning til de øvrige afgørelser i § 5-sagerne, kan kæres, skyldes det, at spørgsmålet om voldgiftsrettens kompetence har særlig betydning i forhold til både ugyldighed og nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Overskridelse af voldgiftsrettens kompetence kan således medføre, at kendelsen erklæres ugyldig eller ikke kan anerkendes og fuldbyrdes, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 2, litra c, og § 39, stk. 1, litra c.

Hertil kommer, at det følger af voldgiftslovens § 16, stk. 4, at en indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence ikke senere kan påberåbes som ugyldighedsgrund eller som grundlag for at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, medmindre tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift. En forbruger mister dog kun retten til at påberåbe sig, at voldgiftsaftalen ikke er bindende for forbrugeren, hvis forbrugeren deltager i voldgiftsagen efter at have modtaget oplysning om, at voldgiftsaftalen ikke er bindende.

4.4.2. *Appel og ugyldighedssøgsmål samt indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse*

Efter gældende ret anlægges en retssag om ugyldighed af en voldgiftskendelse ved byretten efter retsplejelovens almindelige regler om stedlig kompetence, jf. retsplejelovens kap. 22. Er der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt værneting for en sag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, i København, jf. voldgiftslovens § 37, stk. 1, 2. pkt.

Byrettens afgørelse om ugyldighed kan ankes til landsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1, såfremt sagen angår krav af økonomisk værdi over 20.000 kr. Landsrettens dom kan ikke indbringes for Højesteret, medmindre Procesbevillingsnævnet finder, at sagen er af principiel karakter, og meddeler tilladelse til prøvelse i 3. instans, jf. retsplejelovens § 371, stk. 1. Ansøgning om tredjeinstansbevilling skal indgives inden fire uger efter, at dommen er afsagt. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvist meddele tilladelse senere, men inden et år efter dommens afsigelse, jf. retsplejelovens § 371, stk. 2.

Anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse indgives til fogedretten efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af

Kapitel 6. Voldgift og appel

domme, jf. voldgiftslovens § 38, stk. 1. Med forbehold af voldgiftslovens § 39 sker tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse i det hele efter retsplejelo-ovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Anmodningen om tvangsfuldbyrdelse skal således fremsættes og behandles efter reglerne i retsplejelovens kap. 46.

Byrettens kendelse i en sag om tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kan kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger, jf. retsplejelovens § 584, stk. 1. Dog kan afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., ikke kæres, medmindre Procesbevillingsnævnet, hvis særlige grunde taler derfor, giver tilladelse hertil, jf. § 584, stk. 2. Ansøgning om tilladelse til at kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden fire uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden et år efter afgørelsen, jf. § 584, stk. 3.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres til Højesteret, men Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen, jf. retsplejelovens § 585, stk. 1. Ansøgning om tilladelse til at kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden fire uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden et år efter afgørelsen, jf. § 585, stk. 2.

Udvalget finder, at disse to »systemer« for hhv. ugyldighedssøgsmål og anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse gør det muligt for en part at gøre uforholdsmæssig stor skade på voldgiftens effektivitet.

For ugyldighedssøgsmåls vedkommende kan kendelsen risikere at skulle blive vurderet af byretten, landsretten og Højesteret, hvilket giver sagsøger særdeles gode muligheder for igennem flere år at forsinke en evt. tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

For nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse giver systemet ligeledes den tabende part mulighed for at få prøvet sine indsigelser i op til de tre instanser med tilsvarende mulighed for at forsinke en evt. tvangsfuldbyrdelse i op til flere år.

Udvalget finder, at det også her er afgørende, at voldgift er effektiv. Hertil kommer, at voldgiftsretter er forpligtede til at afsige en kendelse, der er gyldig og kan tvangsfuldbyrdes, hvorfor det i en voldgiftskendelse implicit er lagt til grund, at kendelsen lever op til disse krav.

Udvalget anbefaler derfor at begrænse domstolsprøvelsen både af domme om ugyldighed og af kendelser om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse. Udvalget foreslår, at rettens (dvs. Sø- og Handelsret-

4. Udvalgets overvejelser om saglig kompetence

tens) dom om ugyldighed kun skal kunne indbringes for Højesteret og kun, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Tilsvarende gælder for de af Sø- og Handelsrettens domme, der kan ankes til Højesteret, jf. retsplejelovens § 368, stk. 3, 1. pkt.

Efter gældende ret er det Højesteret, der af egen drift påser, at betingelserne for anke af Sø- og Handelsrettens dom til Højesteret er opfyldt, jf. retsplejelovens § 368, stk. 6. Udvalget foreslår, at dette også skal gælde for anke af Sø- og Handelsrettens dom om ugyldighed af en voldgiftskendelse, og at de regler, der i øvrigt gælder herom i retsplejelovens kap. 36, som altovervejende hovedregel også skal gælde for den foreslåede ordning.

Efter disse regler kan en af Sø- og Handelsretten afsagt dom, der ankes til Højesteret, men afvises af Højesteret, indbringes for landsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 6. Udvalget foreslår af hensyn til voldgiftens effektivitet, at dette ikke skal gælde for domme om en voldgiftskendelses ugyldighed. Afviser Højesteret således at prøve Sø- og Handelsrettens dom, er denne dom derfor endelig.

Efter den gældende ordning i dansk ret indgives en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en dansk eller udenlandsk voldgiftskendelse til fogedretten, jf. retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Udvalget foreslår ikke ændringer heri. Det vil således fortsat være fogedretterne, der skal stå for tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Udvalget foreslår derimod, at en sag, hvor der rejses indsigelse mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, skal henvises til Sø- og Handelsretten, og at Sø- og Handelsrettens kendelse i sagen kan ikke kæres til landsretten, men kun til Højesteret.

Forslaget medfører for det første, at indsigelser mod tvangsfuldbyrdelsen skal behandles af Sø- og Handelsretten i stedet for af fogedretten. Fremsættes der ikke indsigelser mod anerkendelsen og fuldbyrdelsen, fortsætter sagen i fogedretten. For det andet medfører forslaget, at Sø- og Handelsrettens kendelse om indsigelserne mod anerkendelse og fuldbyrdelse kun kan kæres til Højesteret, ikke landsretten. For det tredje medfører forslaget, at der kun kan kæres til Højesteret, hvis sagen drejer sig om spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at dette er tilfældet. Afviser Højesteret kæren, kan der ikke kæres til landsretten, hvorfor Sø- og Handelsrettens kendelse i så fald er endelig.

4.5. Udvalgets konklusion om udelukkelse og begrænsning af appel

Udvalget anbefaler samlet set, at rettens (Sø- og Handelsrettens) afgørelse i § 5-sagerne ikke skal kunne appelleres bortset fra en kendelse om voldgiftsrettens kompetence, jf. voldgiftslovens § 16, stk. 3, 2. pkt. En sådan kendelse kan kun kæres til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Udvalget anbefaler også, at domme om ugyldighed af en voldgiftskendelse kun kan ankes til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans.

Endelig anbefaler udvalget, at rettens kendelse om indsigelser mod anerkendelse og tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse kun kan kæres til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Forslaget hviler på hovedhensynene om voldgiftens autonomi og effektivitet samt det almindelige to-instanssystem ved domstolene.

Såfremt Sø- og Handelsretten får enekompetence til at behandle sager om voldgift, dvs. både § 5-sagerne, sager om ugyldighed og sager, hvor der fremsættes indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse, har det også den fordel, at man kan indskrænke appeladgangen uden at bryde med det almindelige domstolsystem.

Andre voldgiftsretlige emner

1. Andre voldgiftsretlige emner

Ifølge udvalgets kommissorium kan udvalget behandle en række andre voldgiftsretlige spørgsmål.

Udvalget har på den baggrund valgt at foreslå, at voldgiftsloven suppleres med en regel om udpegning af voldgiftsdommere i sager med flere parter, jf. afsnit 2.

Udvalget foreslår også, at voldgiftslovens § 19 suppleres med en regel om sammenlægning af flere voldgiftssager, jf. afsnit 3.

Endvidere foreslår udvalget, at voldgiftslovens § 26 om sagkyndige præciseres, så det klarere fremgår, at også parterne, og ikke kun voldgiftsretten, kan antage en eller flere sagkyndige eksperter, jf. afsnit 4.

I forbindelse med, at udvalget anbefaler, at Sø- og Handelsretten skal have enekompetence til at behandle ugyldighedssøgsmål og sager, hvor der fremsættes indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse, foreslår udvalget, at det overvejes at indføre en regel, hvorefter Sø- og Handelsretten i sådanne sager skal sættes med tre juridiske dommere, jf. afsnit 5.

Endelig foreslår udvalget, at det overvejes, hvorvidt det skal være muligt at fremlægge dokumenter på engelsk i sager om ugyldighed af voldgiftskendelser og sager, hvor der fremsættes indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, jf. afsnit 6.

2. Udpegning af voldgiftsdommere i sager med flere parter

Voldgiftslovens § 11 regulerer, hvorledes voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges. Efter § 11, stk. 1, kan parterne aftale fremgangsmåden mv.

Har parterne ikke aftalt, hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges, og består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere, skal hver

part udpege én voldgiftsdommer inden 30 dage efter at have modtaget anmodning herom fra den anden part. Disse voldgiftsdommere skal udpege den tredje voldgiftsdommer (formanden) inden 30 dage efter, at de blev udpeget, jf. § 11, stk. 2, 2. pkt.

Lader voldgiftsretten sig ikke etablere i henhold til voldgiftsaftalen eller stk. 2, kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Ved udpegningen skal der tages behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer, jf. § 11, stk. 3.

Hverken modelloven eller voldgiftsloven indeholder en regel, der tager stilling til den situation, hvor der er flere indklagede i voldgiftssagen, som ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer. Praksis har imidlertid vist, at det vil være hensigtsmæssigt med en regulering, der bygger på ligebehandlingsprincippet, jf. voldgiftslovens § 18, der jo ikke kan fraviges ved aftale, jf. lovens § 2, stk. 2.

Regler herom findes i engelsk og fransk ret samt i The International Chamber of Commerce's Court of Arbitration, jf. ICC Arbitration Rules, art. 12, The London Court of International Arbitration, jf. LCIA Arbitration Rules, art. 8, The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, jf. SCC Arbitration Rules, art. 13, The Singapore International Arbitration Centre, jf. SIAC Arbitration Rules, art. 9, The Hong Kong International Arbitration Centre, jf. HKIAC Arbitration Rules, art. 8, UNCITRAL's Arbitration Rules, art. 10 og i Voldgiftsinstitutets regler, § 11.

Problemet opstod i den såkaldte Dutco-sag, hvor Dutco indklagede to tyske parter for en ICC-voldgiftsret. ICC anmodede de to tyske parter om i fællesskab at udpege en voldgiftsdommer, hvilket de imidlertid ikke kunne blive enige om, hvorefter ICC i overensstemmelse med ICC-reglerne udpegede en voldgiftsdommer for dem. På det tidspunkt var der ikke i ICC-reglerne en bestemmelse om denne situation. De to tyske parter indbragte spørgsmålet for de franske domstole, hvor de fik medhold i, at løsningen stred mod ordre public (ligebehandlingsprincippet), jf. Cass Civ 1 ère, 7. januar 1992 (1992) 1 Bull Civ, hvorefter kendelsen blev omstødt.

På den baggrund foreslår udvalget en ny regel som voldgiftslovens § 11 a, for tilfælde, hvor de indklagede ikke kan enes om udpegning af en voldgiftsdommer. Udvalget foreslår, at hver af de indklagede inden 30 dage efter at have modtaget anmodning fra klageren om at udpege en voldgiftsdommer kan anmode domstolene om at udpege voldgiftsdommerne på vegne af både klageren og de indklagede. Det foreslås også, at klagerens udpegning af en voldgiftsdommer i disse tilfælde bortfalder.

3. Sammenlægning af voldgiftssager

Udvalget foreslår endvidere, at denne regel også skal gælde, hvis der er flere klager i voldgiftssagen, der ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer, idet de samme hensyn til ligebehandlingsprincippet jo også gør sig gældende i denne situation. Herefter kan f.eks. en af klagerne inden for 30-dagsfristen anmode domstolene om at udpege voldgiftsdommerne på vegne af såvel klagerne som indklagede, og i så fald bortfalder indklagedes udpegning af en voldgiftsdommer.

Udvalget foreslår også, at hvis de indklagede eller klagerne i tilfælde af uenighed om udpegning af en voldgiftsdommer undlader at fremsætte anmodning efter disse regler, så kan modparten anmode domstolene om at udpege den manglende voldgiftsdommer. I så fald bortfalder modpartens udpegning af en voldgiftsdommer ikke.

Endelig foreslår udvalget, at domstolene ved udpegningen i disse sager skal følge voldgiftslovens § 11, stk. 3, 2. pkt., hvorefter der skal tages behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer.

Forslaget i § 11 a er i tråd med et lignende svensk forslag i det svenske lovudkast, § 14, der er omtalt i Översyn av lagen om skiljeförfarande, 2015, s. 13-14 og 98-102.

3. Sammenlægning af voldgiftssager

Voldgiftslovens § 19, stk. 1, fastslår, at parterne kan aftale, hvilken fremgangsmåde voldgiftsretten skal følge under behandlingen af voldgiftssagen.

I mangel af en sådan aftale kan voldgiftsretten behandle voldgiftssagen på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig. Voldgiftsretten kan bl.a. bestemme, hvilke beviser der kan føres, og hvilke faktiske omstændigheder der skal lægges til grund for sagens pådømmelse, jf. § 19, stk. 2.

Mens ingen af de nordiske voldgiftslove indeholder regler om sammenlægning af en voldgiftssag med en anden voldgiftssag, findes der regler om problemstillingen i den engelske voldgiftslov og den nye hollandske voldgiftslov. The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, The International Chamber of Commerce's Court of Arbitration og Voldgiftsinstitutet har bestemmelser herom, jf. hhv. SCC Arbitration Rules art. 11, ICC Arbitration Rules art. 7-10 og Voldgiftsinstitutets regler, §§ 9-11.

I praksis har det vist sig nyttigt med sådanne regler om sammenlægning. På den baggrund foreslår udvalget en ny regel i § 19, stk. 3, hvorefter parter-

ne kan aftale, at voldgiftssagen skal behandles sammen med en anden voldgiftssag.

Forslaget i § 19, stk. 3, er i overensstemmelse med et lignende svensk forslag, jf. det svenske lovudkast, § 23. Det svenske forslag er nærmere begrundet i Översyn av lagen om skiljeförfarande, 2015, s. 13-14 og 102-103.

I modsætning til det svenske forslag er betingelserne om, at voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne er de samme i begge sager, og at voldgiftsretten finder, at en sådan sammenlægning er hensigtsmæssig, udeladt i det danske forslag.

Begrundelsen er, at disse betingelser forekommer overflødige. Har parterne således aftalt, at to sager skal behandles sammen, må voldgiftsretten respektere dette. Reglen forudsætter, at parterne bliver enige om voldgiftsrettens sammensætning. De kan således f.eks. aftale, at voldgiftsdommerne skal være de samme i begge sager, eller at der skal udpeges en helt ny voldgiftsret.

Forslaget til § 19, stk. 3, giver ikke adgang til kumulation, herunder ad citation, da dette vil kræve en voldgiftsaftale med den/de pågældende. Heller ikke den svenske revision lægger op til at indføre sådanne regler, jf. nærmere Översyn av lagen om skiljeförfarande, 2015, s. 103-104, hvor også regler om intervention afvises.

Det er udelukket, at domstolene mod en parts vilje kan beslutte at sammenlægge flere voldgiftssager, jf. U 2005.2560 SH, hvor et forsikringselskab ønskede at kumulere voldgiftssager mod flere reassurandører under én voldgiftssag og anmodede domstolene om at træffe afgørelse herom, hvilket blev afslået.

4. Voldgiftslovens § 26 om sagkyndige

Ifølge voldgiftslovens § 26, stk. 1, kan voldgiftsretten udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser.

Efter § 26, stk. 2, skal den sagkyndige, hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, efter afgivelsen af sin skriftlige eller mundtlige erklæring deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige og til at føre sagkyndige vidner om de pågældende spørgsmål.

Det følger forudsætningsvist af sidste led af § 26, stk. 2, at også parterne har mulighed for at føre sagkyndige vidner om de spørgsmål, som den af

5. Tre dommere ved ugyldighedssøgsmål og indsigelser ...

voldgiftsretten udpegede sagkyndige har behandlet. Forudsætningen kommer imidlertid ikke klart frem i bestemmelsen, og det er udvalgets erfaring, at dette har givet anledning til fortolkningstvivil i praksis med den uheldige konsekvens, at parterne ikke har haft adgang til at udpege egne sagkyndige vidner.

Udvalget foreslår derfor at præcisere § 26 således, at den suppleres med en regel, hvor det udtrykkeligt fremgår, at en part eller parterne i forening kan antage en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre, jf. lovudkastets § 26, stk. 2.

I konsekvens heraf foretages der enkelte sproglige rettelser mv. i voldgiftslovens § 26, stk. 1, og stk. 2 bliver til stk. 3.

5. Tre dommere ved ugyldighedssøgsmål og indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse

Udvalget foreslår, at Sø- og Handelsretten skal være enekompetent til at behandle ugyldighedssøgsmål, og at Sø- og Handelsrettens afgørelse kun kan ankes til Højesteret efter reglerne i retsplejelovens kap. 36, jf. lovudkastets § 37, stk. 4. Afviser Højesteret anken, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

Udvalget foreslår også, at fogedretten skal henvise sager, hvor der fremsættes indsigelser mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, til Sø- og Handelsretten. Sø- og Handelsrettens afgørelse i sagen træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten, jf. i det hele lovudkastets § 39, stk. 3.

I disse to typer af sager virker Sø- og Handelsretten som første instans og dens afgørelse kan under de anførte betingelser kun indbringes for Højesteret. På den baggrund anbefaler udvalget, at der indføres hjemmel til, at Sø- og Handelsretten i disse sager altid sættes med tre juridiske dommere.

Udvalget har af praktiske grunde valgt ikke at formulere en regel herom, da den i givet fald bør stå i retsplejeloven.

6. Dokumenter på engelsk

Ved de ordinære domstole er sproget – sædvanligvis ufravigeligt – domstolens landets sprog. Således også i Danmark, hvor retsplejelovens § 149 bestemmer, at retssproget er dansk. Dette indebærer, at skriftveksling og procedure skal ske på dansk, at udenlandske vidner efter omstændighederne skal tolkes til dansk, ligesom bilag efter omstændighederne oversættes til dansk. Endvidere affattes dommen altid på dansk. Oversættelse af sagens dokumenter kan efter omstændighederne være overordentligt tids- og omkostningskrævende.

Efter lovudkastets § 37, stk. 4, foreslår udvalget, at Sø- og Handelsretten skal være enekompetent til at behandle sager om tilsidesættelse af voldgiftskendelser. Udvalget foreslår også, at Sø- og Handelsretten skal være enekompetent til at behandle sager, hvor der fremsættes indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. lovudkastets 39, stk. 3.

Retsplejelovens § 149 gælder også for disse to typer af sager, selv om kendelsen måske er afsagt i en tvist mellem to udenlandske parter eller en udenlandsk og en dansk part.

For Højesteret er det i almindelighed ikke nødvendigt at oversætte dokumenter på engelsk, norsk og svensk, hvorimod dokumenter på andre sprog som udgangspunkt skal oversættes, jf. Borgerlige ankesager ved Højesteret, regler og vejledning om forberedelse og hovedforhandling, 2013, s. 7.

I landsretterne er det ligeledes normalt ikke nødvendigt at oversætte dokumenter på engelsk, norsk eller svensk, hvis parterne er enige herom, hvorimod dokumenter på andre sprog som udgangspunkt skal oversættes. I tvivlstilfælde skal der rettes henvendelse til landsretten, jf. Vejledning om behandling af civile sager ved landsretterne, 2013, s. 11. Der findes dog adskillige eksempler på, at landsretten i praksis har stillet krav om oversættelse af dokumenter på især engelsk.

I Sø- og Handelsretten kan fremlæggelse af dokumenter på fremmedsprog sædvanligvis ske uden oversættelse, når fremmedsproget er engelsk, svensk og norsk. Er sproget i bilagene af særlig sværhedsgrad, kan parternes advokater drøfte spørgsmålet med retsformanden, jf. Sø- og Handelsrettens Vejledning om behandling af civile sager ved Sø- og Handelsretten, 2015, s. 5.

Endelig er det i byretterne i almindelighed ikke nødvendigt at oversætte dokumenter på engelsk, norsk eller svensk, hvorimod dokumenter på andre sprog som udgangspunkt skal oversættes. Spørgsmålet om oversættelse af dokumenter drøftes på det forberedende møde, jf. Vejledning om behandling af civile sager ved byretterne, 2015, s. 11.

Efter forslaget bliver Sø- og Handelsretten enekompetent til at behandle sager om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse og sager, hvor der fremsættes

indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen. Også i disse sager kan oversættelse af sagens dokumenter fra engelsk til dansk være meget omkostnings- og tidskrævende.

I lyset af de vejledninger, der gælder for civile sager, herunder Sø- og Handelsrettens vejledning, finder udvalget, at det vil være hensigtsmæssigt at lovfæste en regel om, at parterne har ret til at fremlægge sagens dokumenter på engelsk, svensk og norsk i sager om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse og sager om indsigelser mod tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

Reglen bør samtidig fastslå, at retten efter omstændighederne kan kræve en oversættelse af enkelte af eller alle sagens dokumenter, mens parterne ikke kan kræve dette, hvis de oprindeligt gik med til at gennemføre voldgiftssagen på det pågældende sprog. Har parterne derimod aftalt, at voldgiftens sprog er dansk, kan de dog kræve oversættelse i retssagen om ugyldighed hhv. nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen.

Udvalget har af praktiske grunde valgt ikke at formulere en regel om spørgsmålet, der i givet fald bør stå i retsplejeloven.

I Sverige overvejes det at gå endnu videre, da det foreslås at give parterne mulighed for at aftale engelsk som retssprog i sager om ugyldighed af voldgiftskendelser, der efter forslaget kun kan anlægges ved Svea Hovrätt, jf. det svenske lovudkast, § 34, der er omtalt i Översyn av lagen om skiljeförfarande, 2015, s. 20-21 og 136-153.

KAPITEL 8

Udkast til lov om ændring af voldgiftsloven

Forslag til lov om ændring af voldgiftsloven

(Gennemførelse i dansk ret af kapitel IV A i modelloven om voldgift om foreløbige retsmidler og pålæg samt udelukkelse og begrænsning af appel mv.)

§ 1

I voldgiftsloven, jf. lov nr. 553 af 24. juni 2005 som ændret ved lov nr. 106 af 26. februar 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes som nyt stk. 4:

»Stk. 4. § 17 h, § 17 i og 17 j finder også anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af kendelser om foreløbige retsmidler, der er afsagt i udlandet.«

Stk. 4 og 5 bliver herefter stk. 5 og 6.

2. I § 2, stk. 2, indsættes efter »§ 11, stk. 3«: »§ 11 a, stk. 1-3«.

3. I § 2 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Har voldgiftsretten kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler, jf. § 17, stk. 1, og foreløbige pålæg, jf. § 17 b, stk. 1, kan

Kapitel 8. Udkast til lov om ændring af voldgiftsloven

reglerne i § 17 h, § 17 i og § 17 j om anmodninger til domstolene, samt reglerne i § 17, stk. 2, § 17 a, § 17 b, stk. 3, § 17 c, § 17 d, § 17 f, § 17 g og § 17 k, dog ikke fraviges ved aftale.«

4. § 5, stk. 1, ophæves og i stedet indsættes som nyt stk. 1:

»Anmodninger efter § 11, stk. 3, § 11 a, stk. 1-3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, indgives til Sø- og Handelsretten, uanset om der i øvrigt er værneting her i landet.«

5. § 5, stk. 4, ophæves og i stedet indsættes som nyt stk. 4:

»*Stk. 4.* Afgørelser efter § 11, stk. 3, § 11 a, stk. 1-3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 27, stk. 2 og § 34, stk. 3 træffes ved kendelse. Kendelsen kan ikke kæres. Afgørelse efter § 16, stk. 3, 2. pkt. træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.«

6. Efter § 11 indsættes som § 11 a:

»§ 11 a. Er der flere indklagede i voldgiftssagen, og kan de ikke enes om udpegning af en voldgiftsdommer, kan hver af dem inden 30 dage efter at have modtaget anmodning fra klageren om at udpege en voldgiftsdommer, anmode domstolene om at udpege voldgiftsdommerne på vegne af klageren og de indklagede. Klagerens udpegning af en voldgiftsdommer bortfalder i så fald.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende, hvis der er flere klagere i voldgiftssagen, og de ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer. Indklagedes udpegning af en voldgiftsdommer bortfalder i så fald.

Stk. 3. Unnlader de indklagede eller klagerne i tilfælde af uenighed om udpegning af en voldgiftsdommer at fremsætte anmodning i henhold til stk. 1, henholdsvis stk. 2, kan modparten anmode domstolene om at udpege den manglende voldgiftsdommer. I så fald bortfalder modpartens udpegning af en voldgiftsdommer ikke.

Stk. 4. Ved domstolenes udpegning af en voldgiftsdommer efter stk. 1-3 gælder § 11, stk. 3, 2. pkt. tilsvarende.«

7. § 17 ophæves og i stedet indsættes som kapitel 4 a:

»Kapitel 4 a

Voldgiftsrettens foreløbige retsmidler og pålæg

§ 17. Medmindre parterne har aftalt andet, kan voldgiftsretten på en parts begæring iværksætte foreløbige retsmidler.

Stk. 2. Et foreløbigt retsmiddel er en midlertidig afgørelse afsagt ved kendelse forud for den voldgiftskendelse, der endeligt afgør tvisten. Ved et foreløbigt retsmiddel pålægger voldgiftsretten en part at:

- a) fastholde eller genoprette en tilstand indtil voldgiftssagen er afgjort,
- b) foretage en handling for at forhindre aktuel eller overhængende skade på eller foregribelse af voldgiftssagens forløb, eller at undlade at foretage en handling, som er egnet til at medføre sådanne virkninger,
- c) sikre aktiver, som kan tjene som genstand for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, eller
- d) bevare beviser, som kan være relevante og væsentlige for afgørelse af voldgiftssagen.

§ 17 a. En part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel efter § 17, stk. 2, litra a, b, c og d, skal godtgøre at:

- a) den skade, der påføres rekvirenten, hvis anmodningen afvises, ikke på passende måde kan kompenseres ved en kendelse, der tilkender rekvirenten erstatning, og at denne skade væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som det foreløbige retsmiddel er rettet imod, hvis det iværksættes, og
- b) der er rimelig mulighed for at rekvirentens krav er berettiget. Voldgiftsrettens afgørelse af dette spørgsmål er ikke bindende for voldgiftsretten ved senere afgørelser.

Stk. 2. Når en part anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel efter § 17, stk. 2, litra d, finder betingelserne i § 17 a, stk. 1, litra a og b kun anvendelse i det omfang voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt.

§ 17 b. Medmindre parterne har aftalt andet, kan en part, uden at den anden part får meddelelse herom, anmode voldgiftsretten om at iværksætte et foreløbigt retsmiddel sammen med et foreløbigt pålæg for at forhindre det foreløbige retsmiddel ikke forspildes.

Kapitel 8. Udkast til lov om ændring af voldgiftsloven

Stk. 2. Voldgiftsretten kan iværksætte det foreløbige pålæg, såfremt den finder, at en meddelelse om anmodningen om det foreløbige retsmiddel forud for dets foretagelse til den part, som det er rettet imod, vil indebære, at formålet med retsmidlet forspildes.

Stk. 3. Betingelserne i § 17 a gælder for ethvert foreløbigt pålæg, såfremt den skade, der skal bedømmes efter § 17 a, stk. 1, litra a, er den skade, der kan forventes at indtræde afhængigt af, om pålægget meddeles eller ej.

§ 17 c. Umiddelbart efter at voldgiftsretten har truffet afgørelse om en anmodning om at iværksætte et foreløbigt pålæg, skal den underrette parterne om anmodningen om det foreløbige retsmiddel, anmodningen om det foreløbige pålæg, det foreløbige pålæg, hvis det er givet, og al anden kommunikation, herunder en angivelse af indholdet af mundtlig kommunikation, mellem en part og voldgiftsretten i forbindelse hermed.

Stk. 2. Samtidig hermed skal voldgiftsretten give enhver part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, mulighed for at fremføre sin sag snarest muligt.

Stk. 3. Voldgiftsretten skal omgående træffe afgørelse om indsigelser mod det foreløbige pålæg.

Stk. 4. Et foreløbigt pålæg ophører 20 dage efter den dag, hvor det blev udstedt af voldgiftsretten. Voldgiftsretten kan dog iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der stadfæster eller ændrer det foreløbige pålæg efter at den part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, er blevet informeret herom og har haft lejlighed til at fremføre sin sag.

Stk. 5. Et foreløbigt pålæg er bindende for parterne, men kan ikke tvangsfuldbyrdes af domstolene. Et foreløbigt pålæg er ikke en voldgiftskendelse.

§ 17 d. Hvis en part anmoder om det, kan voldgiftsretten ved kendelse træffe afgørelse om ændring, suspension eller ophør af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, som den har meddelt. Voldgiftsretten kan også gøre dette af egen drift i særlige tilfælde, hvis parterne er underrettet herom forud for afgørelsen.

§ 17 e. Voldgiftsretten kan pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, at stille passende sikkerhed.

Stk. 2. Voldgiftsretten skal pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg at stille sikkerhed, medmindre voldgiftsretten finder dette uhensigtsmæssigt eller unødvendigt.

§ 17 f. Voldgiftsretten kan kræve, at en part omgående informerer voldgiftsretten om ændringer af betydning for de forhold, som lå til grund for anmodningen om det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg eller iværksættelsen heraf.

Stk. 2. Den part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, skal over for voldgiftsretten redegøre for alle forhold, der kan være relevante for voldgiftsrettens afgørelse af, om pålægget skal meddeles eller ej. Denne forpligtelse gælder indtil det tidspunkt, hvor den part, mod hvem pålægget er rettet, har haft mulighed for at fremføre sin sag. Efter dette tidspunkt gælder stk. 1.

§ 17 g. Den part, som anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som retsmidlet eller pålægget forårsager, såfremt voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Stk. 2. Den part, som overtræder et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som overtrædelsen forårsager, medmindre voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Stk. 3. Voldgiftsretten kan tilkende omkostninger og erstatning efter stk. 1 og 2 på ethvert tidspunkt under voldgiftssagen.

§ 17 h. Et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret har bindende virkning og kan, medmindre andet er bestemt af voldgiftsretten, efter anmodning til retten tvangsfuldbyrdes uanset i hvilket land retsmidlet var iværksat, jf. dog § 17 i. Anmodningen behandles efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler.

Stk. 2. Den part, som anmoder om eller har fået anerkendt eller tvangsfuldbyrdes et foreløbigt retsmiddel, skal omgående underrette retten om ethvert ophør, eller enhver suspension eller ændring af det foreløbige retsmiddel.

Stk. 3. Retten kan, hvis den finder det hensigtsmæssigt, pålægge revkirenten at stille passende sikkerhed, såfremt voldgiftsretten ikke allerede har truffet bestemmelse herom. Det samme gælder, hvor retten

finder, at sikkerhedsstillelse er nødvendigt for at beskytte tredjemandes rettigheder.

Stk. 4. Den, der påberåber sig det foreløbige retsmiddel, eller som anmoder om tvangsfuldbyrdelse heraf, skal fremlægge en bekræftet udskrift af afgørelsen om det foreløbige retsmiddel samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Dokumenterne skal om nødvendigt være ledsaget af en bekræftet oversættelse til dansk.

§ 17 i. Anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel kan kun nægtes:

- 1) såfremt den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel påberåbes, anmoder om det og godtgør:
 - a) at nægtelse er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 1, litra a-d,
 - b) at der ikke er stillet sikkerhed for det foreløbige retsmiddel i overensstemmelse med voldgiftsrettens afgørelse herom, eller
 - c) at det foreløbige retsmiddel er bragt til ophørt eller suspenderet af voldgiftsretten eller, hvor dette følger af loven, af en domstol i det land, hvor voldgiften finder sted eller i henhold til loven i den stat, efter hvis lov det foreløbige retsmiddel var meddelt, eller
- 2) hvis retten finder:
 - a) at det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med rettens kompetence, medmindre retten bestemmer, at retsmidlet skal omformuleres i det nødvendige omfang for at det kan tvangsfuldbyrdes i overensstemmelse med dens kompetence uden at ændre retsmidlets indhold, eller
 - b) at nægtelse er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 2, litra a eller b.

Stk. 2. Enhver afgørelse, som retten træffer i henhold til stk. 1, har kun retsvirkning i forhold til anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Retten må ikke ved afgørelsen heraf efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet.

Stk. 3. Anmodning om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, der er afsagt her i landet eller i udlandet, indgives til Sø- og Handelsretten. Afgørelse træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

§ 17 j. Domstolene har samme kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag, som de har i forbindelse med en retssag, uanset om voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet. Domstolene skal udøve denne kompetence i overensstemmelse med retsplejelovens regler og tage de særlige forhold i international voldgift i betragtning.

§ 17 k. Den, der forsætligt overtræder et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret og som er foreneligt med rettens kompetence, jf. § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, kan idømmes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Sag efter 1. pkt. anlægges af den part, der har opnået det foreløbige retsmiddel.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse over for den, der forsætligt yder den, som et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret retter sig imod, bistand til at overtræde det foreløbige retsmiddel.

Stk. 3. Spørgsmålet om idømmelse af straf kan udsættes, indtil voldgiftssagen om den rettighed, der påstås krænkede, er afgjort.«

8. I § 19 indsættes som stk. 3:

»*Stk. 3.* Parterne kan aftale, at voldgiftssagen skal behandles sammen med en anden voldgiftssag.«

9. § 26 ophæves og i stedet indsættes som § 26:

»**§ 26.** Voldgiftsretten kan udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den af voldgiftsretten udpegede sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den af voldgiftsretten udpegede sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser.

Stk. 2. En part eller parterne i forening kan antage en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre.

Stk. 3. Hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, skal den sagkyndige, jf. stk. 1 og 2, efter afgivelsen af sin skriftlige eller mundtlige erklæring deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige.«

10. I § 37, stk. 1, ophæves 2. pkt.

11. § 37, stk. 4, ophæves og i stedet indsættes som nyt stk. 4:

»Stk. 4. Retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse skal anlægges inden 3 måneder efter, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, har modtaget voldgiftskendelsen. Parterne kan aftale en kortere frist end 3 måneder, dog mindst 14 dage. Retssagen anlægges ved Sø- og Handelsretten, uanset om der i øvrigt er værneting her i landet. Afgørelse træffes ved dom, der ikke kan ankes til landsretten, men kun kan ankes til Højesteret efter reglerne i retsplejelovens kap. 36. Afviser Højesteret anken, kan sagen ikke indbringes for landsretten.«

12. § 39, stk. 3, ophæves og i stedet indsættes som nyt stk. 3 og som stk. 4:

»Stk. 3. Fremsættes der indsigelser mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, skal fogedretten henvise sagen til Sø- og Handelsretten. Sø- og Handelsrettens afgørelse i sagen træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

Stk. 4. Er der indgivet anmodning om tilsidesættelse eller suspension af en voldgiftskendelse, jf. stk. 1, nr. 1, litra e, kan Sø- og Handelsretten udsætte sagen om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen og efter anmodning fra den, der anmoder om anerkendelse eller fuldbyrdelse, pålægge den anden part at stille passende sikkerhed.«

§ 2

Grønland og Færøerne

§ 3

Ikrafttrædelsesbestemmelse

KAPITEL 9

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Til § 1, stk. 4

§ 1, stk. 4, fastslår, at § 17 h og § 17 i om anerkendelse og fuldbyrdelse af kendelser om foreløbige retsmidler også finder anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af kendelser om foreløbige retsmidler, der er afsagt i udlandet, og hvor voldgiften således ikke har fundet sted her i landet. §§ 17 h og i gælder derfor for anerkendelse og fuldbyrdelse af sådanne kendelser, uanset i hvilket land de er afsagt.

§ 1, stk. 4, fastslår også, at § 17 j om domstolenes kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag finder anvendelse, selv om voldgiften finder sted i udlandet.

Til § 2, stk. 2

Voldgiftslovens § 2, stk. 2, angiver de bestemmelser i loven, der ikke kan fraviges ved aftale. § 11 a om udpegning af voldgiftsdommere, hvor der er flere indklagede eller klagere, der ikke kan enes om udpegningen, skal ligesom § 11 være ufravigelig.

Til § 2, stk. 3

Voldgiftslovens § 2 bestemmer, at voldgiftslovens regler i vidt omfang kan fraviges ved aftale. Når lovens regler kan fraviges ved en aftale mellem parterne, kan fravigelsen ske ved en konkret udformet individuel aftale, ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt og ved vedtagelse af institutionel voldgift.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

§ 2, stk. 1, fastslår, at lovens kap. 3-7 som udgangspunkt kun finder anvendelse, hvis ikke andet er aftalt.

§ 2, stk. 2, opregner de bestemmelser i lovens kap. 3-7, som ikke kan fraviges ved aftale.

Det drejer sig om anmodninger til domstolene:

- 1) § 11, stk. 3, og § 11 a om anmodninger til domstolene om bistand til udpegning af voldgiftsdommere,
- 2) § 13, stk. 3, 1. pkt., om afgørelse af en indsigelse mod en voldgiftsdommer, der ikke er imødekommet,
- 3) § 14, stk. 1, 2. pkt., om afgørelse af ophør i øvrigt af en voldgiftsdommers hverv,
- 4) § 16, stk. 3, 2. pkt., om særskilt prøvelse af en særskilt afgørelse om, at voldgiftsretten har kompetence,
- 5) § 27 om bevisoptagelse ved domstolene og forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen, og
- 6) § 34, stk. 3, om særskilt prøvelse af voldgiftsrettens vederlag og godtgørelse for udlæg.

Det drejer sig dernæst om nogle helt grundlæggende retsplejemæssige principper:

- 7) § 12 om voldgiftsdommernes uafhængighed og upartiskhed, og
- 8) § 18 om ligebehandling af parterne og parternes adgang til at fremføre deres sag.

Endelig drejer det sig om:

- 9) § 16, stk. 4, 2. pkt., om beskyttelse af forbrugere, og
- 10) § 31, stk. 1 og 3, om nogle grundlæggende krav til voldgiftskendelsens udformning.

Det følger modsætningsvis af § 2, at lovens kap. 1 om lovens anvendelsesområde, lovens kap. 2 om voldgiftsaftalen, lovens kap. 8 om tilsidesættelse af voldgiftskendelsen og lovens kap. 9 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, ikke kan fraviges ved aftale.

Kap. 4 a om voldgiftsretten og foreløbige retsmidler og pålæg gælder, medmindre parterne har aftalt andet, jf. § 17, stk. 1, og § 17 b, stk. 1.

Har voldgiftsretten således kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler og pålæg, opregner § 2, stk. 3, de bestemmelser i lovens kap. 4 a, som ikke kan fraviges ved aftale.

Det er først og fremmest regler om anmodninger til domstolene:

- 1) § 17 h om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler,
- 2) § 17 i om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler, og
- 3) § 17 j om iværksættelse af foreløbige retsmidler.

Det er endvidere reglerne om:

- 1) § 17, stk. 2, som definerer foreløbige retsmidler,
- 2) § 17 a om betingelserne for at iværksætte et foreløbigt retsmiddel,
- 3) § 17 b, stk. 3, om betingelserne for at iværksætte et foreløbigt pålæg,
- 4) § 17 c om voldgiftsrettens pligt til at informere den part, som en beslutning om et foreløbigt pålæg er rettet imod, om dette,
- 5) § 17 d om voldgiftsrettens kompetence til at ændre, suspendere eller bringe et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg til ophør,
- 6) § 17 f om parternes informationspligt over for voldgiftsretten,
- 7) § 17 g om parternes gensidige erstatningspligt og
- 8) § 17 k om strafansvar for overtrædelse af et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel.

Det følger modsætningsvist af § 2, stk. 3, at de regler i kap. 4 a, der ikke er nævnt i bestemmelsen, kan fraviges ved aftale. Det er:

- 1) § 17, stk. 1, om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler,
- 2) § 17 b, stk. 1 og 2, om voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige pålæg og
- 3) § 17 e om sikkerhedsstillelse.

Til § 5

I lovudkastets § 5, stk. 1, foreslås det, at anmodninger efter voldgiftslovens § 11, stk. 3, § 11 a, stk. 1-3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, indgives til Sø- og Handelsretten, uanset om der i øvrigt er værneting i Danmark.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

I lovudkastets § 5, stk. 4, foreslås det, at Sø- og Handelsrettens kendelse i sager efter voldgiftslovens § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, ikke skal kunne kæres, hvilket allerede gælder for kendelser efter § 11, stk. 3.

Forslaget indebærer, at Sø- og Handelsretten træffer afgørelse som eneste og dermed både første og sidste instans i sager om rettens udpegning af en voldgiftsdommer, jf. § 11, stk. 3, og § 11 a, stk. 1-3, om rettens afgørelse af en voldgiftsdommers uafhængighed og upartiskhed, jf. § 13, stk. 3, 1. pkt., om rettens beslutning om ophør af voldgiftsdommerhvervet, jf. § 14, stk. 1, 2. pkt., om rettens forelæggelse af et spørgsmål for EU-Domstolen, jf. § 27, stk. 2, og om rettens prøvelse af voldgiftsrettens honorar, jf. § 34, stk. 3.

Forslagets § 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., og § 14, stk. 1, 2. pkt., svarer til modellovens art. 11, stk. 5, om rettens udpegning af en voldgiftsdommer, art. 13, stk. 3, om rettens afgørelse af en voldgiftsdommeres uafhængighed og upartiskhed, og art. 14, stk. 1, om rettens afgørelse om ophør af voldgiftsdommerhvervet. Efter modelloven kan rettens afgørelse i disse sager ikke appelleres.

Modelloven indeholder ikke regler svarende til voldgiftslovens § 27, stk. 2, om forelæggelse for EU-Domstolen og § 34, stk. 3, om rettens prøvelse af voldgiftsrettens honorar.

Forslaget indebærer også, at Sø- og Handelsrettens afgørelse om voldgiftsrettens kompetence efter voldgiftslovens § 16, stk. 3, 2. pkt., træffes ved kendelse, og at kendelsen herom kun kan kæres til Højesteret, ikke landsret. Der kan kun kæres, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Det foreslås, at Højesteret af egen drift skal påse, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt.

Kærefristen er på to uger og regnes fra den dag, afgørelsen er truffet. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten, hvorfor Sø- og Handelsrettens kendelse i så fald er endelig.

Til § 11 a

Voldgiftslovens § 11 regulerer, hvorledes voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges. Efter § 11, stk. 1, kan parterne aftale fremgangsmåden mv.

Har parterne ikke aftalt, hvordan voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne udpeges, og består voldgiftsretten af tre voldgiftsdommere, skal hver part udpege én voldgiftsdommer inden 30 dage efter at have modtaget anmodning herom fra den anden part. Disse voldgiftsdommere skal udpege den

tredje voldgiftsdommer (formanden) inden 30 dage efter, at de blev udpeget, jf. § 11, stk. 2, 2. pkt.

Lader voldgiftsretten sig ikke etablere i henhold til voldgiftsaftalen eller stk. 2, kan hver af parterne anmode domstolene om at udpege den eller de voldgiftsdommere, som mangler at blive udpeget. Ved udpegningen skal der tages behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer, jf. § 11, stk. 3.

Voldgiftslovens § 11 omfatter ikke den situation, hvor der er flere indklagede eller klager i voldgiftssagen, som ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer.

Det foreslås derfor, at § 11 a skal regulere disse tilfælde. Reglen bygger på ligebehandlingsprincippet, der ikke kan fraviges ved aftale.

Er der flere indklagede i voldgiftssagen, og kan de ikke enes om udpegning af en voldgiftsdommer, kan hver af dem inden 30 dage efter at have modtaget anmodning fra klageren om at udpege en voldgiftsdommer, anmode domstolene om at udpege voldgiftsdommerne på vegne af både klageren og de indklagede, jf. § 11 a, stk. 1. Det er endvidere bestemt, at klagerens udpegning af en voldgiftsdommer i så fald bortfalder, jf. § 11 a, stk. 1, 2. pkt. Reglen indebærer, at domstolene i disse tilfælde i en voldgiftsret med tre voldgiftsdommere udpeger de to almindelige medlemmer af voldgiftsretten.

Det foreslås, at denne regel også skal gælde, hvor der er flere klager i voldgiftssagen, der ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer, jf. henvisningen i § 11 a, stk. 2, til § 11 a, stk. 1. Hver af klagerne kan således inden 30 dage efter at have modtaget anmodning fra indklagede om at udpege en voldgiftsdommer, anmode domstolene om at udpege en voldgiftsdommer på vegne af klagerne og indklagede. Indklagedes udpegning af en voldgiftsdommer bortfalder i så fald, jf. § 11 a, stk. 2, 2. pkt.

Undlader de indklagede eller klagerne i tilfælde af uenighed om udpegning af en voldgiftsdommer at fremsætte anmodning i henhold til § 11 a, stk. 1, henholdsvis stk. 2, kan modparten anmode domstolene om at udpege den manglende voldgiftsdommer. I så fald bortfalder modpartens udpegning af en voldgiftsdommer ikke, jf. § 11 a, stk. 3.

Når modpartens udpegning ikke bortfalder i denne situation skyldes det, at det ikke skal komme modparten til skade, at de indklagede hhv. klagerne ikke benytter sig af adgangen til at få domstolene til at hjælpe dem med uenigheden om udpegning af en voldgiftsdommer. De passive parter lever ikke op til voldgiftsaftalen og må under disse omstændigheder respektere modpartens udpegning.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Det fastslås i § 11 a, stk. 4, at domstolene ved udpegning af en voldgiftsdommer efter stk. 1-3, skal anvende § 11, stk. 3, 2. pkt., dvs. at domstolene ved udpegningen i disse sager skal tage behørigt hensyn til kvalifikationer, som parterne har aftalt, at voldgiftsdommeren skal have, og til forhold, som kan sikre udpegningen af en uafhængig og upartisk voldgiftsdommer.

§ 11 a kan ikke fraviges ved aftale, jf. henvisningen i § 2, stk. 2, til § 11 a.

Anmodning efter § 11 a indgives til Sø- og Handelsretten, jf. § 5, stk. 1.

Domstolens afgørelse efter § 11 a, stk. 1-3, kan ikke appelleres, jf. henvisningen i § 5, stk. 4, til § 11 a, stk. 1-3.

Til § 17

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17.

Efter § 17, stk. 1, kan voldgiftsretten på en parts begæring iværksætte foreløbige retsmidler, medmindre parterne har aftalt andet. Voldgiftsrettens kompetence til at udstede foreløbige retsmidler kan således udelukkes ved parternes aftale.

Udelukkelse kan ske ved en konkret udformet individuel aftale. Det kan også ske ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt, hvor standardregelsættet afskærer muligheden for at iværksætte foreløbige retsmidler.

Parterne kan også aftale begrænsninger i voldgiftsrettens adgang til at iværksætte foreløbige retsmidler, f.eks. at voldgiftsretten ikke har kompetence til at udstede arrest. Sådanne begrænsninger forekommer sjældent i almindelige erhvervsmæssige sager, men ofte i voldgiftssager, som udspringer af internationale investeringsaftaler mellem virksomheder og stater. En anden aftalt begrænsning kan være, at voldgiftsretten ikke skal have kompetence til at udstede foreløbige pålæg efter § 17 b. På den anden side kan parterne f.eks. også aftale, at voldgiftsretten kan udstede et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg uden at stille krav om sikkerhedsstillelse efter § 17 e.

Parternes aftale om, at voldgiftsretten ikke skal have kompetence til at udstede foreløbige retsmidler eller foreløbige pålæg, afskærer ikke parterne fra at anmode domstolene om iværksættelse af foreløbige retsmidler mv., jf. voldgiftslovens § 9.

Såfremt modellovens regler om foreløbige retsmidler gennemføres i dansk ret, vil voldgiftslovens § 9 navnlig finde anvendelse i tilfælde, hvor parterne har aftalt, at voldgiftsretten ikke skal have kompetence til at udstede foreløbi-

ge retsmidler og, hvis en sådan aftale ikke foreligger, hvor voldgiftsretten endnu ikke er blevet nedsat.

Det er en forudsætning for udstedelse af et foreløbigt retsmiddel, at der foreligger en begæring herom fra en part i voldgiftsaftalen. Voldgiftsretten kan derfor ikke på eget initiativ udstede et foreløbigt retsmiddel. En udenforstående, dvs. en tredjemand, som ikke er part i voldgiftsaftalen, kan ikke anmode voldgiftsretten om at udstede et foreløbigt retsmiddel. Voldgiftsretten kan heller ikke udstede et foreløbigt retsmiddel rettet mod en tredjemand, som ikke er part i voldgiftsaftalen. I disse tilfælde må tredjemand eller parten gå til domstolene for at få iværksat det foreløbige retsmiddel.

Voldgiftslovens § 17, stk. 2, indeholder en definition af et foreløbigt retsmiddel, hvorefter det er en midlertidig afgørelse afsagt ved kendelse forud for den voldgiftskendelse, der endeligt afgør tvisten. § 17, stk. 2, kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Definitionen forudsætter, at det pågældende retsmiddel skal være foreløbigt og ligge forud i tid for den voldgiftskendelse, der endeligt afgør sagen. Det foreløbige retsmiddel må således ikke afgøre tvisten mellem parterne.

I dansk ret kan domstolene udstede foreløbige retsmidler i form af midlertidige afgørelser om forbud og påbud, arrest samt bevissikring i immaterielle sager, jf. hhv. retsplejelovens kap. 40, 56 og 57 a.

Ved et forbud eller påbud kan en domstol bestemme, at parter i private retsforhold midlertidigt skal foretage, undlade eller tåle bestemte handlinger, jf. retsplejelovens § 411, stk. 1. En arrest går ud på at opnå sikkerhed for fyldestgørelse af et pengekrav, jf. § 411, stk. 3, mens bevissikring i immaterielle sager giver hjemmel til at sikre bevis for en krænkelse af immaterielle rettigheder, jf. retsplejelovens § 411, stk. 3.

Det er ikke et krav i voldgiftslovens § 17, at det konkrete foreløbige retsmiddel findes i retsplejeloven. En voldgiftsret, der finder sted i Danmark, kan således iværksætte et foreløbigt retsmiddel, selv om dette ikke i øvrigt er hjemlet i dansk ret. Dette er særligt hensigtsmæssigt i internationale voldgiftssager, hvor parterne har valgt, at voldgiften skal finde sted i Danmark, eller hvor det foreløbige retsmiddel skal anerkendes og fuldbyrdes i udlandet.

F.eks. kan en engelsk voldgiftsret udstede en ordre om bevissikring rettet mod en af parterne, jf. The Arbitration Act, Section 38(6). Og en fransk voldgiftsret kan i form af et foreløbigt retsmiddel beordre en part til at stille sikkerhed for det beløb, som voldgiftssagen drejer sig om, jf. code procedure civile art. 1468 (référé-provision).

Når det ikke er et krav, at det foreløbige retsmiddel findes i dansk ret, kan det forekomme, at det fremmede retsmiddel strider mod grundlæggende

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

dansk retsopfattelse, eller at det rent teknisk ikke kan tvangsfuldbyrdes af de danske domstole.

I det førstnævnte tilfælde vil § 17 i, nr. 2, litra b, jf. voldgiftslovens § 39, stk. 1, nr. 2, litra b, om ordre public sikre, at de danske domstole skal nægte at anerkende og fuldbyrde det foreløbige retsmiddel.

I det sidstnævnte tilfælde sikrer § 17 i, nr. 2, litra a, om omformulering, at de danske domstole ikke er forpligtede til at anerkende og fuldbyrde det udenlandske retsmiddel, hvis det ikke kan omformuleres eller indpasses i det danske fuldbyrdelsessystem. Der henvises til bemærkningerne til § 17 i, nr. 2.

Efter § 17, stk. 1, skal voldgiftsrettens foreløbige retsmiddel afsiges som kendelse. I modsætning til modellovens art. 17, stk. 1, hvorefter et foreløbigt retsmiddel også kan afsiges »i anden form«, kræver § 17, stk. 1, at kendelsesformen benyttes. Begrundelsen for denne fravigelse af modelloven er, at kendelsesformen skal benyttes, da det foreløbige retsmiddel skal kunne anerkendes og fuldbyrdes.

Når voldgiftsrettens afgørelse om et foreløbige retsmiddel afsiges som kendelse, skal formkravene til en voldgiftskendelse være opfyldt, jf. § 31. Heri ligger, at afgørelsen om det foreløbige retsmiddel skal være skriftlig og underskrevet af voldgiftsdommeren eller voldgiftsdommerne. I voldgiftssager med mere end én voldgiftsdommer er det tilstrækkeligt, at et flertal af voldgiftsdommerne har underskrevet, såfremt årsagen til, at ikke alle har underskrevet, fremgår af kendelsen. Endvidere skal afgørelsen om det foreløbige retsmiddel angive de grunde, som den bygger på, medmindre parterne har aftalt, at den ikke skal begrundes. Endelig skal afgørelsen om det foreløbige retsmiddel dateres og angive, hvor voldgiften har fundet sted. Voldgiftskendelsen skal anses for afsagt på dette sted, jf. voldgiftslovens § 31.

Ifølge § 17, stk. 2, kan voldgiftsretten udstede fire brede kategorier af foreløbige retsmidler. Disse kategorier svarer fuldstændigt til modellovens kategorier i art. 17, stk. 2, litra a-d.

I modsætning til den tilsvarende bestemmelse i UNCITRAL Arbitration Rules art. 26 er listen i § 17, stk. 2 udtømmende.

For det første kan voldgiftsretten pålægge en part at fastholde eller genoprette en tilstand, indtil voldgiftssagen er afgjort, jf. § 17, stk. 2, litra a.

Der kan f.eks. være tale om et foreløbigt retsmiddel, der pålægger en af parterne ikke at sælge eller overdrage visse aktiver, at drage omsorg for varer eller udsætte en planlagt auktion over fast ejendom.

For det andet kan voldgiftsretten pålægge en part at foretage en handling for at forhindre aktuel eller overhængende skade på eller foregribelse af voldgiftssagens forløb, eller at undlade at foretage en handling, som er egnet til at medføre sådanne virkninger, jf. § 17, stk. 2, litra b.

Formålet med at kunne udstede et foreløbigt retsmiddel, hvor en part søger at påvirke voldgiftssagens forløb, er at beskytte selve voldgiftssagen og sikre, at parterne i overensstemmelse med voldgiftsaftalen søger tvisten løst ved voldgiftsretten. Herefter kan en voldgiftsret f.eks. udstede et foreløbigt retsmiddel, der pålægger en part ikke at føre en retssag om det, som voldgiftssagen drejer sig om (såkaldt »anti-suit injunction«).

Adgangen til at udstede anti-suit injunctions samt anerkendelse og fuldbyrdelse af sådanne retsmidler kan være begrænset eller forbudt efter andre regler. F.eks. følger det af EU-Domstolens afgørelse i Sag C-185/07 (West Tankers), at udstedelse af en anti-suit injunction med den begrundelse, at det er i strid med en voldgiftsaftale at anlægge en retssag, er uforenelig med Domsforordningen

I fortsættelse heraf må det også anses for udelukket at anerkende og fuldbyrde en i udlandet iværksat anti-suit injunction, hvis det begrænser rekvisitus' rettigheder efter Domsforordningen, jf. § 17 i, nr. 2, litra a, fordi det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med fogedrettens kompetence.

For det tredje kan voldgiftsretten pålægge en part at sikre aktiver, som kan tjene som genstand for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, jf. § 17, stk. 2, litra d.

Bestemmelsen tager typisk sigte på den situation, hvor en part planlægger eller er ved at bortskaffe aktiver, der kan tjene som grundlag for tvangsfuldbyrdelse eller på anden måde søger at bringe aktiver i kreditorly i ind- eller udland.

Aktiver skal forstås i bred forstand. Det kan omfatte fysiske aktiver som f.eks. fast ejendom, fly, skibe, biler og andet løsøre, men også værdipapirer, bankindeståender, fordringer og immaterielle aktiver mv.

For det fjerde kan voldgiftsretten pålægge en part at bevare beviser, som kan være relevante og væsentlige for afgørelse af voldgiftssagen, jf. § 17, stk. 2, litra e.

Der kan være tale om at sikre f.eks. dokumenter og elektroniske dokumenter, men også forskellige former for aktiver, der har bevismæssig betydning, f.eks. løsøre og immaterielle rettigheder.

Det er en forudsætning for at iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der skal bevare eller sikre beviser, at beviserne kan være relevante og væsentlige for afgørelse af voldgiftssagen. Den part, der anmoder voldgiftsretten om bevis sikringen, har bevisbyrden for, at dette er tilfældet.

Når bevissikringen er besluttet af voldgiftsretten, vil selve bevisoptagelsen ske efter de regler, der regulerer voldgiftsprocessen, dvs. *lex arbitri*. Hertil kommer evt. supplerende institutionelle regler og/eller andre regler om bevisoptagelse, som parterne har aftalt, f.eks. Dansk Forening for Voldgifts Regler

om bevisoptagelse i voldgiftssager, jf. voldgiftslovens § 19, stk. 1, eller i mangel af en aftale om bevisoptagelsen, på den måde, som voldgiftsretten finder hensigtsmæssig, jf. voldgiftslovens § 19, stk. 2.

Til § 17 a

Den foreslåede bestemmelse fastsætter betingelserne for, at voldgiftsretten kan iværksætte et foreløbigt retsmiddel og svarer til modellovens art. 17 a. § 17 a kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

§ 17 a fastsætter i stk. 1, litra a og b, tre betingelser, der alle skal være opfyldt for iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel. For foreløbige retsmidler, der skal sikre bevis, jf. § 17, stk. 2, litra e, gælder betingelserne dog kun, i det omfang voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt, jf. § 17 a, stk. 2.

Ifølge § 17 a, stk. 1, skal en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel efter § 17, stk. 2, litra a, b, c og d, godtgøre to forhold.

For det første skal rekvirenten godtgøre, at den skade, der påføres ham, hvis anmodningen afvises, ikke på passende måde kan kompenseres ved en kendelse, der tilkender ham erstatning. For det andet skal rekvirenten godtgøre, at denne skade væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som det foreløbige retsmiddel er rettet imod, hvis det iværksættes, jf. § 17 a, stk. 1, litra a.

Ifølge den første betingelse skal skaden være af en sådan karakter, at den ikke på passende måde kan kompenseres ved tilkendelse af erstatning i den endelige voldgiftskendelse.

Formålet med denne betingelse er at kunne identificere en bestemt type af skade, der opstår i en situation, selv på et foreløbigt stadie, hvor voldgiftsretten endnu ikke er bekendt med alle fakta i sagen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor der er nærliggende risiko for, at aktiver er ved at blive bragt i kreditorly, en virksomhed er ved at blive tømt for aktiver, afgørende beviser risikerer at gå til grunde, eller en virksomheds renommé kan blive skadet som følge af en immaterialretskrænkelser.

Der stilles hverken krav om, at skaden skal være væsentlig eller uoprettelig. Et krav om væsentlighed ville nemlig tilføje et for højt usikkerhedsmoment til § 17 a, stk. 1, litra a, mens et krav om uoprettelig skade ville sætte for høje krav til anvendelsen af bestemmelsen.

Ifølge den anden betingelse for iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel skal rekvirenten godtgøre, at skaden væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som det foreløbige retsmiddel er rettet imod.

I denne betingelse ligger, at voldgiftsretten skal afveje den skade, som rekvirenten risikerer at lide, hvis retsmidlet ikke meddeles, mod den skade, som modparten risikerer at lide, hvis retsmidlet meddeles. Og et foreløbigt retsmiddel kan kun udstedes, hvis rekvirentens skade *væsentligt* overstiger modpartens skade. Det er således ikke tilstrækkeligt, at rekvirentens skade blot overstiger modpartens skade.

Som nævnt finder denne betingelse kun anvendelse ved bevissikring, i det omfang voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt, jf. § 17, stk. 1, litra e. Heri ligger, at det ved bevissikring næppe kan kræves, at den part, der anmoder om bevissikring, skal godtgøre, at den skade, som han påføres, væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som bevissikringen er rettet imod, hvis det ikke iværksættes.

For det tredje skal rekvirenten godtgøre, at der er rimelig mulighed for, at hans krav er berettiget, jf. § 17 a, stk. 1, litra b.

Der er ikke tale om, at rekvirenten skal godtgøre, at hans krav er berettiget, men alene, at der er rimelig mulighed for, at hans krav er berettiget. Voldgiftsretten skal således ikke foretage en fuldstændig prøvelse af kravet, men alene en foreløbig vurdering af kravets berettigelse. På den anden side er det klart, at åbenbart ubegrundede anmodninger og anmodninger, der skal forhale eller forpurre voldgiftssagen, skal afvises.

Voldgiftsrettens afgørelse af, om der er rimelig mulighed for, at rekvirentens krav er berettiget, er ikke bindende for voldgiftsretten ved senere afgørelser, herunder ved den endelige afgørelse af sagen, jf. § 17 a, stk. 1, litra b, 2. pkt. Heri ligger, at der er tale om en midlertidig afgørelse, og at det ikke i sig selv betyder, at voldgiftssagen bliver afgjort til fordel for den rekvirent, som fik medhold i sin anmodning om at iværksætte et foreløbigt retsmiddel.

Til § 17 b

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om voldgiftsrettens kompetence til at iværksætte foreløbige pålæg. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 b. § 17 b, stk. 1 og 2, kan fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 1, mens dette ikke er tilfældet for § 17 b, stk. 3.

§ 17 b, stk. 1, fastslår, at voldgiftsretten kan iværksætte et foreløbigt pålæg sammen med et foreløbigt retsmiddel for at sikre, at formålet med det foreløbige retsmiddel ikke forspildes. Voldgiftsrettens kompetence hertil kan dog afskæres ved parternes aftale. Pålægget kan iværksættes, uden at den, mod hvem det er rettet, får meddelelse herom.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Bestemmelsen tager stilling til den situation, at det nogle gange kan tage tid for en voldgiftsret at få afgjort en anmodning om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel. I tiden op til afgørelsen kan der være risiko for, at en af parterne påføres skade, eller at formålet med det foreløbige retsmiddel forspildes. I så fald kan pålægget, men ikke det foreløbige retsmiddel, udstedes, uden at den, som det er rettet imod, modtager meddelelse om anmodningen (*ex parte foreløbige pålæg*).

Denne adgang til at udstede et foreløbigt pålæg er ikke i sig selv i strid med ligebehandlingsprincippet i voldgiftslovens § 18, da begge parter kan anmode om et sådant pålæg.

I dansk ret er der i øvrigt hjemmel til, at en domstol kan udstede foreløbige retsmidler *ex parte*.

Et forbud eller påbud kan således iværksættes *ex parte*, jf. retsplejelovens § 417, hvis retten finder det ubetænkeligt at afholde mødet uden at indkalde den, som retsmidlet er rettet imod, eller hvis det må antages, at formålet med forbuddet eller påbuddet vil forspildes, hvis modparten underrettes. Dette er også tilfældet ved en anmodning om bevissikring ved krænkelse af immaterielle rettigheder, hvis underretning medfører risiko for, at beviser, som omfattes af anmodningen, fjernes, tilintetgøres eller ændres, jf. retsplejelovens § 653 a, stk. 2. Endelig giver retsplejelovens § 493, stk. 2, om fremgangsmåden ved udlæg og tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav mulighed for at foretage udlæg uden at underrette skyldneren, hvis fogedretten finder det ubetænkeligt at foretage forretningen uden forudgående meddelelse til skyldneren, eller hvis det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentligt forringet.

§ 17 b, stk. 1, kan fraviges ved parternes aftale. Udelukkelse kan ske ved en konkret udformet individuel aftale. Det kan også ske ved vedtagelse af voldgiftsregler i et standardregelsæt, hvor standardregelsættet afskærer muligheden for at iværksætte foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg.

På den anden side kan parterne f.eks. aftale, at voldgiftsretten kan udstede et foreløbigt pålæg uden at stille krav om sikkerhedsstillelse efter § 17 e.

Parternes aftale om, at voldgiftsretten ikke skal have kompetence til at udstede foreløbige retsmidler eller foreløbige pålæg, afskærer ikke parterne fra at anmode domstolene om iværksættelse af foreløbige retsmidler mv., jf. voldgiftslovens § 9.

§ 17 b, stk. 2, bestemmer, at voldgiftsretten kan iværksætte det foreløbige pålæg, såfremt den finder, at en meddelelse om anmodningen om det foreløbige retsmiddel forud for dets foretagelse til den part, som det er rettet imod, vil indebære, at formålet med retsmidlet forspildes.

Efter bestemmelsen er det ved vurderingen af, om et foreløbigt pålæg skal udstedes, afgørende, om formålet med det foreløbige retsmiddel vil forspildes, hvis den, som midlerne er rettet imod, får meddelelse herom.

Et foreløbigt pålæg kan iværksættes, hvis behovet for midlertidig beskyttelse er påkrævet, eller hvis overraskelsesmomentet er nødvendigt. Det kan være tilfældet, f.eks. ved risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, bortfjernelse af aktiver, destruktion af vigtige beviser, pludselig flytning til udlandet, eller hvis der er behov for meget hurtigt at få nedlagt forbud på grund af overhængende fare for skade.

Det følger af § 17 b, stk. 3, at betingelserne i § 17 a skal være opfyldt, for at et foreløbigt pålæg kan meddeles. I så fald er den skade, der skal bedømmes efter § 17 a, stk. 1, litra a, den skade, der kan forventes at indtræde, afhængigt af om pålægget meddeles eller ej.

§ 17 b, stk. 2, stiller ikke krav om, at det foreløbige pålæg skal udformes i kendelsesform. Dette skyldes, at der efter omstændighederne kan være behov for, at pålægget bliver meddelt meget hurtigt, hvorfor opfyldelse af formkravene til en kendelse, jf. voldgiftslovens § 31, kan virke som en forsinkende faktor, navnlig i internationale sager. Hertil kommer, at et foreløbigt pålæg er tidsbegrænset, jf. § 17 c, stk. 4, og kun varer i 20 dage.

Det er op til voldgiftsretten at vurdere, hvilken form pålægget skal have. Efter omstændighederne kan en e-mail fra voldgiftsretten til parterne være tilstrækkelig. Et foreløbigt pålæg kan også iværksættes mundtligt, f.eks. på et møde mellem parterne og voldgiftsretten. I praksis bør et foreløbigt pålæg af bevismæssige grunde meddeles skriftligt eller bekræftes skriftligt, hvis det meddeles mundtligt. Af hensyn til tidsfristen på 20 dage bør datoen for iværksættelse af det foreløbige pålæg fremgå.

Til § 17 c

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler for voldgiftsrettens foreløbige pålæg og svarer til modellovens art. 17 c. § 17 c kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

§ 17 c, stk. 1, fastsætter, at voldgiftsretten umiddelbart efter at den har truffet afgørelse om en anmodning om at iværksætte et foreløbigt pålæg, skal underrette parterne om anmodningen om det foreløbige retsmiddel, anmodningen om det foreløbige pålæg, det foreløbige pålæg, hvis det er givet, og al anden kommunikation, herunder en angivelse af indholdet af mundtlig kommunikation, mellem en part og voldgiftsretten i forbindelse hermed.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Efter § 17 c, stk. 2, skal voldgiftsretten samtidig med underretningen give enhver part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, mulighed for at fremføre sin sag snarest muligt.

De to bestemmelser skal sikre, at den, som det foreløbige retsmiddel og det foreløbige pålæg er rettet imod, får fuld lejlighed til dels at blive bekendt med sagens dokumenter mv., dels får mulighed for at blive hørt.

Når dette er sket, pålægger § 17 c, stk. 3, voldgiftsretten herefter omgående at træffe afgørelse om indsigelser mod det foreløbige pålæg.

§ 17 c, stk. 4, fastsætter, at et foreløbigt pålæg er tidsbegrænset og ophører 20 dage efter udstedelsen. Voldgiftsretten kan dog iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der stadfæster eller ændrer det foreløbige pålæg, efter at den part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, er blevet informeret herom og har haft lejlighed til at fremføre sin sag.

Endelig bestemmes det i § 17 c, stk. 5, at et foreløbigt pålæg er bindende for parterne, men det er ikke en voldgiftskendelse, hvorfor det ikke kan tvangsfuldbyrdes af domstolene.

Hvis et af voldgiftsretten udstedt foreløbigt pålæg ikke efterkommes, kan der eventuelt blive tale om erstatningsansvar, som kan afgøres af voldgiftsretten. Voldgiftsretten kan også tillægge manglende overholdelse af et foreløbigt pålæg processuel skadevirkning eller omkostningsmæssige konsekvenser. Forsætlig overtrædelse af et af voldgiftsretten udstedt foreløbigt pålæg er dog ikke strafbart, da strafansvaret i § 17 k alene omfatter foreløbige retsmidler.

Omvendt kan den part, der har anmodet om et foreløbigt pålæg, blive erstatningsansvarlig for tab, som foretagelsen af det foreløbige pålæg har medført, hvis parten ikke får medhold i sit krav ved sagens endelige afgørelse, jf. § 17 g. Voldgiftsretten skal i øvrigt pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, at stille sikkerhed, medmindre voldgiftsretten finder dette uhensigtsmæssigt eller unødvendigt, jf. § 17 e, stk. 2, eller hvis parterne har aftalt, at der ikke skal stilles sikkerhed.

Til § 17 d

Den foreslåede bestemmelse indeholder fælles regler om ændring, suspension og ophør af foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 d. § 17 d kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Efter § 17 d kan voldgiftsretten på en parts anmodning ved kendelse træffe afgørelse om ændring, suspension eller ophør af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, som den har meddelt. Voldgiftsretten kan også gøre dette

af egen drift i særlige tilfælde, hvis parterne er underrettet herom forud for afgørelsen.

Bestemmelsen giver voldgiftsretten kompetence til på et tidspunkt efter at det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg er meddelt, at foretage ændringer heri, suspendere det eller bringe det til ophør. Voldgiftsretten kan kun gøre dette i forhold til foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg, som den selv har meddelt og ikke i forhold til foreløbige retsmidler iværksat af en domstol eller en anden voldgiftsret.

Adgangen til at ændre, suspendere eller bringe et foreløbigt retsmiddel til ophør gælder, selv om det foreløbige retsmiddel er afsagt ved kendelse. Afgørelsen om ændring, suspension eller ophør af det foreløbige retsmiddel skal træffes ved kendelse.

Ændring, suspension eller ophør er navnlig relevant, når en eller flere af betingelserne for at meddele det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg ikke længere er opfyldt. Bestemmelsen giver voldgiftsretten et bredt skøn.

I almindelighed forudsætter en kendelse om ændring, suspension eller ophør, at en af parterne anmoder voldgiftsretten herom. Voldgiftsretten kan dog i særlige tilfælde selv tage spørgsmålet op. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor voldgiftsretten bliver bekendt med, at retsmidlet eller pålægget er iværksat på et forkert grundlag, eller der foreligger forhold, der har karakter af procesbe- drageri.

Beslutter voldgiftsretten at tage spørgsmålet om ændring, suspension eller ophør op af egen drift, skal den underrette parterne herom forud for beslutningen, så parterne kan blive hørt.

§ 17 d skal ses i sammenhæng med § 17 f om fremlæggelse af oplysninger for voldgiftsretten.

Til § 17 e

Den foreslåede bestemmelse indeholder fælles regler om sikkerhedsstillelse for foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 e. § 17 e kan fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 1.

Ifølge § 17 e kan voldgiftsretten pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, at stille passende sikkerhed.

Formålet med sikkerhedsstillelse er at sikre den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel begæres iværksat for det tilfælde, at det viser sig, at der ikke var grundlag for iværksættelsen. § 17 e skal således ses i sammenhæng

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

med § 17 g, der fastsætter, at den part, som anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som retsmidlet eller pålægget forårsager, såfremt voldgiftsretten senere bestemmer, at der efter forholdene ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Det er ikke i sig selv en betingelse for at få udstedt et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, at der stilles sikkerhed. Det er op til voldgiftsretten at vurdere, hvorvidt der er behov herfor i den enkelte sag ud fra de konkrete omstændigheder. Det må dog antages, at voldgiftsretten i de fleste tilfælde vil pålægge rekvirenten at stille passende sikkerhed.

Parterne kan i øvrigt aftale, at voldgiftsretten kan udstede foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg uden at stille krav om sikkerhedsstillelse, da § 17 e kan fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 1.

Til § 17 f

Den foreslåede bestemmelse indeholder fælles regler om fremlæggelse af oplysninger for voldgiftsretten i forbindelse med sager om foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 f. § 17 f kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Ifølge § 17 f, stk. 1, kan voldgiftsretten kræve, at en part omgående informerer voldgiftsretten om ændringer af betydning for de forhold, som lå til grund for anmodningen om det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg eller iværksættelsen heraf.

Baggrunden for denne bestemmelse er, at voldgiftsrettens beslutning om et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg er midlertidig og derfor ikke en endelig afgørelse af parternes tvist. Ændrer forholdene sig for den foreløbige afgørelse, har voldgiftsretten således adgang til at ændre eller suspendere det, eller bringe det til ophør, jf. § 17 d.

§ 17 f, stk. 2, pålægger den part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, at redegøre for alle forhold over for voldgiftsretten, der kan være relevante for voldgiftsrettens afgørelse af, om pålægget skal meddeles eller ej. Denne forpligtelse gælder indtil det tidspunkt, hvor den part, mod hvem pålægget er rettet, har haft mulighed for at fremsføre sin sag. Efter dette tidspunkt gælder stk. 1, jf. § 17 f, stk. 2.

Såfremt en part ikke efterkommer voldgiftsrettens anmodning om omgående at redegøre for væsentlige ændringer af de forhold, der lå til grund for anmodningen om et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, kan vold-

giftsretten træffe afgørelse om suspension eller ophør af retsmidlet eller pålægget, ligesom den kan tilkende modparten erstatning, jf. § 17 d og § 17 g.

Til § 17 g

Den foreslåede bestemmelse indeholder fælles regler om omkostninger og erstatning i forbindelse med sager om foreløbige retsmidler og foreløbige pålæg. Bestemmelsens stk. 1 og 3 svarer til modellovens art. 17 g, og der er tilsigtet en ordret gengivelse af art. 17 g, hvorimod stk. 2 ikke genfindes i modelloven. § 17 g kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Om parternes erstatningspligt fastsætter § 17 g, stk. 1, at den part, som anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som retsmidlet eller pålægget forårsager, såfremt voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

§ 17 g, stk. 2, bestemmer, at en part, som overtræder et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som overtrædelsen forårsager, medmindre voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Efter § 17 g, stk. 3, kan voldgiftsretten tilkende omkostninger og erstatning efter stk. 1 og 2 på ethvert tidspunkt under voldgiftssagen.

§ 17 g, stk. 1, indfører et objektivt ansvar for den, der anmoder voldgiftsretten om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller pålæg, såfremt der ikke var grundlag for at iværksætte det. Et sådant ansvar gælder også for iværksættelse af foreløbige retsmidler ved domstolene, jf. retsplejelovens § 428, stk. 1 og 2 (forbud og påbud), § 639 (arrest) og § 653 c, stk. 3 (bevissikring i immaterielle sager).

§ 17 g, stk. 2, indfører et objektivt ansvar for den, der overtræder et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel eller pålæg, medmindre der ikke var grundlag for at iværksætte det. Et lignende ansvar gælder ved domstolene for overtrædelse og medvirken til overtrædelse af et af en domstol iværksat forbud eller påbud. Dette kan straffes med bøde eller fængsel i op til fire måneder, ligesom tiltalte i forbindelse hermed kan dømmes til at betale erstatning til den, der har opnået det foreløbige retsmiddel, jf. retsplejelovens § 430 og § 651.

§ 17 g skal ses i sammenhæng med § 17 e, hvorefter voldgiftsretten kan pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, at

stille passende sikkerhed, medmindre voldgiftsretten finder dette uhensigtsmæssigt eller unødvendigt.

Til § 17 h

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 h. Dog er det i stk. 1 tilføjet, at anmodningen behandles efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler, mens stk. 4 indeholder krav til anmodningen om tvangsfuldbyrdelse. § 17 h kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Reglen svarer også i det væsentlige til voldgiftslovens § 38 om anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser.

§ 17 h angår anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler afsagt af en voldgiftsret. Bestemmelsen omfatter såvel foreløbige retsmidler, der er afsagt i Danmark, som foreløbige retsmidler, der er afsagt i udlandet. Derimod omfatter den ikke foreløbige pålæg, da disse kun binder parterne og ikke kan tvangsfuldbyrdes, jf. § 17 c, stk. 5.

§ 17 h, stk. 1, fastsætter, at et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret har bindende virkning og kan, medmindre andet er bestemt af voldgiftsretten, efter anmodning til retten tvangsfuldbyrdes, uanset i hvilket land retsmidlet var iværksat. Anmodningen behandles efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler.

Rækkevidden af den bindende virkning (retskraft) af det foreløbige retsmiddel, dvs. hvad der nærmere ligger i, at det foreløbige retsmiddel »anerkendes«, skal afgøres efter almindelige ulovbestemte principper om retskraft. Det foreløbige retsmiddels bindende virkning gælder umiddelbart i ethvert retsforhold, hvor den er relevant, uden at der kræves andet, end hvad der fremgår af stk. 1.

I de fleste tilfælde vil et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel være et, der findes i dansk ret, f.eks. et forbud, påbud eller en arrest. Det er imidlertid muligt for voldgiftsretten, jf. bemærkningerne til § 17, at iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der ikke findes i dansk ret.

Retten kan ikke foretage en materiel prøvelse af, om betingelserne for iværksættelse af det foreløbige retsmiddel er opfyldt efter retsplejelovens regler herom. Dette skyldes, at det er voldgiftsretten, der har kompetence til at afgøre, om betingelserne for at iværksætte et foreløbigt retsmiddel er opfyldt.

Retten prøvelse er begrænset til en undersøgelse af, om der foreligger en af de nægtelsesgrunde, der er anført i § 17 i, jf. bemærkningerne til § 17 i.

Det samme er i øvrigt tilfældet ved rettens undersøgelse af, om der foreligger en nægtelsesgrund ved anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af den endelige voldgiftskendelse, jf. voldgiftslovens § 39.

Undtagelser til hovedreglen i § 17 h, stk. 1, om anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler iværksat af en voldgiftsret findes i § 17 i.

Efter § 17 h, stk. 2, skal den part, som anmoder om eller har fået anerkendt eller tvangsfuldbyrdet et foreløbigt retsmiddel, omgående underrette retten om ethvert ophør, eller enhver suspension eller ændring af det foreløbige retsmiddel.

Bestemmelsen skyldes, at voldgiftsretten efter § 17 d har kompetence til at ændre og suspendere et foreløbigt retsmiddel samt til at bringe det til ophør.

Ifølge § 17 h, stk. 3, kan retten, hvis den finder det hensigtsmæssigt, pålægge rekvirenten at stille passende sikkerhed, såfremt voldgiftsretten ikke allerede har truffet bestemmelse herom. Det kan retten også, hvis den finder, at sikkerhedsstilling er nødvendigt for at beskytte tredjemands rettigheder, jf. § 17 h, stk. 3.

§ 17 h, stk. 4 fastsætter, at den, der påberåber sig det foreløbige retsmiddel, eller som anmoder om tvangsfuldbyrdelse heraf, skal fremlægge en bekræftet udskrift af afgørelsen om det foreløbige retsmiddel samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Det fremgår af 2. pkt., at disse dokumenter om nødvendigt skal være ledsaget af en bekræftet oversættelse til dansk. Det vil afhænge af de konkrete omstændigheder, om en oversættelse til dansk er nødvendig. Ved anmodning om tvangsfuldbyrdelse er det retten, der afgør om en oversættelse til dansk er nødvendig.

Til § 17 i

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftsrettens foreløbige retsmidler. Bestemmelsen svarer til modellovens art. 17 i. § 17 i kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Generelle forhold

Bestemmelsen angiver udtømmende nægtelsesgrundene. Retten kan derfor kun nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, hvis en eller flere af disse nægtelsesgrunde foreligger.

Derimod kan retten f.eks. ikke foretage en materiel prøvelse af, om betingelserne for iværksættelse af det foreløbige retsmiddel er opfyldt efter de regler, som voldgiftsretten anvendte, eller efter retsplejelovens regler herom. Dette skyldes, at det alene er voldgiftsretten, der har kompetence til at afgøre,

om betingelserne for iværksættelse af det konkrete foreløbige retsmiddel var opfyldt.

Retten prøvelse er begrænset til en undersøgelse af, om der foreligger en af de nægtelsesgrunde, der er hjemlet i § 17 i. Det samme er i øvrigt tilfældet ved retten undersøgelse af, om der foreligger en nægtelsesgrund ved anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af den endelige voldgiftskendelse, jf. voldgiftslovens § 39.

Bestemmelsen indeholder i stk. 1, litra a-c, seks nægtelsesgrunde og i stk. 2 tre nægtelsesgrunde. Endelig bestemmer stk. 3, at anmodning om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, der er afsagt her i landet eller i udlandet, indgives til Sø- og Handelsretten. Afgørelse træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Nægtelsesgrundene i § 17 i, stk. 1, nr. 1, prøves kun af retten efter en parts begæring, hvorimod nægtelsesgrundene i § 17 i, stk. 1, nr. 2, prøves af retten af egen drift. Denne struktur er også anvendt i voldgiftslovens § 39, stk. 1, om nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er identisk med modellovens tilsvarende opregning af nægtelsesgrunde i art. 36, der igen bygger på New York-konventionens art. V.

De seks fakultative nægtelsesgrunde i § 17 i, stk. 1, nr. 1, kan kun anvendes efter anmodning fra en part. Bevisbyrden for, at en sådan nægtelsesgrund foreligger, påhviler den part, der anmoder om, at det foreløbige retsmiddel nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Fakultative nægtelsesgrunde

Ifølge § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra a, kan anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel nægtes, hvis dette er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 1, litra a-d.

Henvisningen i § 17 i, stk. 1, nr. 1, indebærer, at de fire grunde, der kan medføre, at en voldgiftskendelse kan nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse efter § 39, stk. 1, nr. 1, litra a-d, også gælder for voldgiftsrettens foreløbige retsmidler.

Der er for det første tale om den situation, hvor en af parterne i voldgiftsaftalen manglede retlig handleevne efter loven i det land, hvori denne havde bopæl ved aftalens indgåelse, eller at voldgiftsaftalen er ugyldig efter den loy, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af en sådan vedtagelse efter loven i det land, hvor voldgiftskendelsen er afsagt, jf. § 39, stk. 1, nr. 1, litra a.

I disse tilfælde er voldgiftsaftalen ugyldig, og der er derfor ikke noget grundlag for, at voldgiftsretten skulle behandle sagen. Af den grund kan den heller ikke udstede foreløbige retsmidler før eller under voldgiftssagen.

For det andet kan et foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel påberåbes, ikke fik behørig meddelelse om udpegningen af en voldgiftsdommer eller om voldgiftssagens behandling eller af andre grunde var ude af stand til at fremføre sin sag, jf. henvisningen i § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra a, til § 39, stk. 1, nr. 1, litra b.

Litra b omfatter navnlig tilsidesættelse af fundamentale retsplejeprincipper om adgang til at gøre sig bekendt med processtoffet i sagen (partsøffentlighed) og til at svare på de påstande og anbringender, som modparten fremfører (kontradiktion). Er det foreløbige retsmiddel afsagt uden iagttagelse af disse fundamentale retsplejeprincipper, kan det nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

Det afgørende er, om kendelsen om det foreløbige retsmiddel er afsagt, uden at den part, mod hvem voldgiftskendelsen påberåbes, havde behørig adgang til at fremføre sin sag. Selv om der under voldgiftssagens behandling måtte være begået fejl i relation til at underrette en part om en mundtlig forhandling eller om det skriftlige materiale i sagen, kan det foreløbige retsmiddel ikke nægtes anerkendt eller fuldbyrdet, hvis parten efterfølgende har modtaget behørig underretning og fået adgang til at fremføre sin sag, før kendelsen blev afsagt.

For det tredje kan et foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis det foreløbige retsmiddel behandler en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen, jf. henvisningen i § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra a, til § 39, stk. 1, nr. 1, litra c.

Litra c angår tilfælde, hvor det foreløbige retsmiddel vedrører en tvist, der ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, eller afgør spørgsmål, som falder uden for voldgiftsaftalen. I en sådan situation har der ikke været noget grundlag for, at voldgiftsretten overhovedet skulle behandle den pågældende tvist eller det pågældende spørgsmål, og det foreløbige retsmiddel vil derfor kunne nægtes anerkendt eller fuldbyrdet.

For det fjerde kan et foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, såfremt voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftssagens behandling ikke var i overensstemmelse med parternes aftale eller med loven i det land, hvor voldgiften fandt sted, jf. henvisningen i § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra a, til § 39, stk. 1, nr. 1, litra d.

Ud over at henvise til nægtelsesgrundene i § 39, stk. 1, nr. 1, litra a-d, indeholder § 17 i to andre nægtelsesgrunde.

Ifølge § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra b, kan et af voldgiftsretten udstedt foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis der ikke er stillet sikkerhed for det foreløbige retsmiddel i overensstemmelse med voldgiftsrettens afgørelse herom.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 17 e, stk. 1, hvorefter voldgiftsretten kan pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, at stille passende sikkerhed.

Efter § 17 i, stk. 1, nr. 1, litra c, kan et af voldgiftsretten udstedt foreløbigt retsmiddel nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis det foreløbige retsmiddel er bragt til ophørt eller suspenderet af voldgiftsretten eller, hvor dette følger af loven, af en domstol i det land, hvor voldgiften finder sted eller i henhold til loven i den stat, efter hvis lov det foreløbige retsmiddel var meddelt.

Denne nægtelsesgrund svarer med de nødvendige tilpasninger til voldgiftslovens § 39, stk. 1, nr. 1, litra e, der igen svarer til modellovens art. 35, stk. 1, nr. 1, litra e, hvorefter en voldgiftskendelse kan nægtes anerkendelse eller fuldbyrdelse, hvis den endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en domstol i det land, hvor den er afsagt, eller efter hvis ret den er afsagt.

Indispositive nægtelsesgrunde

§ 17 i, stk. 1, nr. 2, oplister de nægtelsesgrunde, der ikke er undergivet parternes fri rådighed (indispositive nægtelsesgrunde), og som retten skal anvende på eget initiativ. En part kan ikke gyldigt give afkald på at påberåbe sig disse nægtelsesgrunde.

§ 17 i, stk. 1, nr. 2, indeholder tre nægtelsesgrunde. Den første nægtelsesgrund i litra a er rettet mod eventuelle manglende muligheder, retten har for at tvangsfuldbyrde det foreløbige retsmiddel henset til indholdet og de tilsigtede retsvirkninger af retsmidlet. De to andre nægtelsesgrunde, jf. litra b, fastsætter, at nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel skal ske, når det er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 2, litra a og b, der gælder for nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Henvisningen i § 17 i, stk. 1, nr. 2, indebærer, at de to grunde, der kan medføre, at en voldgiftskendelse kan nægtes anerkendelse og fuldbyrdelse efter § 39, stk. 1, nr. 2, litra a og b, også gælder for voldgiftsrettens foreløbige retsmidler.

Ifølge § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, skal anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel nægtes, hvis det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med rettens kompetence. Et eksempel herpå kan være et foreløbigt retsmiddel, der går ud på genansættelse af en afskediget medarbejder, mens vold-

giftssagen om afskedigelsen verserer. Anerkendelse og fuldbyrdelse kan dog ikke nægtes, hvis retten bestemmer, at retsmidlet skal omformuleres i det nødvendige omfang for, at det kan tvangsfuldbyrdes i overensstemmelse med dens kompetence uden at ændre retsmidlets indhold.

En lignende bestemmelse gælder ikke ved anerkendelse og fuldbyrdelse af den endelige voldgiftskendelse, jf. voldgiftslovens § 39. Derimod fastsætter Domsforordningens art. 54 om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme et princip svarende til § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a.

Domsforordningens art. 54, stk. 1, bestemmer således, at en retsafgørelse, som indeholder et retsmiddel eller en kendelse, der er ukendt i lovgivningen i den medlemsstat, som anmodningen om tvangsfuldbyrdelse fremsendes til, skal tilpasses i det omfang, det er muligt, til et retsmiddel eller en kendelse, der er kendt i fuldbyrdelsesstatens lovgivning, og som har tilsvarende retsvirkninger, og som varetager lignende formål og hensyn. Tilpasningen må dog ikke have retsvirkninger, der går ud over dem, der er fastlagt i domsstatens lovgivning, jf. art. 54, stk. 2.

Formålet med § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, er at sikre, at retten ikke anerkender og fuldbyrder et foreløbigt retsmiddel, hvis den efter dens processuelle regler ikke kan gøre det. Det kan navnlig være fordi det foreløbige retsmiddel indeholder retsvirkninger, der i teknisk eller processuel henseende ikke kan tvangsfuldbyrdes i anerkendelsesstaten. Reglen giver dog ikke en domstol hjemmel til at nægte at anerkende og fuldbyrde et foreløbigt retsmiddel, alene fordi det pågældende retsmiddel efter sin art ikke kendes i dansk ret.

Reglen gælder således ikke, hvis retten har mulighed for at omformulere det foreløbige retsmiddel i det nødvendige omfang for at det i teknisk eller processuel henseende kan tvangsfuldbyrdes efter anerkendelsesstatens processuelle regler. En sådan omformulering må dog ikke ændre indholdet af det foreløbige retsmiddel. Kunne retten gøre dette, ville den blande sig i voldgiftsrettens kompetence og dermed dens afgørelse om det foreløbige retsmiddel.

Det må antages, at en dansk domstol skal nægte at anerkende og fuldbyrde en i udlandet iværksat anti-suit injunction, hvis det begrænser rekvisitus' retigheder efter Domsforordningen, fordi det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med rettens kompetence, jf. bemærkningerne til § 17.

§ 17 i, stk. 1, nr. 2, litra b, bestemmer, at retten skal nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, hvis en af grundene i § 39, stk. 1, nr. 2, litra a eller b, er til stede.

Heri ligger for det første, at retten skal nægte at anerkende og fuldbyrde det foreløbige retsmiddel, hvis tvisten efter anerkendelsesstatens ret efter sin

art ikke kan afgøres ved voldgift, dvs. hvis tvisten ikke er arbitrabel, jf. § 39, stk. 1, nr. 2, litra a.

For det andet skal retten nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel, hvis anerkendelse eller fuldbyrdelsen vil være åbenbart uforenelig med anerkendelsesstatens retsorden (ordre public), jf. § 39, stk. 1, nr. 2, litra b.

Grundlæggende principper

§ 17 i, stk. 2, fastsætter, at enhver afgørelse, som retten træffer i henhold til stk. 1, kun har retsvirkning i forhold til anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Retten må ikke ved afgørelse af en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet.

Bestemmelsen knæsætter to grundlæggende principper for anerkendelse og fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler.

For det første har den afgørelse, som retten træffer i forhold anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel kun retsvirkning i forhold til netop anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Afgørelsen af dette spørgsmål må således ikke have retsvirkninger for anerkendelse og fuldbyrdelse af den voldgiftskendelse, der senere afgør tvisten mellem parterne.

For det andet må retten, der skal tage stilling til anerkendelse og fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, ved afgørelsen heraf ikke efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet. Heri ligger, at den anerkendende ret ikke må undersøge, om det af voldgiftsrettens udstedte foreløbige retsmiddel var udstedt med rette.

Dette forbud mod »materiel revision« af den afgørelse, der begæres anerkendt og fuldbyrdet, er grundlæggende for anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser samt domme og foreløbige retsmidler udstedt af domstolene.

For voldgiftskendelser følger princippet indirekte af New York-konventionens art. V, mens det for domme og foreløbige retsmidler udstedt af en domstol er fastsat i Domsforordningens art. 52, hvorefter en udenlandsk retsavgørelse i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse i intet tilfælde må efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Appelbegrænsning

§ 17 i, stk. 3, fastslår, at anmodning om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, der er afsagt her i landet eller i udlandet, indgives til Sø- og Handelsretten, der således har enekompetence. Retten

træffer afgørelse ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Endvidere er det bestemt, at Højesteret af egen drift påser, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

Til § 17 j

Den foreslåede bestemmelse regulerer domstolenes foreløbige retsmidler og svarer til modellovens art. 17 j. § 17 j kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 9, hvorefter domstolene efter anmodning fra en part kan iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift. § 9 knæsetter således det princip, at en aftale om voldgift ikke fratager parterne muligheden for at anmode domstolene om iværksættelse af foreløbige retsmidler. Heri ligger også, at en sådan anmodning ikke skal betragtes som et afkald på voldgiftsaftalen.

Ifølge § 17 j, har domstolene samme kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag, som de har i forbindelse med en retssag, uanset om voldgiften finder sted i domstolslandet eller i udlandet. Domstolene skal udøve denne kompetence i overensstemmelse med dens nationale regler og tage de særlige forhold i international voldgift i betragtning. Reglen gælder, uanset, om voldgiften efter voldgiftslovens § 20 finder sted i Danmark eller i udlandet.

Bestemmelsen regulerer foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag og klargør, at det forhold, at der verserer en voldgiftssag, ikke indskrænker domstolenes kompetence til at udstede foreløbige retsmidler, selv om voldgiftsretten også har kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler. Parterne kan således uanset den igangværende voldgiftssag anmode en domstol om at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med voldgiftssagen.

Dette gælder, hvad enten voldgiften finder sted i domstolslandet eller i udlandet. § 17 j begrænser således ikke de danske domstoles kompetence til kun at kunne udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag til tilfælde, hvor voldgiftens sæde er dansk.

De danske domstole kan i medfør af § 17 j således f.eks. udstede et foreløbigt retsmiddel i forbindelse med en voldgiftssag, der finder sted i Tyskland. Det er ikke sjældent forekommende i internationale voldgiftssager, at der kan

være behov for iværksættelse af foreløbige retsmidler i andre lande end det, hvor voldgiften finder sted, f.eks. for at arrestere et skib eller sikre bevis.

Et tilsvarende princip gælder for retssager i EU, jf. Domsforordningens art. 35. Ifølge denne regel kan der over for en medlemsstats retter anmodes om anvendelse af sådanne foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, som er fastsat i den pågældende medlemsstats lovgivning, selv om en ret i en anden stat er kompetent til at påkende sagens realitet.

Der er et vist overlap mellem § 9 og § 17 j. Imidlertid er det hensigtsmæssigt at medtage begge bestemmelser i loven for at sikre størst mulig overensstemmelse med modelloven. Hertil kommer, at § 17 j går videre end § 9. Den sidstnævnte regel fastsætter blot, at indgåelse af en voldgiftsaftale ikke afskærer parternes mulighed for at anmode domstolene om foreløbige retsmidler, mens § 17 j regulerer den situation, at der verserer en voldgiftssag. I denne situation giver § 17 j udtrykkeligt domstolene kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med voldgiften. Og dette gælder, hvad enten voldgiften finder sted i Danmark eller i udlandet. Endelig har § 17 j selvstændig betydning, hvor parterne ved aftale har frataget voldgiftsretten kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler, jf. § 17, stk. 1. I så fald følger det af § 17 j, at parterne uanset en verserende voldgiftssag kan anmode domstolene om at iværksætte foreløbige retsmidler.

§ 17 j giver parterne i en voldgiftssag mulighed for at vælge mellem at gå til voldgiftsretten eller domstolene for at få iværksat et foreløbigt retsmiddel. De to muligheder er sideordnede, når parterne ikke har aftalt, at voldgiftsretten ikke skal have kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler. Valget vil ofte bero på praktiske overvejelser og hensynet til hurtig tvangsfuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Det kan f.eks. også spille ind, at parterne ønsker fortrolighed omkring sagen og gerne vil have indflydelse på sammensætningen af det organ, som ikke alene skal træffe afgørelse om iværksættelse af foreløbige retsmidler, men også endeligt skal afgøre parternes materielle tvist.

Det følger af § 17 j, at domstolene skal udøve kompetencen til at iværksætte foreløbige retsmidler i overensstemmelse med dens nationale regler og tage de særlige forhold i international voldgift i betragtning. Heri ligger, at domstolene skal tage hensyn til de særlige forhold i international voldgift, herunder princippet om voldgiftens effektivitet, hensynet til international retshjælp og retspraksis fra andre modellovslande.

På den anden side er det klart, at domstolene i rene nationale sager om iværksættelse af foreløbige retsmidler ikke nødvendigvis behøver at tage alle disse hensyn i betragtning, f.eks. når begge parter er danske og det af domstolen udstedte foreløbige retsmiddel kun skal fuldbyrdes i Danmark.

Modelloven indeholder ikke en regel, der regulerer den situation, hvor der indgives en begæring både til en voldgiftsret og en domstol om iværksættelse af foreløbige retsmidler. I dansk ret må sådanne tilfælde afgøres ud fra almindelige retsgrundsætninger om *litis pendens* og retskraft.

Til § 17 k

§ 17 k fastslår, at den, der forsætligt overtræder et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret og som er foreneligt med rettens kompetence, jf. § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, kan idømmes straf af bøde eller fængsel indtil fire måneder. § 17 k kan ikke fraviges ved aftale, jf. § 2, stk. 3.

Det er en betingelse for at ifalde strafansvar, at det foreløbige retsmiddel er foreneligt med rettens kompetence efter § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a. Heri ligger et krav om, at det foreløbige retsmiddel teknisk set skal kunne fuldbyrdes af retten, evt. efter at det er blevet omformuleret. Der henvises til bemærkningerne til § 17 i, stk. 1, nr. 2.

En sag om forsætlig overtrædelse af et foreløbigt retsmiddel anlægges af den part, der har opnået det foreløbige retsmiddel, som en privat straffesag for domstolene.

§ 17 k omfatter alene foreløbige retsmidler udstedt af en voldgiftsret og således ikke foreløbige pålæg iværksat af voldgiftsretten.

Reglen gælder efter § 17 k, stk. 2, også over for den, der forsætligt yder den, som et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret retter sig imod, bistand til at overtræde det foreløbige retsmiddel.

Endelig bestemmer § 17 k, stk. 3, at spørgsmålet om idømmelse af straf kan udsættes, indtil voldgiftssagen om den rettighed, der påstås krænkede, er afgjort.

§ 17 k indfører således strafansvar for forsætlig overtrædelse eller forsætlig medvirken til overtrædelse af et af en voldgiftsret iværksat foreløbigt retsmiddel.

Identiske bestemmelser gælder i dansk ret for overtrædelse og medvirken til overtrædelse af et af en domstol iværksat forbud eller påbud, jf. retsplejelovens § 430.

§ 17 k omhandler ikke et eventuelt erstatningsansvar som følge af en overtrædelse af et af en voldgiftsret iværksat foreløbigt retsmiddel. Sådanne krav må anses for omfattet af aftalen om voldgift, når parterne ikke har fravalgt reglerne om foreløbige retsmidler mv., og de er derfor omfattet af voldgiftsrettens kompetence.

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Efter § 17 g, stk. 2, skal den part, som overtræder et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som overtrædelsen forårsager, medmindre voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Til § 19, stk. 3

Voldgiftsloven indeholder i modsætning til retsplejeloven, jf. dennes §§ 249-252, hverken regler om objektiv kumulation, subjektiv kumulation, adcitation eller om hoved- og biintervention, da voldgift beror på parternes voldgiftsaftale. Kumulation, adcitation samt hoved- og biintervention i voldgift kræver således en voldgiftsaftale mellem de pågældende, hvor aftalens omfang og retsvirkninger afgøres ved fortolkning.

Domstolene kan ikke mod en parts vilje beslutte at sammenlægge flere krav eller flere voldgiftssager, jf. U 2005.2560 SH, hvor et forsikringsselskab ønskede at kumulere voldgiftssager mod flere reassurandører under én voldgiftssag og anmodede domstolene om at træffe afgørelse herom, hvilket blev afslået.

Lovudkastets § 19, stk. 3, regulerer sammenlægning af en voldgiftssag med en anden voldgiftssag. Ifølge bestemmelsen kan parterne aftale, at voldgiftssagen skal behandles sammen med en anden voldgiftssag. § 19, stk. 3 er en kodifikation af gældende praksis og skal tydeliggøre retsstillingen.

Bestemmelsen kræver ikke, at parterne er de samme i begge eller alle voldgiftssagerne, men det vil de typisk være. Det er ikke et krav for sammenlægningen, at voldgiftsretten finder, at en sådan sammenlægning er hensigtsmæssig. Har parterne således aftalt, at to sager skal behandles sammen, må voldgiftsretten respektere dette.

Reglen forudsætter, at parterne bliver enige om sammenlægningen og voldgiftsrettens sammensætning. De kan således f.eks. aftale, at voldgiftsdommerne skal være de samme i begge sager, eller at der skal udpeges en helt ny voldgiftsret efter de regler, som parterne har aftalt skal gælde. Parterne skal naturligvis respektere lighedsgrundsætningen.

Voldgiftslovens § 19, stk. 3, kan fraviges ved aftale, jf. lovens § 2, stk. 1. En sådan fravigelse kan f.eks. forekomme, hvor parterne har aftalt institutionel voldgift, når det pågældende instituts procesregler indeholder hjemmel til subjektiv kumulation og adcitation, der forpligter parterne til at acceptere sammenlægning af krav mv. i overensstemmelse med det pågældende regelsæt. Sådanne regler findes f.eks. i Voldgiftsinstituttets Regler for behandling

af voldgiftssager, § 9, stk. 1-3, AB 92, § 47, stk. 8, for voldgift under Voldgiftsnævnet for Byggeri og Anlæg samt ved The International Chamber of Commerce's Court of Arbitration, jf. ICC Arbitration Rules 2012, art. 7-10.

Til § 26

Det følger forudsætningsvist af sidste led af voldgiftslovens § 26, stk. 2, at også parterne har mulighed for at føre sagkyndige eksperter om de spørgsmål, som den af voldgiftsretten udpegede sagkyndige har behandlet. Forudsætningen kommer imidlertid ikke klart frem i bestemmelsen, hvorfor lovudkastets § 26 skal afskaffe denne uklarhed, som i praksis har vist sig at volde vanskeligheder med den konsekvens, at en part har været afskåret fra at føre sagkyndige eksperter for voldgiftsretten.

Lovudkastets § 26, stk. 2, fastslår udtrykkeligt, at en part eller parterne i forening kan antage en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre.

I konsekvens heraf foretages der enkelte sproglige rettelser mv. i voldgiftslovens § 26, stk. 1, og stk. 2 bliver til stk. 3.

Til § 37, stk. 1 og stk. 4

Ifølge lovudkastets § 37, stk. 1 og stk. 4, foreslås det, at retssag om en voldgiftskendelses ugyldighed skal anlægges for Sø- og Handelsretten som første og eneste instans. Sø- og Handelsrettens afgørelse kan ikke ankes til landsretten, men kun til Højesteret efter de herom gældende regler i retsplejelovens kap. 36, navnlig § 368, stk. 4-6.

Heri ligger navnlig, at anke kun kan ske, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, kan dommen ikke indbringes for landsretten, hvorfor Sø- og Handelsrettens afgørelse i så fald er endelig.

Endvidere foreslås det, at parterne kan aftale en kortere frist end tremåneders fristen i voldgiftslovens § 37, stk. 4, dog ikke under 14 dage, for anlæg af retssag om voldgiftskendelses ugyldighed. Minimumsfristen på 14 dage skal sikre, at parterne har reel mulighed for at gennemgå en måske om-

Kapitel 9. Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

fattende voldgiftskendelse med henblik på at vurdere, om der er grundlag for at anlægge et ugyldighedssøgsmål.

Til § 39, stk. 3

Efter den gældende ordning i dansk ret indgives en anmodning om anerkendelse og fuldbyrdelse af en dansk eller udenlandsk voldgiftskendelse til fogedretten, jf. retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Lovudkastet indebærer ikke ændringer heri. Det vil således fortsat være fogedretterne, der skal stå for tvangsfuldbyrdelse af en voldgiftskendelse.

Ifølge lovudkastets § 39, stk. 3, skal en sag, hvor der rejses indsigelse mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, henvises til Sø- og Handelsretten. Sø- og Handelsrettens kendelse kan ikke kæres til landsretten, men kun til Højesteret. Kærefristen er to uger.

Forslaget medfører for det første, at indsigelser mod tvangsfuldbyrdelsen skal behandles af Sø- og Handelsretten i stedet for af fogedretten. Fremsættes der ikke indsigelser mod anerkendelsen og fuldbyrdelsen, fortsætter sagen i fogedretten.

For det andet medfører forslaget, at Sø- og Handelsrettens kendelse om indsigelserne mod anerkendelse og fuldbyrdelse kun kan kæres til Højesteret, ikke til landsretten.

For det tredje medfører forslaget, at der kun kan kæres til Højesteret, hvis sagen drejer sig om spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at dette er tilfældet. Afviser Højesteret kæren, kan der ikke kæres til landsretten, hvorfor Sø- og Handelsrettens kendelse i så fald er endelig.

Voldgiftslovens § 39, stk. 3, bliver herefter til stk. 4.

Sammenligning

Tabellen sammenligner voldgiftsloven og de foreslåede ændringer. ~~Udstregning~~ viser, at ordene foreslås slettet, mens grøn tekst viser, at ordene foreslås tilføjet.

Voldgiftsloven	Foreslået ændring
<p>§ 1. Loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der finder sted her i landet.</p>	<p>§ 1. Loven gælder for voldgift, herunder international voldgift, der finder sted her i landet.</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Reglerne i § 4, kapitel 2, § 16, stk. 4, 2. pkt., og § 27, stk. 1, finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.</p>	<p><i>Stk. 2.</i> Reglerne i § 4, kapitel 2, § 16, stk. 4, 2. pkt., og § 27, stk. 1, finder også anvendelse på voldgift, der finder sted i udlandet, og når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.</p>
<p><i>Stk. 3.</i> Har mindst én af parterne hjemting her i landet, finder kapitel 3 også anvendelse, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.</p>	<p><i>Stk. 3.</i> Har mindst én af parterne hjemting her i landet, finder kapitel 3 også anvendelse, når det endnu ikke er fastlagt, hvor voldgiften skal finde sted.</p>
<p>Ingen eksisterende regel.</p>	<p><i>Stk. 4.</i> § 17 h, § 17 i og 17 j finder også anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af kendelser om foreløbige retsmidler, der er afsagt i udlandet.</p>
<p><i>Stk. 4.</i> Kapitel 9 finder også anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet.</p>	<p><i>Stk. 5.</i> Kapitel 9 finder også anvendelse på anerkendelse og fuldbyrdelse af voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet.</p>
<p><i>Stk. 5.</i> Loven finder ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved en faglig voldgiftsret i henhold til § 21, jf. § 33, stk. 1, i lov om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter. Loven finder endvidere ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder.</p>	<p><i>Stk. 6.</i> Loven finder ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved en faglig voldgiftsret i henhold til § 21, jf. § 33, stk. 1, i lov om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter. Loven finder endvidere ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder.</p>

Bilag 1

§ 2. Kapitel 3-7 finder kun anvendelse, hvis andet ikke er aftalt.

Stk. 2. Reglerne i § 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27 og § 34, stk. 3, om anmodninger til domstolene, samt reglerne i § 12, § 16, stk. 4, 2. pkt., § 18, § 31, stk. 1 og 3, og § 33, stk. 5, jf. § 31, stk. 1 og 3, kan dog ikke fraviges ved aftale.

Ingen eksisterende regel.

§ 5, stk. 1. Anmodninger efter § 11, stk. 3, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, indgives til ~~den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt. Er der ikke efter dansk lovgivning værneting her i landet, indgives anmodningen på det sted, hvor den, der indgiver anmodningen (rekvirenten), har hjemting, eller, såfremt rekvirenten ikke har hjemting her i landet, i København.~~

§ 5, stk. 4. ~~Retten træffer afgørelse ved kendelse, der kan kæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 37. Afgørelser efter § 11, stk. 3, kan dog ikke kæres.~~

§ 2. Kapitel 3-7 finder kun anvendelse, hvis andet ikke er aftalt.

Stk. 2. Reglerne i § 11, stk. 3, § 11 a, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27 og § 34, stk. 3, om anmodninger til domstolene, samt reglerne i § 12, § 16, stk. 4, 2. pkt., § 18, § 31, stk. 1 og 3, og § 33, stk. 5, jf. § 31, stk. 1 og 3, kan dog ikke fraviges ved aftale.

Stk. 3. Har voldgiftsretten kompetence til at iværksætte foreløbige retsmidler, jf. § 17, stk. 1, og foreløbige pålæg, jf. § 17 b, stk. 1, kan reglerne i § 17 h, § 17 i og § 17 j om anmodninger til domstolene, samt reglerne i § 17, stk. 2, § 17 a, § 17 b, stk. 3, § 17 c, § 17 d, § 17 f, § 17 g og § 17 k, dog ikke fraviges ved aftale.

§ 5, stk. 1. Anmodninger efter § 11, stk. 3, § 11 a, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 3, 2. pkt., § 27, stk. 2, og § 34, stk. 3, indgives til **Sø- og Handelsretten**, uanset om der i øvrigt er værneting her i landet.

§ 5, stk. 4. Afgørelser efter § 11, stk. 3, § 11 a, § 13, stk. 3, 1. pkt., § 14, stk. 1, 2. pkt., § 27, stk. 2 og § 34, stk. 3 træffes ved kendelse. Kendelsen kan ikke kæres. Afgørelse efter § 16, stk. 3, 2. pkt. træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

Ingen eksisterende regel.

§ 11 a. Er der flere indklagede i voldgiftssagen, og kan de ikke enes om udpegning af en voldgiftsdommer, kan hver af dem inden 30 dage efter at have modtaget anmodning fra klageren om at udpege en voldgiftsdommer, anmode domstolene om at udpege voldgiftsdommerne på vegne af klageren og de indklagede. Klagerens udpegning af en voldgiftsdommer bortfalder i så fald.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende, hvis der er flere klagere i voldgiftssagen, og de ikke kan enes om at udpege en voldgiftsdommer. Indklagedes udpegning af en voldgiftsdommer bortfalder i så fald.

Stk. 3. Undlader de indklagede eller klagerne i tilfælde af uenighed om udpegning af en voldgiftsdommer at fremsætte anmodning i henhold til stk. 1, henholdsvis stk. 2, kan modparten anmode domstolene om at udpege den manglende voldgiftsdommer. I så fald bortfalder modpartens udpegning af en voldgiftsdommer ikke.

Stk. 4. Ved domstolenes udpegning af en voldgiftsdommer efter stk. 1-3 gælder § 11, stk. 3, 2. pkt. tilsvarende.

Kapitel 4 a

Voldgiftsrettens foreløbige Retsmidler og pålæg

~~§ 17. Voldgiftsretten kan efter anmodning fra en part pålægge en anden part at foretage sådanne foreløbige skridt, som voldgiftsretten efter tvistens art finder nødvendige. Voldgiftsretten kan i forbindelse hermed pålægge en part at stille passende sikkerhed.~~

I øvrigt ingen eksisterende regler.

§ 17. Medmindre parterne har aftalt andet, kan voldgiftsretten på en parts begæring iværksætte foreløbige retsmidler.

Stk. 2. Et foreløbigt retsmiddel er en midlertidig afgørelse afsagt ved kendelse forud for den voldgiftskendelse, der endeligt afgør tvisten. Ved et foreløbigt retsmiddel pålægges voldgiftsretten en part at:

- a) fastholde eller genoprette en tilstand indtil voldgiftssagen er afgjort,
- b) foretage en handling for at forhindre aktuel eller overhængende skade på eller foregribelse af voldgiftssagens forløb, eller at undlade at foretage en handling, som er egnet til at medføre sådanne virkninger,

- c) sikre aktiver, som kan tjene som genstand for tvangsfuldbyrdelse af voldgiftskendelsen, eller
- d) bevare beviser, som kan være relevante og væsentlige for afgørelse af voldgiftssagen.

§ 17 a. En part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel efter § 17, stk. 2, litra a, b, c og d, skal godtgøre at:

- a) den skade, der påføres rekvirenten, hvis anmodningen afvises, ikke på passende måde kan kompenseres ved en kendelse, der tilkender rekvirenten erstatning, og at denne skade væsentligt overstiger den skade, som påføres den part, som det foreløbige retsmiddel er rettet imod, hvis det iværksættes, og
- b) der er rimelig mulighed for at rekvirentens krav er berettiget. Voldgiftsrettens afgørelse af dette spørgsmål er ikke bindende for voldgiftsretten ved senere afgørelser.

Stk. 2. Når en part anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel efter § 17, stk. 2, litra d, finder betingelserne i § 17 a, stk. 1, litra a og b kun anvendelse i det omfang voldgiftsretten finder det hensigtsmæssigt.

§ 17 b. Medmindre parterne har aftalt andet, kan en part, uden at den anden part får meddelelse herom, anmode voldgiftsretten om at iværksætte et foreløbigt retsmiddel sammen med et foreløbigt pålæg for at formålet med det foreløbige retsmiddel ikke forspildes.

Stk. 2. Voldgiftsretten kan iværksætte det foreløbige pålæg, såfremt den finder, at en meddelelse om anmodningen om det foreløbige retsmiddel forud for dets foretagelse til den part, som det er rettet imod, vil indebære, at formålet med retsmidlet forspildes.

Stk. 3. Betingelserne i § 17 a gælder for ethvert foreløbigt pålæg, såfremt den skade,

der skal bedømmes efter § 17 a, stk. 1, litra a, er den skade, der kan forventes at indtræde afhængigt af, om pålægget meddeles eller ej.

§ 17 c. Umiddelbart efter at voldgiftsretten har truffet afgørelse om en anmodning om at iværksætte et foreløbigt pålæg, skal den underrette parterne om anmodningen om det foreløbige retsmiddel, anmodningen om det foreløbige pålæg, det foreløbige pålæg, hvis det er givet, og al anden kommunikation, herunder en angivelse af indholdet af mundtlig kommunikation, mellem en part og voldgiftsretten i forbindelse hermed.

Stk. 2. Samtidig hermed skal voldgiftsretten give enhver part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, mulighed for at fremføre sin sag snarest muligt.

Stk. 3. Voldgiftsretten skal omgående træffe afgørelse om indsigelser mod det foreløbige pålæg.

Stk. 4. Et foreløbigt pålæg ophører 20 dage efter den dag, hvor det blev udstedt af voldgiftsretten. Voldgiftsretten kan dog iværksætte et foreløbigt retsmiddel, der stadfæster eller ændrer det foreløbige pålæg efter at den part, mod hvem det foreløbige pålæg er rettet, er blevet informeret herom og har haft lejlighed til at fremføre sin sag.

Stk. 5. Et foreløbigt pålæg er bindende for parterne, men kan ikke tvangsfuldbyrdes af domstolene. Et foreløbigt pålæg er ikke en voldgiftskendelse.

§ 17 d. Hvis en part anmoder om det, kan voldgiftsretten ved kendelse træffe afgørelse om ændring, suspension eller ophør af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, som den har meddelt. Voldgiftsretten kan også gøre dette af egen drift i særlige tilfælde, hvis parterne er underrettet herom forud for afgørelsen.

§ 17 e. Voldgiftsretten kan pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel, at stille passende sikkerhed.

Stk. 2. Voldgiftsretten skal pålægge en part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg at stille sikkerhed, medmindre voldgiftsretten finder dette uhenigtsmæssigt eller unødvendigt.

§ 17 f. Voldgiftsretten kan kræve, at en part omgående informerer voldgiftsretten om ændringer af betydning for de forhold, som lå til grund for anmodningen om det foreløbige retsmiddel eller det foreløbige pålæg eller iværksættelsen heraf.

Stk. 2. Den part, der anmoder om iværksættelse af et foreløbigt pålæg, skal over for voldgiftsretten redegøre for alle forhold, der kan være relevante for voldgiftsrettens afgørelse af, om pålægget skal meddeles eller ej. Denne forpligtelse gælder indtil det tidspunkt, hvor den part, mod hvem pålægget er rettet, har haft mulighed for at fremføre sin sag. Efter dette tidspunkt gælder stk. 1.

§ 17 g. Den part, som anmoder om iværksættelse af et foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som retsmidlet eller pålægget forårsager, såfremt voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Stk. 2. Den part, som overtræder et af voldgiftsretten iværksat foreløbigt retsmiddel eller et foreløbigt pålæg, skal erstatte den anden part de omkostninger og det tab, som overtrædelsen forårsager, medmindre voldgiftsretten senere bestemmer, at der i det foreliggende tilfælde ikke var grundlag for at iværksætte retsmidlet eller pålægget.

Stk. 3. Voldgiftsretten kan tilkende omkostninger og erstatning efter stk. 1 og 2 på ethvert tidspunkt under voldgiftssagen.

§ 17 h. Et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret har bindende virkning og kan, medmindre andet er bestemt af voldgiftsretten, efter anmodning til retten tvangsfuldbyrdes uanset i hvilket land retsmidlet var iværksat, jf. dog § 17 i. Anmodningen behandles efter retsplejelovens regler om fuldbyrdelse af foreløbige retsmidler.

Stk. 2. Den part, som anmoder om eller har fået anerkendt eller tvangsfuldbyrdet et foreløbigt retsmiddel, skal omgående underrette retten om ethvert ophør, eller enhver suspension eller ændring af det foreløbige retsmiddel.

Stk. 3. Retten kan, hvis den finder det hensigtsmæssigt, pålægge rekvirenten at stille passende sikkerhed, såfremt voldgiftsretten ikke allerede har truffet bestemmelse herom. Det samme gælder, hvor retten finder, at sikkerhedsstillelse er nødvendigt for at beskytte tredjemands rettigheder.

Stk. 4. Den, der påberåber sig det foreløbige retsmiddel, eller som anmoder om tvangsfuldbyrdelse heraf, skal fremlægge en bekræftet udskrift af afgørelsen om det foreløbige retsmiddel samt af voldgiftsaftalen, såfremt denne er skriftlig. Dokumenterne skal om nødvendigt være ledsaget af en bekræftet oversættelse til dansk.

§ 17 i. Anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel kan kun nægtes:

- 1) såfremt den part, mod hvem det foreløbige retsmiddel påberåbes, anmoder om det og godtgør:
 - a) at nægtelse er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 1, litra a-d,
 - b) at der ikke er stillet sikkerhed for det foreløbige retsmiddel i overensstemmelse med voldgiftsrettens afgørelse herom, eller
 - c) at det foreløbige retsmiddel er bragt til ophørt eller suspenderet af voldgiftsretten eller, hvor dette følger af loven, af en domstol i det land, hvor voldgiften finder sted eller i henhold til loven

i den stat, efter hvis lov det foreløbige retsmiddel var meddelt, eller

2) hvis retten finder:

a) at det foreløbige retsmiddel er uforeneligt med rettens kompetence, medmindre retten bestemmer, at retsmidlet skal omformuleres i det nødvendige omfang for at det kan tvangsfuldbyrdes i overensstemmelse med dens kompetence uden at ændre retsmidlets indhold, eller

b) at nægtelse er berettiget i henhold til § 39, stk. 1, nr. 2, litra a eller b.

Stk. 2. Enhver afgørelse, som retten træffer i henhold til stk. 1, har kun retsvirkning i forhold til anerkendelse og fuldbyrdelse af det foreløbige retsmiddel. Retten må ikke ved afgørelsen heraf efterprøve det foreløbige retsmiddel med hensyn til sagens realitet.

Stk. 3. Anmodning om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af et foreløbigt retsmiddel, der er afsagt her i landet eller i udlandet, indgives til Sø- og Handelsretten. Afgørelse træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

§ 17 j. Domstolene har samme kompetence til at udstede foreløbige retsmidler i forbindelse med en voldgiftssag, som de har i forbindelse med en retssag, uanset om voldgiften finder sted her i landet eller i udlandet. Domstolene skal udøve denne kompetence i overensstemmelse med retsplejelovens regler og tage de særlige forhold i international voldgift i betragtning.

§ 17 k. Den, der forsætligt overtræder et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret og som er foreneligt med rettens kompetence, jf. § 17 i, stk. 1, nr. 2, litra a, kan idømmes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Sag efter 1. pkt. anlægges af den part, der har opnået det foreløbige retsmiddel.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse over for den, der forsætligt yder den, som et foreløbigt retsmiddel iværksat af en voldgiftsret retter sig imod, bistand til at overtræde det foreløbige retsmiddel.

Stk. 3. Spørgsmålet om idømmelse af straf kan udsættes, indtil voldgiftssagen om den rettighed, der påstås krænkede, er afgjort.

Ingen eksisterende regel.

§ 26. Voldgiftsretten kan udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser.

Ingen eksisterende regel.

Stk. 2. Hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, skal den sagkyndige efter afgivelsen af sin skriftlige eller mundtlige erklæring deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige og til at føre sagkyndige vidner om de pågældende spørgsmål.

§ 19, stk. 3. Parterne kan aftale, at voldgiftssagen skal behandles sammen med en anden voldgiftssag.

§ 26. Voldgiftsretten kan udpege en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre. Voldgiftsretten kan pålægge en part at meddele den af voldgiftsretten udpegede sagkyndige alle relevante oplysninger og at give den af voldgiftsretten udpegede sagkyndige adgang til at besigtige dokumenter og andre beviser.

Stk. 2. En part eller parterne i forening kan antage en eller flere sagkyndige til at afgive erklæring til voldgiftsretten om bestemte spørgsmål, som voldgiftsretten skal afgøre.

Stk. 3. Hvis en part anmoder om det, eller hvis voldgiftsretten finder det nødvendigt, skal den sagkyndige, jf. stk. 1 og 2, efter afgivelsen af sin skriftlige eller mundtlige erklæring deltage i en mundtlig forhandling, hvor parterne har lejlighed til at stille spørgsmål til den sagkyndige.

§ 37, stk. 1. En voldgiftskendelse kan kun tilsidesættes af domstolene som ugyldig efter reglerne i stk. 2-4. ~~Er der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt værning for en sag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, i København.~~

§ 37, stk. 4. Retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse skal anlægges inden tre måneder efter, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, har modtaget voldgiftskendelsen.

§ 39, stk. 3. Er der indgivet anmodning om tilsidesættelse eller suspension af en voldgiftskendelse, jf. stk. 1, nr. 1, litra e, kan ~~den domstol, der behandler anmodningen om anerkendelse eller fuldbyrdelse,~~ udsætte sagen og efter anmodning fra den, der anmoder om anerkendelse eller fuldbyrdelse, pålægge den anden part at stille passende sikkerhed.

§ 37, stk. 1. En voldgiftskendelse kan kun tilsidesættes af domstolene som ugyldig efter reglerne i stk. 2-4.

§ 37, stk. 4. Retssag om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse skal anlægges inden 3 måneder efter, at den part, der anmoder om tilsidesættelse, har modtaget voldgiftskendelsen. Parterne kan aftale en kortere frist end 3 måneder, dog mindst 14 dage. Retssagen anlægges ved Sø- og Handelsretten, uanset om der i øvrigt er værning her i landet. Afgørelse træffes ved dom, der ikke kan ankes til landsretten, men kun kan ankes til Højesteret efter reglerne i retsplejelovens kap. 36. Afviser Højesteret anken, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

§ 39, stk. 3. Fremsættes der indsigelser mod anerkendelse eller fuldbyrdelse af en voldgiftskendelse, der er afsagt her i landet eller i udlandet, skal fogedretten henvise sagen til Sø- og Handelsretten. Sø- og Handelsrettens afgørelse i sagen træffes ved kendelse, der ikke kan kæres til landsretten, men kun til Højesteret, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Højesteret påser af egen drift, at betingelsen for kære til Højesteret er opfyldt. Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger. Afviser Højesteret kæren, kan sagen ikke indbringes for landsretten.

Stk. 4. Er der indgivet anmodning om tilsidesættelse eller suspension af en voldgiftskendelse, jf. stk. 1, nr. 1, litra e, kan Sø- og Handelsretten udsætte sagen om nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse af voldgiftskendelsen og efter anmodning fra den, der anmoder om anerkendelse eller fuldbyrdelse, pålægge den anden part at stille passende sikkerhed.

Modellovens regler om foreløbige retsmidler

CHAPTER IV A INTERIM MEASURES AND PRELIMINARY ORDERS

(As adopted by the Commission at its thirty-ninth session, in 2006)

Section 1 Interim measures

Article 17

Power of arbitral tribunal to order interim measures

(1) Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal may, at the request of a party, grant interim measures.

(2) An interim measure is any temporary measure, whether in the form of an award or in another form, by which, at any time prior to the issuance of the award by which the dispute is finally decided, the arbitral tribunal orders a party to:

(a) Maintain or restore the status quo pending determination of the dispute;

(b) Take action that would prevent, or refrain from taking action that is likely to cause, current or imminent harm or prejudice to the arbitral process itself;

(c) Provide a means of preserving assets out of which a subsequent award may be satisfied; or

(d) Preserve evidence that may be relevant and material to the resolution of the dispute.

Article 17 A
Conditions for granting interim measures

(1) The party requesting an interim measure under article 17(2)(a), (b) and (c) shall satisfy the arbitral tribunal that:

(a) Harm not adequately reparable by an award of damages is likely to result if the measure is not ordered, and such harm substantially outweighs the harm that is likely to result to the party against whom the measure is directed if the measure is granted; and

(b) There is a reasonable possibility that the requesting party will succeed on the merits of the claim. The determination on this possibility shall not affect the discretion of the arbitral tribunal in making any subsequent determination.

(2) With regard to a request for an interim measure under article 17(2)(d), the requirements in paragraphs (1)(a) and (b) of this article shall apply only to the extent the arbitral tribunal considers appropriate.

Section 2
Preliminary orders

Article 17 B
Applications for preliminary orders and conditions
for granting preliminary orders

(1) Unless otherwise agreed by the parties, a party may, without notice to any other party, make a request for an interim measure together with an application for a preliminary order directing a party not to frustrate the purpose of the interim measure requested.

(2) The arbitral tribunal may grant a preliminary order provided it considers that prior disclosure of the request for the interim measure to the party against whom it is directed risks frustrating the purpose of the measure.

(3) The conditions defined under article 17A apply to any preliminary order, provided that the harm to be assessed under article 17A(1)(a), is the harm likely to result from the order being granted or not.

Article 17 C
Specific regime for preliminary orders

(1) Immediately after the arbitral tribunal has made a determination in respect of an application for a preliminary order, the arbitral tribunal shall give notice to all parties of the request for the interim measure, the application for the preliminary order, the preliminary order, if any, and all other communications, including by indicating the content of any oral communication, between any party and the arbitral tribunal in relation thereto.

(2) At the same time, the arbitral tribunal shall give an opportunity to any party against whom a preliminary order is directed to present its case at the earliest practicable time.

(3) The arbitral tribunal shall decide promptly on any objection to the preliminary order.

(4) A preliminary order shall expire after twenty days from the date on which it was issued by the arbitral tribunal. However, the arbitral tribunal may issue an interim measure adopting or modifying the preliminary order, after the party against whom the preliminary order is directed has been given notice and an opportunity to present its case.

(5) A preliminary order shall be binding on the parties but shall not be subject to enforcement by a court. Such a preliminary order does not constitute an award.

Section 3
Provisions applicable to
interim measures and preliminary orders

Article 17 D
Modification, suspension, termination

The arbitral tribunal may modify, suspend or terminate an interim measure or a preliminary order it has granted, upon application of any party or, in exceptional circumstances and upon prior notice to the parties, on the arbitral tribunal's own initiative.

Article 17 E
Provision of security

- (1) The arbitral tribunal may require the party requesting an interim measure to provide appropriate security in connection with the measure.
- (2) The arbitral tribunal shall require the party applying for a preliminary order to provide security in connection with the order unless the arbitral tribunal considers it inappropriate or unnecessary to do so.

Article 17 F
Disclosure

- (1) The arbitral tribunal may require any party promptly to disclose any material change in the circumstances on the basis of which the measure was requested or granted.
- (2) The party applying for a preliminary order shall disclose to the arbitral tribunal all circumstances that are likely to be relevant to the arbitral tribunal's determination whether to grant or maintain the order, and such obligation shall continue until the party against whom the order has been requested has had an opportunity to present its case. Thereafter, paragraph (1) of this article shall apply.

Article 17 G
Costs and damages

The party requesting an interim measure or applying for a preliminary order shall be liable for any costs and damages caused by the measure or the order to any party if the arbitral tribunal later determines that, in the circumstances, the measure or the order should not have been granted. The arbitral tribunal may award such costs and damages at any point during the proceedings.

Section 4
Recognition and enforcement of interim measures

Article 17 H
Recognition and enforcement

- (1) An interim measure issued by an arbitral tribunal shall be recognized as binding and, unless otherwise provided by the arbitral tribunal, enforced upon application to the competent court, irrespective of the country in which it was issued, subject to the provisions of article 17 I.
- (2) The party who is seeking or has obtained recognition or enforcement of an interim measure shall promptly inform the court of any termination, suspension or modification of that interim measure.
- (3) The court of the State where recognition or enforcement is sought may, if it considers it proper, order the requesting party to provide appropriate security if the arbitral tribunal has not already made a determination with respect to security or where such a decision is necessary to protect the rights of third parties.

Article 17 I
Grounds for refusing recognition or enforcement

- (1) Recognition or enforcement of an interim measure may be refused only:
 - (a) At the request of the party against whom it is invoked if the court is satisfied that:
 - (i) Such refusal is warranted on the grounds set forth in article 36(1)(a)(i), (ii), (iii) or (iv); or
 - (ii) The arbitral tribunal's decision with respect to the provision of security in connection with the interim measure issued by the arbitral tribunal has not been complied with; or
 - (iii) The interim measure has been terminated or suspended by the arbitral tribunal or, where so empowered, by the court of the State in which the arbitration takes place or under the law of which that interim measure was granted; or

(b) If the court finds that:

(i) The interim measure is incompatible with the powers conferred upon the court unless the court decides to reformulate the interim measure to the extent necessary to adapt it to its own powers and procedures for the purposes of enforcing that interim measure and without modifying its substance; or

(ii) Any of the grounds set forth in article 36(1)(b)(i) or (ii), apply to the recognition and enforcement of the interim measure.

(2) Any determination made by the court on any ground in paragraph (1) of this article shall be effective only for the purposes of the application to recognize and enforce the interim measure. The court where recognition or enforcement is sought shall not, in making that determination, undertake a review of the substance of the interim measure.

Section 5 **Court-ordered interim measures**

Article 17 J *Court-ordered interim measures*

A court shall have the same power of issuing an interim measure in relation to arbitration proceedings, irrespective of whether their place is in the territory of this State, as it has in relation to proceedings in courts. The court shall exercise such power in accordance with its own procedures in consideration of the specific features of international arbitration.